

Az 1989-es romániai forradalomra emlékeztek Brüsszelben

Húsz évvel a közép- és kelet-európai rendszerváltozások után, az Európai Unió Lisszaboni Szerződéssel életbe lépő reformjai nyomán arra kell törekedni, hogy az uniós politikában bekövetkezzék az áttörés a kisebbségi kérdésben és a kommunizmussal való szembenézés kérdésében – jelentette ki **Tőkés László** püspök, romániai magyar néppárti EP-képviselő a romániai forradalom 20. évfordulójára rendezett, 2009. november 17-i brüsszeli konferencia előtt tartott sajtótájékoztatóján.

„Az emberi jogok közhelyszerű, pragmatikus emlegetése ezen a téren nem jut el a konkrét valóságig, farizeusi prédikációra emlékeztet” – fogalmazott Tőkés. Most viszont meglátása szerint „növekszik az érdeklődés a kisebbségi kérdés iránt, megnyílik az út a kollektív jogok felőli megközelítés előtt, és ... a posztkommunista rendszerek fékező hatása gyengül”. „Minekutána odahaza megvívjuk a harcunkat, itt is nagyobb esély lesz a nyitásra” – emelte ki Tőkés László.

Az EP Antall József épületszárnyában rendezett tanácskozás címe utalva elmondta: hosszú az út Temesvártól Brüsszelig, hosszú az üldözött kispap útja Temesvártól az EP képviselői tisztségéig, és hosszú az az út, amelyet Romániának, Magyarországnak és a volt szovjet tömb többi országának meg kell tenniük a formális EU-csatlakozáson túlmenően azért, hogy valóban az egyesült Európa tagjaivá váljanak. „Folytatnunk kell, ami 20 éve elkezdődött, a rendszerváltás folytonosságában kell gondolkoznunk” – fejtette ki Tőkés László.

A temesvári népfelkelés 20. évfordulója alkalmából Tőkés László európai parlamenti képviselő temesvári forradalmárokat, kutatókat, európai parlamenti képviselőket és a rendszerváltásban kiemelkedő kulcsszerepet vállaló politikusokat hívott meg a rendezvényre.

Megnyitó beszédében Tőkés László külön-külön méltatta a meg-

Európa Temesvárra emlékezik

hívtak érdemeit, és kiemelte: először fordult elő az egyesülő Európa történetében, hogy a volt szovjet tömb országaiból érkező képviselőt választották az Európai Parlament elnökévé, ugyanakkor jelentős magyar sikerként értékelte Schmitt Pál EP-alelnökké választását.

Részt vett a tanácskozáson **Hans-Gert Pöttering**, az Európai Parlament előző elnöke is, aki egyebek között szintén arról beszélt, hogy Európában a rendszerváltásokat övező reformfolyamat még nem fejeződött be, a „gyógyulás időszaka” még tart. Emlékeztetett arra is, hogy más országok átalakulásával ellentétben a romániai rendszerváltás nem volt vértelen.

Hans-Gert Pöttering köszöntő beszédében kiemelte, hogy a nemzeti szocializmus és a kommunizmus egyaránt az emberi méltóságot gyalázta meg, ezért Tőkés temesvári szerepvállalása és a forradalmárok szolidaritása ugyanolyan példaértékű jelenség, mint az európai integráció folyamatában tapasztalható nemzetek közötti együttműködés. Csakúgy, mint a temesváriaknak, Európának is meg kell védenie értékeit, a kontinens országainak a poszt-kommunista örökséggel közösen kell szembesülniük.

„Egy olyan nyelven beszélnek, melynek használatáért Szlovákiában pénzbüntetés jár” kezdte előadását **Schmitt Pál**, a parlament alelnöke. A legmagasabb rangú magyar parlamenti tisztségviselő Tőkés László és a temesváriak szerepét hangsúlyozta nemcsak a román forradalom elindítását illetően, de egész Európa történelme megváltoztatásának vonatkozásában is. Az EP alelnöke felhívta a figyelmet arra, hogy Romániában más országoknál kegyetlenebb volt a diktatúra, és keményebbnek bizonyult lerázni a béklyóit is. Mint mondta, a konferencia felhívja a figyelmet az őshonos magyarság azóta megoldatlan problémáira is.

Szájer József, az Európai Néppárt Magyar Delegációjának vezetője a múlt tisztázásának fontosságát hangsúlyozta. Egyes elemzők a nagyhatalmak vezetőinek (Gorbacsov, Reagan, Thatcher) tulajdonítják a kommunizmus megbuktatásának minden érdemét. „Ennek során kimarad az ember, aki legyőzve félelmét, harcolni mer az elnyomás ellen”, mondotta a magyar politikus. Havel, Walesa és Tőkés olyan történelmi személyiségeink, akik egyéni kiállásukkal is bizonyították: erkölcsi kötelességünk harcolni az ember-

Nagyváradiak a hallgatóság soraiban

telen kommunizmus ellen. A Fidesz EP-delegációjának vezetője egyebek között arról beszélt, hogy nem helyes automatizmusról és dominó-elvről beszélni a kommunizmus megdöntésének esetében, mert az minden országban belülről indult ki.

„**Félelem és Szabadság**” volt a címe az első panelnek, melynek előadói sorát **Florian Mihalcea**, a Temesvár Társaság elnöke nyitotta meg. Köszönetet mondott európai képviselőknél, amiért meghívta erre a rangos konferenciára: „Milyen érdekes, hogy az első meghívást nem a román parlamenttől kaptam, hanem ide, a brüsszeli Európai Parlamentbe Tőkés László invitált a forradalom húsz éves évfordulóján” – mutatott rá. A Temesvári Nyilatkozat nyolcadik pontja a Szekuritáé és a Román Kommunista Párt vezetői megválasztásának tiltását indítványozta három választási ciklus erejéig. Húsz év után bebizonyosodott: igaza volt a kezdeményezőknek, ugyanis a román politikai életben, a médiában és a gazdaságban egyaránt azok uralkodnak, akik a régi rendszer emberei voltak. „Isteni kegyelem pillanata volt a temesvári forradalom” – vallotta a temesvári forradalmár.

Traian Orban, a Temesvár Em-lékhely forradalmi múzeum vezetője, aki maga is a forradalomban sebesült meg, a forradalom idején megnyilvánult felekezeti és nemzetek közötti szolidaritás fontosságáról beszélt. Ugyanakkor a forradalom emléke és értékei elleni merényletnek nevezte a marosvásárhelyi helyi tanács azon döntését, hogy a megtorlást vezénylő Stefan Gușă tábornoknak szobrot emelje-

nek a megyeszékhelyen. „Szégyen és gyalázat, határozottan tiltakozunk ellene”, mondotta. Felkérésére a konferencia résztvevői néma felállással adóztak a forradalomban meggyilkoltak emlékének.

„Engedélyeznék-e a nürnbergi per egyik elítéltjének szoborállítását valahol Európában?” – tette fel a költői kérdést **Tőkés András** a hallgatóság részéről.

„Szégyenünkönél csak félelmünk volt nagyobb” kezdte előadását az egykori temesvári református gyülekezet presbitériumának nevében a temesvári **Balaton Zoltán**. Az emberek nem mertek mondani az elnyomásra, a Temesvári Nyilatkozat megvalósítása az igen ígérését hordozta, Bukarestben azonban ellop-ták a forradalmat, ezért az eredeti szándék elvetélt.

Tőkés István kolozsvári teológus egy hosszabb időszak nagyobb összefüggéseiben elemezte a nemzeti és felekezeti kisebbségek elnyomá-

sát. A 94 éves professzor alaptétele a következőképpen hangzott: a közép- és kelet-európai népek tömegei megkérdésük és akaratauk ellenére, a **sztálinista szovjet kommunista** börtön zárjai mögé kerültek. „Mindezt lehet közömbösen szemlélni, esetleg szépíteni vagy magyarázni, de millióknak a nagyhatalmi vezetők megállapodásából következő rabságán semmit sem változtat.” – fejtette ki a professzor, majd tételesen is felsorolta: „A tovább élő posztkommunizmus sokrétűen érvényesül a társadalmi lét egész területén. Folytatódott és folytatódik az az elnemzetietlenítés, melynek beszédes bizonyossága – egyebek mellett – a hajdani történelmi magyar városok szétrombolása, ide értve Kolozsvár főterének jelenlegi izlés-telen felszámolását is. Az erőszakos beavatkozás tényei tagadhatatlannak, az eltulajdonított anyagi és kulturális javak visszaszerzéséért húsz évvel a változások után is tovább kell küzdeni, a román államnyelv hódítása és különféle hamis nemzeti igények a tapasztalat szerint csaknem fékezhetetlenek”. Előadása zárásaként Tőkés László édesapja reményét fejezte ki, hogy az Unióban tevékenykedő képviselők közössége nemcsak az Unió alkotmányát fogja a történelmi igazsághoz igazítani, hanem rövidebb-hosszabb idő után az Európai Unió alkotó szerveiben és szervezeteiben is érvényesülni fog **„Temesvár szelleme”**.

Schöpflin György magyar néppárti képviselő, professzor arra hívta fel a figyelmet: sokan a nácizmust az abszolút rossznak, a sátáni tervnek nevezik, elfeledkezve arról, hogy a

Balaton Zoltán, Szilágyi Zsolt, Florian Mihalcea és Traian Orban

► kommunizmus és a náciizmus egyaránt gyilkos, totalitárius rendszerek voltak és ekként kell kezelnünk őket.

Stefano Bottoni kutató szerint az 1989-es román forradalom ki-robbanása körül számtalan teória és összeesküvés-elmélet született az utóbbi 20 évben. Ennek is köszönhető, hogy ma sok politikus, közéleti személyiség és történész is határozottan állítja, hogy pusztán hatalom-átmentésről, vagy idegen hatalmak által irányított folyamatról volt szó. Párhuzamosan mérhetően nő a Ceaușescu-rendszer iránti nosztalgia. Mindez azért elgondolkodtató, mert nem veszi figyelembe azt, hogy az egyszerű, addig megfélemlített polgárok erkölcsi lázadása nélkül semmilyen változás nem történhetett volna. A romániai társadalom nemcsak passzív szemlélője, hanem sok esetben aktív résztvevője volt az akkori eseményeknek. „Úgy gondolom, hogy nem szabad megfosztani a kollektív emlékezetet ettől a felejthetetlen élménytől, még akkor is, ha másképp alakultak a dolgok, mint ahogy a forradalom naiv támogatói elképzelték” – jegyezte meg a neves történész.

Hozzászólásában **Vasil Kadri-nov**, a szófiai Hannah Arendt intézet munkatársa arról beszélt, hogy a bolgár fővárosban még mindig áll Todor Zsivkov szobra, azonban a kommunizmus áldozatairól szóló műemlék vagy emlékmű nem létezik... 1945 és 1948 között a kommunisták 28.000 embert gyilkoltak meg Bulgáriában, erről nem lehet megfeledkezni, főleg, amikor azt látjuk, hogy a bolgár politikusok között még mindig sokan vannak olyanok, akik az egykori kommunista titkosszolgálat ügynökei voltak.

A hallgatóság soraiban ülő **Theodor Stolojan**, a román néppárti delegáció elnöke hozzászólásában elismerését fejezte ki a temesváriak és Tőkés 1989-es szerepéért. Románia a legdrágább szigorúsággal bezárkózó országgá vált a '80-as évek végére; a demokrácia és a piacgazdaság alapintézményei később ugyan létrejöttek, de a volt Szekuritáте ügynökeit sokan még mindig jó szakembereknek tartják, ezért alkalmazzák őket a gazdasági szféra vezető helyeire.

Előadásában **Vytautas Landsbergis** EP-képviselő, Litvánia volt

Schöpflin György és Szilágyi Zsolt

rendszerváltó elnöke kiemelte: a kommunisták hite a diktatúra hatalmának hite volt, ez nem tűnt el most sem... „Mi a különbség Ceaușescu és Iliescu között?” – tette fel az elgondolkodtató kérdést. Gorbacsov nem siratta a román diktátor kivégzését, egyszerűen bejelentette azt; ugyanakkor sokan vannak, akik manipulálni próbálják a közvéleményt, azt sugallva, hogy nem is volt igazi forradalom...

Alojz Peterle EP-képviselő, a rendszerváltás szlovén miniszterelnöke országa sajátos helyzetéről beszélt. Szlovéniában nem ítélték el a kommunizmust, Tito és a jugoszláv kommunisták mítosza még mindig él, még mindig nem szabadult meg a társadalom a bukott rendszer átkos örökségétől.

Tunne Kelam EP-képviselő, az észtriai kommunistaellenes mozgalom legendás alakja a kommunizmust gyilkos rendszernek nevezte és felhívta a figyelmet: a gazdasági lemaradás kelet és nyugat között újabb falak kiépülését eredményezheti.

Deutsch Tamás EP-képviselő, aki a FIDESZ alapítójaként a rendszerváltás során a saját bőrén tapasztalhatta meg a csehszlovák kommunista börtönök viszonyait, kijelentette: „Nyugat nemcsak cserbenhagyott bennünket, de kollaborált is kommunista rendszereinkkel. Most viszont nemcsak a mi térségünk, de egész Európa a posztkommunizmus időszakában van, ezért nyugati kollégáink nem lehetnek közömbösek a diktatúra még mindig létező hatásainak felszámolása során. Szabad Európa csak akkor képzelhető el, ha

Románia és Magyarország is szabad lesz és ha a posztkommunizmus időszakát lezárjuk.”

Monica Macovei EP-képviselő, volt igazságügyi miniszter arra hívta fel a figyelmet, hogy valódi átvilágítás hiányában még mindig nem tudjuk a kommunista rendszer gyilkosainak, besúgóinak névsorát. Az országainkban tapasztalható korrupció egyik fő oka az igazságszolgáltatásban dolgozó egykori szekuritátes és kommunista háttérű bírák és ügyészek jelenléte. Bár minisztersége alatt született egy törvény, amely megtiltja, hogy a volt rendszer működtetőit az igazságszolgáltatási rendszerbe felvegyék, azonban ezt visszamenő hatállyal nem lehet alkalmazni. Éppen ezért Romániában még mindig nagyszámú korrump és titkosszolgálati múlttal rendelkező vezető és médiatulajdonos van. A kommunizmus alatt a görög katolikus egyházat ért diszkrimináció még mindig él, az erkölcsi és jogi jóvátételt sokan akadályozzák.

A flamand **Nelly Maes**, az Európai Szabad Szövetség pártjának elnöke a „Remény történetének” nevezte a kelet-közép-európai rendszerváltás folyamatát. Bár más környezetben és eszközökkel, de a belgiumi flamandok ugyanúgy harcolnak az identitásért, mint a szocialista országok szabadságharcosai. „Az önök szabadsága a mi szabadságunk is” – mondotta. Bár a román forradalmat elröbölték és sokan próbálják manipulálni az akkori eseményeket, Európa népeinek közös erővel kell felszámolniuk a kommunizmus örökségét.

Brüsszel, 2009. november 16.

Dr. Tőkés István: Az EU-ban is érvényesüljön „Temesvár szelleme”

Tisztelt Hallgatók és Emlékezők!

Az a feladat hárult reám, hogy a „**Temesvártól Brüsszelig**” című gondolatcserében, a Tőkés család élő és elhunyt tagjai részéről is kifejezzem a magam viszonyulását.

Hogy ezt kellő hozzáállással megtehessem, előzetesen utalnom kell arra, hogy a 94. életévemben járok. Nemcsak a 20 évvel ezelőtti eseményeknek voltam szemlélője és több vonatkozásban aktív cselekvője, hanem azok közé tartozom, akik személyesen átélték Romániában, közelebbről pedig Erdélyben azt a csaknem fél évszázadot, amely **Temesvárt** megelőzte. Nem könyvekből és tanulmányokból ismerem a szóban forgó évtizedeket (1944–1989) és azoknak előzményeit, hanem személyes átélésem nyomán. Ez a személyi adottság kötelez, hogy utaljak arra a széles körű történelmi összefüggésre, amely nélkül az **1989-es Temesvár** számomra elképzelhetetlen.

A második világháborút követő **Párizsi békediktátum** felelősei kettőbe szakították Európát. Létrejött **Kelet-Európa** és ellenpólusaként az ún. **Nyugat**. A szétválasztó vonal talán veszedelmesebb volt és több áldozatot követelt, mint a későbbi Berlini fal. Főlöszlegesen most akár nevekre, akár időpontokra hivatkozni. Egy román Ceaușescu éppoly tovatűnő államfő, mint a véreskező magyar Kádár János. A ketté osztott Európának mind ők, mind a velük együtt, illetve utánuk következő politikusok csupán jelentéktelen figurái voltak.

Erről a helyzetről immár számtalan könyvtári adat tanúskodik, a kérdések és ellentmondások sokaságával. Az alapigazság azonban változatlanul érvényes: a közép- és kelet-európai népek tömegei megkérdésük és akarataik ellenére, a **sztálinista szovjet kommunista** börtön zárjai mögé kerültek. Mindezt lehet közömbösen szemlélni, esetleg szépíteni vagy magyarázni, de millióknak a nagyhatalmi vezetők megállapodásából következő rabságán semmit sem változtat.

A **népi köztudat** szerint az érintettek felelőssége vonása és az igazságos jóvátétel mind ez ideig nem történt meg. Legfennebb a francia Mitterrand elnök elítélő véleménye hangzott el egykor – hatástalanul. Amint ő kijelentette: a két világháború győztesei végeredmény-

ében a bosszú kiszolgálói voltak, az érdemi rendezés előbbrevitele nélkül. A **Nyugat** magára hagyta az elnyomottakat, amint erre kiváltképpen példa az 1956-os magyar forradalom és az utána következő szovjet-orosz önkényuralom. Hadd rendezzék – hangzott – saját dolgukat egymás között vagy egymás ellenére, a kommunista ideológia szerint, úgy, ahogy tudják. A rendezésben – fájdalom – a leigázott egyházak hivatalos vezetői szintén behódoltak a kommunista rezsimnek, csatlakozva a román ortodox egyház „példamutatásához”.

Ez volt a helyzet 1989 decemberéig.

Temesvár – sokak reménysége szerint – mintegy gondviselésszerű záró pontját jelentette erdélyi-romániai viszonylatban a hatalmi igának. Abban reménykedtünk, hogy beindul egy felszabadulási folyamat. Eközben mindenesetre hangsúlyozni kell, hogy nem a főváros, **Bukarest** jelentette a tulajdonképpen kezdetet, hanem a későbbi elhomályosítások, sőt tagadások ellenére is: Temesvár. A „történelem Ura” egy kis lélekszámú református-kálvinista gyülekezet lelkipásztorát, név szerint **Tőkés Lászlót** használta fel arra, hogy közszájon forgó „szikrája” legyen az ateista kommunizmust felgyújtó és elégető lángoknak, Bukarestben éppúgy, mint Kolozsvárt, a Székelyföldön és az Ókirályság vidékein egyaránt. Ő maga nem tekintette személyét „szikragyújtónak”, sem kiemelkedő hősnek. Ellenkezőleg: saját szavai szerint csak azt cselekedte, amit esküjéhez híven bármely egyházi szolgának cselekednie kellett volna. Azonban a „szikra” nyomán keletkezett és sok halálos áldozatot követelő lángok valóban elborították és forradalmasították az egész országot. **Végnapjaihoz érkezett a kommunista tirannizmus.**

Sajnos, a végnapok még mindig nem zárultak le. A tovább élő posztkommunizmus sokrétűen érvényesül a társadalmi lét egész területén. Nem tartozik e sorok írójára a „továbbélés” dokumentálása, de mégsem hallgatható el bár a kisebbségi életben tapasztalható jelenségek futólagos érintése. A közel kétmillió romániai magyarság, melynek száma folyamatosan csökkenőben van, méltán elvárhatta volna a pozitív diszkrimináció érvényesítését. Ehelyett folytatódott és folytatódik az az elnemzetietlenítés, melynek beszedés bizonyossága – egyebek mellett – a hajdani történelmi magyar városok szétrombolása, ide értve Kolozsvár főterének jelenlegi izléstelen felszámolását is. Az erőszakos beavatkozás tényei tagadhatatlanok (Tőkés László: *Egy kifejezés és ami mögötte van*. Nagyvárad, 2009). Az eltulajdonított anyagi és kulturális javak visszaszerzéséért húsz évvel a változások után is tovább kell küzdeni, aminek szembebeszítő példája az Erdélyi Református Egyházkerület **strasbourgi jogkeresése**, dr. Pap Géza püspök beszámolója szerint (Szabadság, 2009. november 6.). A román államnyelv hódítása és különféle hamis nemzeti igények a tapasztalat szerint csaknem fékezhetetlenek. Innen érthető, hogy a vasútállomásokon és

A Tőkés-család

▶ más járműveken jegyet kérni csak románul lehet, az állami hivatalokban, kórházakban, postaasztaloknál, gyógyszertárakban, rendőrségen stb. mintegy tabunak számít a többségi nép hivatalos nyelve. Bizonyos, hogy vannak kivételek, de az általános helyzetkép mindaddig nem változhat, míg a román alkotmány első szakasza értelmében az **egységes román nemzetállam** fogalma érvényesül. Ennek megfelelően a **temesvári „szikra”** csak emléksugárt jelenthet az Európai Unióban mindaddig, amíg a felelősséget hordozó **brüsszeli képviselők** le nem bontják a Kelet és Nyugat között feszülő és az emberi jogokat megcsúfoló történelmi falat.

A lebontáshoz tartozik nemcsak Romániában, hanem a Kárpát-medence egészében: **a múlttal való szembenézés**. Beindult ugyan valami, de az állambiztonság (Szekuritáté) gépezete változott formában

bár, de még mindig léteznek, a sovén nacionalizmusban öltve testet. A helységnevek és utcanevek ügye, egyéb feliratokkal együtt a múltat konzerválja. A besúgó múlt két évtized múltán szintén kísértetként jár vissza. A másodrendű állampolgárság valósága hasonlóképpen nem rejthető véka alá.

„**Brüsszeltől**” sokat vártunk és várunk, de egyelőre Kelet-Európa – a maga szlovákiai, romániai, délvidéki és kárpátaljai vetületében – a **poszt-kommunista nacionalizmus** világát jeleníti meg. A magyarság abban reménykedik, hogy az Unióban tevékenykedő képviselők közössége nemcsak az Unió alkotmányát fogja a történelmi igazsághoz igazítani, hanem rövidebb-hosszabb idő után az Európai Unió alkotó szerveiben és szervezeteiben is érvényesülni fog **„Temesvár szelleme”**.

A megvalósulás mikéntje egyelőre áttekinthetetlen, de e sorok

fogalmazója bízik abban, hogy valamilyen formában előbb-utóbb kézzelfogható bizonyossággá válik Krisztus ÜZENETE: „**Én** vagyok **az út**, **az** igazság és **az élet**”. Ezt más-más nyelven fogalmazhatják meg – a holokausztos Izraelhez tartozók éppen úgy, mint a Korán követői és a valódi humanizmus milliói-milliárdjai –, de az Európai Uniótól mindenképp elvárható, hogy **áldott eszköze legyen** Európa kis és nagy népei, valamint különböző közösségei egymásratalálásának és egyenjogú, békés, lelki-szellemi-anyagi **együttélésének**. Ennek kiváltképpen biztosítéka lehetne a minden tagállamra nézve kötelező **hivatalos európai nyelv**, mintegy a középkori latin példája szerint, a nemzeti nyelvek épségben hagyása és tartása-ápolása mellett.

Az Európai Unió népeinek egymásratalálása reményében köszönöm a meghallgatást.

Schmitt Pál, az EP alelnöke: A szabadság előbb-utóbb szétárad

Tisztelt Püspök úr, tisztelt képviselőtársaim, tisztelt vendégeink, hölgyeim és uraim!

Kérem, engedjék meg, hogy magyarul szóljak, anyanyelvemen, ami mintegy 13 millió ember közös nyelve a Kárpát-medencében, aminek használatáért Szlovákiában ma büntetést kell fizetni.

1989-ben történelmi idöket éltünk Kelet-Európában. A szovjet birodalom egyetlen év alatt, történelmi léptékben egy szempillantás alatt atomjaira esett, romjai közül új államok születtek, számos nemzet nyerte el újra függetlenségét, és emberek milliói tanulták újra a többpárti demokrácia, a piacgazdaság, a sajtószabadság és a parlamentarizmus nyugaton már rég elismert fogalmait.

1989-ben a magyarországiak jelentős része egy sajátos élménnyel is szembesült: nevezetesen, hogy magyarok nem csak nálunk, Magyarországon, hanem a határainkon túl is élnek, mégpedig többszázézes, sőt milliós nagyságrendben a szomszédos Szlovákiában, Szerbiában, Horvátországban, Szlovéniában, Ukrajnában, Ausztriában, illetve Romániában, annak is Erdély és Partium nevű régióiban, amelyek mindig is különleges szerepet foglaltak el a magyar és az európai történelemben.

Bizony, 1989 előtt nem volt minden magyarországi polgár számára világos, hogy a szomszédos országokban jelentős magyar közösségek élnek, ugyanis **a kommunista államhatalom mindent elkövetett annak érdekében, hogy a nemzetiségi problémáról ne essék szó,**

és a „szocialista barátság” jegyében az adott ország belügyeként kezeljék a kisebbségeket – jobban mondva, ne kezeljék azokat.

Talán ennek is tudható be, hogy a néhány évvel ezelőtt megtartott magyarországi **népszavazáson**, ahol lehetőségünk lett volna **kettős állampolgárságot** adni határon túli testvéreinknek, sokan nem fogták fel a referendum történelmi tétjét. A gyalázatos végeredmény pedig, amelyre persze a posztkommunista kormány propagandája is hatott, azt eredményezte, hogy az anyaország nem viselkedett édesanyához méltón.

Nem magyar vendégeink számára, akik a konferenciát megtisztelték, úgy érzem, a 20 év történéseit ezzel a fájó emlékkel is teljessé kell tegyük.

1989 decemberében a **Magyar Televízió** élő egyenes adásban közvetítette a romániai forradalom legtöbb eseményét. Nekem, akinek voltak személyes élményeim

Schmitt Pál, az Európai Parlament alelnöke

▶ a magyarországinál sokkal keményebb romániai diktatúráról, hiszen sportolóként többször látogattam Romániába, felfoghatatlannak tűnt, hogy hogyan mert mégis szembeszállni a lakosság az államhatalommal, amikor brutális megtorlásra számíthatott.

Nálunk, Magyarországon, vagy akár Csehszlovákiában és Lengyelországban is békés átmenet történt, de amennyivel embertelenebb és kegyetlenebb volt a diktatúra Romániában, annál keményebbnek bizonyult levetni a kommunizmus béklyóit, és a népfelkelés sokhelyütt erőszakos ellenállásba ütközött.

Az 1989-es romániai forradalmat kirobantó **temesvári felkelés** során 72 ember halt meg, 253 pedig megsebesült, miután a hadsereg a tömegbe lőtt az akkori katonai vezetés parancsára.

Úgy gondolom, hogy Románia lakossága 1989 decemberében egy emberként kiáltott a szabadságért, a változásért, az embertelen életkörülmények ellen.

Püspök úr mitikus alakja lett nemcsak a romániai demokratikus átmenetnek, hanem a romániai magyarság

küzdelmének is. A szabadság ugyanis egy olyan elem, amit nem lehet csak kicsit beengedni egy országba, ha kinyitjuk az ajtót, az előbb vagy utóbb mindenütt szétárad. A szabadság iránti vágy és az európai értékrend szerinti élet iránti igény a Romániában addig többszörösen elnyomott magyar közösségben elemi erővel tört fel 20 évvel ezelőtt.

Püspök úr kérlelhetetlen harcosa lett a romániai magyar közösség kisebbségi jogainak, egy olyan hiteles és erőteljes személyiség, amely rég átlépte az ország határait, és immár az egész magyar nemzet számára mutat példát hitből, hazaszeretetből, az anyanyelvhez való ragaszkodásból és nemes kitartásból.

Bízom benne, hogy ez a konferencia hozzájárul ahhoz, hogy az európai közvélemény jobban megismerje az elmúlt húsz év romániai történéseit, és felhívja a figyelmet az őshonos magyar nemzeti közösség azóta is megoldatlan problémáira!

Köszönöm figyelmüket!

Deutsch Tamás EP-képviselő: Európa és a kommunizmus öröksége

Deutsch Tamás EP-képviselő

„A kommunizmus megszámlálhatatlanul sok bűnt követett el: először is a szellem ellen, de az egyetemes kultúra és a nemzeti kultúrák ellen is. **Sztálin** százszámra romboltatta le a moszkvai templomokat; **Ceaușescu** tönkretette Bukarest történelmi városmagját, hogy nagyzó építményeket emeljen a helyébe fellengzős távlatokkal; **Pol Pot** kőről köre lebontatta a Phnom Penh-i székes-egyházat, és a vadon martalékának vetette oda Angkor templomait; a maoista kulturális forradalom idején fölbecsülhetetlen kincseket zúztak szét és égettek el a vörösgárdisták. Mégis, bármilyen súllyal nehezednek ezek a pusztítások az érintett nemzetek és az egész emberiség

jövőjére, ugyan mit nyom a latban emberek, férfiak, nők, gyerekek tömeges legyilkolása mellett?”

Tisztelt Elnök úr! Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Ezeket a sorokat **Stéphane Courtois** írta a *Kommunizmus Fekete Könyvének* bevezetőjében. A kommunizmus öröksége mindenek előtt a hiány. Hiány, amely emberek életének – képletesen és szó szerinti értelemben vett – elrablásából adódik. Egész nemzeteknek, egykontinensnyi embernek nyomorította meg a kommunizmus az életét azzal, hogy a szabadságát elvette.

Ugyanis a szabadság, tisztelt höl-

gyeim és uraim, az emberi élethez alapvetően szükséges, elengedhetetlen dolog. Ahogy már oly sokszor megfogalmazták, olyan, mint a levegő, amely körbevesz bennünket. Néha érezzük, hogy milyen jó dolog beszívni, élvezzük a frissességét – olykor sok kellemetlen szagot is megérzünk benne. De ha nincs levegő, megfulladunk!

Amikor a húsz esztendővel ezelőtti temesvári eseményekre, a romániai forradalom csodálatos napjaira emlékezünk, a szabadságról kell beszélni. Együtt találtuk meg, együtt fedeztük fel, együtt küzdöttünk meg érte. Együtt a Jaltában kettéosztott Európával. Egész Kelet-Európával és egész Nyugat-Európával. A legnagyobb öröksége, tanulsága és értelme a 20 évvel ezelőtt történt eseményeknek: a szabadság!

Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

II. János Pál mondta Gorbacsov-nak, hogy a kelet-európai fordulat nem a kapitalizmus rendszerének az igazolása volt. És tegyük hozzá: nem egy nagyhatalomnak a másik felett aratott diadala. A szabadság vágya rombolta le szinte mindenki számára váratlanul a berlini falat. A kelet-német menekülők, akik azt mondták, hogy soha nem térnek vissza a lakóhelyükre, mert haza akarnak menni. Haza a szabad Németországba. A temesvári tüntetők, akik nem hagyták elhurcolni a lelké-

szület. A prágai tömeg, amely égő gyertyával, énekszóval sétált szembe a rohamrendőrökkel. A hatalmas előláncot formáló balti nemzetek.

Hozzájuk képest a stratégiák és a politikusok, a kommunikátorok és a hírügynökségek mind-mind lemaradtak.

Kezdetől fogva voltak bátor nők és férfiak, akik szembeszálltak a kommunizmussal, már attól a pillanattól, hogy egy borzalmas háború után Oroszországban megszületett. Voltak mindig hősök, akik az életük árán ütöttek ki egy-egy téglát a kommunizmus falából. Nem kérdezték, hogy mi az ára, de követték a szabadságra vágyó szívük szavát.

A mi nemzedékünknek a történelem szívdobogató pillanatait jutottak: megérhettük, amikor a kommunizmus egyszer és mindenkorra megbukott Európában. Büszke vagyok arra, hogy olyan hősökkel szólhatok most itt, mint **Vitautas Landsbergis** vagy **Tőkés László**, akik a legbátrabb emberek közé tartoznak, akikkel valaha is találkoztam. Nehéz időkben vezettek egy közösséget, amely szembeszegült a kommunizmussal, és mindketten sikerrel kerültek ki a reménytelennek látszó összecsapásból.

1989 legfőbb öröksége, értelme és tanulsága az elnyert és kiküzdött szabadság öröme és boldogsága volt. Az emberek, a nemzetek egymásra találásának öröme és boldogsága.

Tisztelt Emlékező Közönség!

Az akkor megkezdett közös utazás nem ért véget. Nem arra, nem csak arra gondolok, hogy még most is sokan tartják államférfiaknak a kommunista tömeggyilkosokat. Nem csak arra gondolok, hogy a világmegváltó mentalitás még most is mennyire befolyásol bizonyos értelmiségi csoportokat, akik egyes egyedül szeretnék megrajzolni világunk jövőjét. Nem csak arra gondolok, hogy még mindig vannak országok, amelyekben a bukott eszme létező valósága tartja rabságban az embereket.

Azt gondolom, nem vettük teljes egészében birtokba a szabadságunkat.

Az elnyert szabadság, amiben az elmúlt 20 esztendőben részünk volt, s amelyben bizony sokszor a

bukott rendszer örököseinek az akaratára érvényesült, paradox módon a szabadság ellen hangolt sokakat, és nosztalgiát támasztott az egyiptomi fogság utólag hűsösnek tűnő fazekai iránt. (Láthattuk, ez az illúzió mekkora pusztítást végzett például az elmúlt hét esztendőben Magyarországon.)

A kelet-európai fordulat, a kommunizmus bukásának talán legfontosabb öröksége és tanulsága, hogy a szabadság nem csakegyjogszabály gyűjtemény, nem csak intézmények működtetése, nem csak finanszírozási kérdés, nem csak egyezmények, deal-ek, kvóták és tarifák kérdése. A szabadság mindenekelőtt egy lelki beállítódás, hozzáállás. Kell hozzá a polgár, a szabadságra vágyó ember, aki hisz abban, hogy ami jár, az nem csak neki jár, aki hisz abban, hogy a jogok mindenkit megilletnek. Kell hozzá a polgár, aki a maga erejéből kíván boldogulni, de tudja, hogy egy közösség része. A közösség része, mert otthon van az utcában, ahol lakik, állampolgára az országnak, ahol él, tagja a nemzetnek, aminek a nyelvét beszéli, s amelyen álmodik. Ezért aztán összetartozik Európa minden polgárával. Összetartozik mindenekelőtt a szabadságban és összetartozik a boldogulás útjainak a közös keresésében.

Erről álmodtunk Temesvár lázas napjaiban! Hatalmas erejű gondo-

latok voltak ezek húsz esztendővel ezelőtt. Örömmel és ma már szinte elképzelhetetlen örömmel mondtuk ki ezeket a szavakat. Hatalmas utat jártunk be azóta Temesvártól Brüsszelig, s ma ezek a szavak közhelyes igazságoknak tűnhetnek fel előttünk. Talán túlságosan is megszoktuk, hogy szabadon lélegezhettünk...

De nem szabad felednünk! Nem szabad felejtenünk! Soha, soha, soha nem szabad! Nem szabad, hiszen, amint **Anatole France** írja egy helyen: „A jövő csupa múltból áll.”

Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Kozma Imre atyától, a Magyar Máltai Szeretetszolgálat elnökétől hallottam azt a hasonlatot, hogy a kommunizmus utáni világ olyan, mint amikor lebombáznak egy házat, s az emberek, akik a pincében rekedtek, nem tudják, merre induljanak el, hogy kiássák magukat és nem tudják, hogyan építsék újjá a házat. Nos, azt gondolom a szabadság, az emberibb világ iránti vágyunk volt az, ami kivezetett minket az összedőlt rendszer romjai alól. A szabadság volt az, ami újraegyesítette Európát. Ez az az örökség, amelyet meg kell őriznünk, tovább kell vinnünk és életre kell váltanunk a szabad Magyarországon, a szabad Európában.

A temesvári román előadók, Florian Mihalcea és Traian Orban

A berlini fal leomlására emlékeztek

Európa ezen a héten a berlini fal leomlásának húszéves évfordulóját ünnepelte. Az **Európai Néppárt** vezetőségének, EP-frakciója elnökeinek, valamint a nemzeti delegációk vezetőinek részvételével kétnapos emlékülést szerveztek Berlinben **2009. november 12-13-án** „A vasfüggöny lebontásától az európai újraegyesítésig” címmel.

Ezt megelőzően az **Európai Parlament** brüsszeli székhelyén is ünnepi ülést tartottak **2009. november 11-én**. A „miniplenárison” részt vett **Václav Havel** rendszerváltó volt cseh elnök is, aki többek közt a gazdag európai kulturális és nemzeti sokszínűsége utalva hangsúlyozta: „Európa »házaink hazája« [...] Milyen kapcsolat legyen a nemzeti és az európai szuverenitás között? A válasz nyilvánvaló: a kettőnek ki kell egészítenie egymást. Elvégre az a tény, hogy európainak érzem magam, nem jelenti azt, hogy nem vagyok cseh” – fogalmazott Havel.

Az Európai Néppárt frakciójának Berlinbe kihelyezett ülésével egybekötött konferencián a csütörtöki napot a keletnémet változásoknak szentelték. A konferenciát **Joseph Daul**, az ENP elnöke, valamint **Werner Langen**, a német néppárti delegáció (CDU-CSU) elnöke és **Markus Ferber** társelnök nyitotta meg. A „Miért nem feledhetjük el a Német Szocialista Egységpárt igazságtalanságait? Az emberi jogok semmibevétele a Német Demokratikus Köztársaságban” címet viselő panelben a berlini fal ledöntésének kiemelkedő eseménye mellett az egykori titkosszolgálat, a Stasi szerepét és utóéletét is tárgyalták a meghívott szakemberek, akik az igazság és megbékélés együttes fontosságát hangsúlyozták. **Tőkés László** erdélyi EP-képviselő hozzászólásában irigylésre méltónak tartotta, hogy a nyugatnémetek az egyesülést követően rendkívüli áldozatot vállaltak a keletnémet társadalom integrációja érdekében, ugyanakkor hozzásegítették őket ahhoz, hogy a múlttal való szembenézés következtében sikerüljön megtisztítani a társadalmat az egykori titkosszolgálatok embereitől. **Herta Müller** ideai irodalmi Nobel-díjas írónőt idézve európai képviselőnk rámutatott:

Romániában még mindig tovább él a kommunista múlt, az egykori szekusok továbbra is funkciókban ülve nagymérvű befolyással bírnak mindennapi életünkre nézvést. A németországi példa alapján a közép-kelet-európai államok talán reménykedhetnek abban, fogalmazott Tőkés, hogy a Vasfüggöny túlsó oldalán lévő szabad demokráciák hozzásegíthetik a „szovjet tömb” országait a kommunista örökséggel való leszámolóshoz, a múlttal való szembenézéshez és az erkölcsi megtisztuláshoz.

November 13-án, pénteken délelőtt a Stasi volt börtönépületében tettek látogatást a résztvevők. A Berlin-Hohenschönhausen Emlékhely, amely 1951-ig szovjet fogolytáborként, azután az Állambiztonsági Minisztérium gyűjtőfogházaként működött, ma már múzeumként tárja a látogatók elé a kommunista totalitárius diktatúrák rémségeit és büntetteit.

Az Emlékhelyen történt tisztelgő koszorúzást követően folytatódott a konferencia. „A vasfüggöny lebontásától az európai újraegyesítésig” címet viselő második részben felszólalt **Wolfgang Schäuble**, a szövetségi kormány pénzügyminisztere, egykori belügyminiszter, akinek kiemelkedő érdemei vannak a német nemzetegyesítési folyamatban, **Orbán Viktor**, A Fidesz-Magyar polgári szövetség elnöke, az Európai Néppárt alelnöke, **Walburga Gräfin Habsburg Douglas**, a svéd parlament tagja, a Páneurópai Unió alelnöke, **Elmar Brok**, az EP Külügyi Bizottságának volt elnöke, jelenlegi

tagja, az egykori német országegyesítési bizottság prominens tagja, valamint Tőkés László EP-képviselő, volt temesvári lelkész.

Orbán Viktor előadásában emlékeztetett arra, hogy a berlini fal leomlásának 20. évfordulója kapcsán sok szó esett a közép-európai országok érdemeiről, illetve szolidaritásáról, a német újraegyesítéshez való hozzájárulásáról.

„A magam részéről az érem másik oldaláról szeretnék beszélni” – fogalmazott a Fidesz elnöke, hangsúlyozva: köszönetet kíván mondani Németországnak azért, hogy segítette Közép-Európának a Szovjetuniótól, illetve a kommunizmustól való megszabadulását, továbbá a nyugat-európai országok közösségébe való beilleszkedését. Orbán köszönetet mondott Németországnak azért, hogy a II. világháború után a romokból Európa legerősebb gazdaságát építette fel. Köszönetét fejezte ki az újraegyesítés melletti szilárd elkötelezettségért, ami visszafordíthatatlanná tette a Szovjetunió összeomlását, a szovjet csapatok kivonulását a közép-európai országokból. És köszönetet mondott a német szolidaritásért, amely jelentős mértékben elősegítette a közép-európai országok európai uniós csatlakozását.

Magyarországgal kapcsolatban a Fidesz elnöke két dolgot emelt ki. Elsőként az 1956-os eseményekre utalva azt hangsúlyozta: a magyarországi véres forradalom tette világossá a Nyugat számára, hogy milyen a kommunizmus, a szovjet megszállás valódi természete. Másodikként pedig a határnyitást emelte ki, rámu-

tatva arra, hogy az felgyorsította a változás folyamatát, és – lehetővé téve a keletnémetek Nyugatra történő távozását – ezt a folyamatot nemzetközivé tette. Az azóta eltelt két évtizedre visszatekintve a Fidesz elnöke a legnagyobb kihívásnak azt nevezte, hogy a politikai szabadságot közjővé változtassák. „Nem lehet többé az úgynevezett kollektív felelősség mögé bújni” – fogalmazott, hangsúlyozva: szükség van a diktatúra maradványainak felszámolására, és nemcsak a politikai rendszer, hanem a gazdaság területén, továbbá az emberek gondolkodásában és szívében is. Úgy értékelte, hogy a demokrácia komoly nehézségekkel küzd Közép-Európában, mégpedig a diktatúra maradványai miatt. „Egyes posztkommunista politikai erők nosztalgiát keltenek a kommunista idők iránt” – fogalmazott a magyar ellenzéki politikus.

A Fidesz elnöke szerint 1956 után Magyarországon és más közép-európai országokban új típusú politikai vezetés alakult ki. Olyan vezetés, amely nem elvekhez, hanem elvek nélkül a hatalomhoz kötődött. Hatalmukat még a demokráciában is sikerült fenntartaniuk. Mindez Orbán

Orbán Viktor, a FIDESZ–Magyar Polgári Szövetség elnöke

szerint súlyos kihívást jelent az értéken alapuló nyugati demokráciák számára. A Fidesz elnöke úgy vélte, hogy a Nyugat az ex-kommunistákat gyakran „könnyebb” partnernek találja, mint a valódi demokratákat, akik olykor ragaszkodnak a néha kellemetlen és kényelmetlen igazságokhoz. „De hiszem azt, hogy ez az igazi demokrácia és a Nyugattal való igazi partnerség” – fogalmazott Orbán Viktor, aki 1989 szellemének megőrzésére szólított fel.

Tőkés László felvezetőjében Orbán Viktor szavaihoz kapcsolódva rámutatott: a Biblia tanítása szerint

Isten a rosszat is jóra fordíthatja – ez történt Németországgal. A volt református püspök csodálatát fejezte ki, hogy Németországnak a II. világháború után volt annyi erkölcsi- és lelkiereje, hogy vesztésből nyertesé építse magát, és az Európai Unió motorjaként – a hit és az Isteni kegyelem dialektikája szerint – elérte, hogy az egykori győztesek és vesztesek partnerekké váltak Európa egységesülésében.

Tőkés László előadást az alábbiakban olvashatják.

Berlin, 2009. november 12.

A Berli fal leomlásától – Európa újraegyesüléséig

1989. november 9-ét az újkori német történelem legboldogabb napjának nevezte **Angela Merkel** kancellárasszony. Ritka eset a történelemben, hogy egy nemzet – az újraegyesült **Németország** – örömeiben valamennyi nemzet, az egész újraegyesülő Európa népei és országai osztozhatnak. Ez a körülmény teszi a mostani évfordulót az egész világ és **Európa** közös ünnepévé.

Ezért **Pál** apostol igéivel csatlakozunk a berlini ökumenikus hálaadó ünnep résztvevőihöz: „Örüljete az örülökkel!” (Rm. 12,15). „Örüljete az Úrban mindenkor, ismét mondom, örüljete!” (Fil. 4,4).

George W. Bush elnök vilniusi látogatásakor a balti államok jelenkori szabadulásának történetét valóságos „**Csodának**” nevezte. Ez a csoda ment végbe húsz évvel ez

előtt Berlinben is. És a csodák egész láncolata zajlott abban az időben **II. János Pál** pápa és **Popielusko** atya országától kezdve az 1956-ban kivézt **Magyarorszáig**, ahol a berlini „Nagy Fal” lebontásának – a szabadság utját a sopronpusztai **Páneurópai Piknik**, a kelet-nyugati határzár forradalmának nevezhető áttörése egyengette.

„Ne féljete!... nézzete az **Úr** szabadítását, amelyet cselekszik veletek... Az **Úr** hadakozik ti érettek” – mondotta egykor **Mózes** az egyiptomi fogságból menekülő népének. A vizek pedig „kőfal gyanánt” kettéváltak előttük, és szárazon keltek át üldözőik előtt, a Veres-tengeren... (2 Móz. 14).

Istennek ezt a szabadító csodáját éltük át két évtizeddel ezelőtt valamennyien. Falak omlottak, a szabadság útja nyílt meg előttünk is a romániai **Temesváron**, a Magyarországtól 1920-ban elszakított **Erdélyben**, a német-svábok lakta **Temesi Bánságban**, **Herta Müller** író nő szülőföldjén, ahol **Ceaușescu**,

A szabadság árnyjátéka

Bontják a Berlii Falat

▶ a **Konduktor** a Fáraó módjára készített merényletet nemcsak „Izrael népe”, a kisebbségi magyarok és németek ellen, hanem saját népét is mélységes nyomorba döntve, falak helyett falvak ezreit készült lerombolni. A kelet-berlini **Gethsemáné** templomhoz hasonlóan Temesváron is van **egy templom**, melyben a magyar reformátusok, majd a hozzájuk csatlakozó, utcára vonuló, élőláncba tömörülő románok, magyarok, németek, szerbek, zsidók, bolgárok, a különféle vallási felekezetekhez tartozó hívek ezrei végre áttörték a **félelem** és a **hallgatás falát**, és egymás hite által felbátorodva kimondták, hogy **„elég volt”**, és a rettegett ateista kommunista diktatúrával szembeállva, Istenhez fohászkodtak szabadulásért. Temesváron is csoda történt. A nacionalista és kommunista megosztó politika által egymás ellen feszített, sok nemzetiségű és sok vallású város népe egy szempillantás alatt összefogott közös ellensége, az istentelen Diktatúra ellen, és a hitvalló apostolok erejével és szavával mondott nemet a „Fáraó” diktatúrájának: „Istennek kell inkább engedni, hogynem az embereknek” (Csel. 5,29).

Ami ezután következett, az mindenki által ismeretes. Az utolsó kelet-közép-európai **bolsevik diktátor** menekültében nem messze jutott. A „dinasztikus sátánt” (Döbren-tei Kornél) páros hatalmi tébolyban tobzódó nevével együtt érte utol a végzete – „Drakula országának” kivégzőosztaga előtt. A dominóelven megfelelően, a volt szovjet láger utolsó bástyája, az Európát megosztó Nagy Fal utolsó darabja is ledőlt.

Az Angela Merkel által emlegetett, **„legboldogabb nap”** Románia elnyomottai számára 1989. december 22-e, a „Kárpátok Géniusza” bukásának napja volt. Advent havában jártunk, égő várakozásban élt az ország. A hírhedt **Szekuritáté** „Magyar Irredenták” és „Német Nationalisták és Fasiszták” („Deutsche Nationalisten und Faschisten”) elnevezésű szakosztályai a heródesi megfélemlítés kiterjedt apparátusával tartották rettegésben kiváltképpen a „kollektív bűnösséggel” megpecsételt kisebbségeket. Az apokaliptikus hangulatot gerjesztő villanyoltások és a téli gazdasági nyomor a hideg, a sötétség és a kiéheztetés primér eszközeivel tették még elviselhetlenebbé az egész társadalom életét. – Miként a lehúzó mélységre a felemelő magasság és vaksötétre a tündöklő fény: a **Szabadító Krisztus** születésével ekképpen köszöntött reánk a **Megváltó Karácsony** – utóbbi fél évszázadunk legboldogabb napja!

Hogyan is fogalmazott a kancellárasszony?: „Magyarország ezelőtt húsz évvel szárnyakat adott a németek, az NDK-s polgárok szabadság iránti vágyának, amikor határt nyitott előttük.” Ez a **testvéri együttérzés** volt azoknak az időknek a legfőbb ereje és a legszebb vonása. Az, ahogyan „egy rab nép kaput nyit egy másik rab népnek” – a szabadságra (Sylvester Lajos). **Budapest** és **Berlin**, **Varsó** és **Prága**, a balti népek **Tallintól Vilniusig** húzódó, valamint a **magyarok, románok** és **németek** Temesváron szövődő élőlánc – mindez, egybe összeadódva, és a segítségül siető szabad világra is

kiterjedve nem más, mint: az önmagára találó **Európa** egymásra találó népeinek a **cselekvő szolidaritása**.

1990 januárjában szerény temesvári templomunk egyik első látogatója, **Hans-Dietrich Genscher** akkori német külügyminiszter volt. A berlini évfordulói ünnepek alkalmával ő maga állapította meg, hogy „a fal lebontása olyan történelmi esemény volt, amely nemcsak Németország és Európa, hanem az egész világ megosztottságának a felszámolását segítette elő”. Erdélyi magyarként örömmel és hálaadással mondhatom el, hogy a németek egyesülésével párhuzamosan, valamint Európa egyesülésének a folyamatába illeszkedve, a **Kárpát-medencei magyar közösségek egyesülése** útjából is elhárulóban vannak azok az akadályok, melyek 1920 óta mesterséges módon választanak el bennünket egymástól.

Jövő héten, magyar, román és nemzetközi előadók részvételével, **„Temesvártól Brüsszelig”** címen az Európai Parlamentben fogunk egy másik megemlékezést tartani a 20. évforduló alkalmából. Volt temesvári lelkipásztorként és jelenlegi európai képviselőként nemcsak magamra, de egész országunkra és kelet-közép-európai térségünkre nézve elmondhatom, hogy bizony: **hosszú út** vezet „Temesvártól Brüsszelig”, a volt ateista-kommunista diktatúrák totalitárius rendszeréből a szabad és demokratikus Európáig. Előrehaladásunkat még mindig számtalan akadály és választófal hátráltatja. A tovább élő kommunizmus és a hidegháborús múlt elaknásított területein járva: hosszú és veszélyes az út **„Egyiptomból”** – az **„Ígéret Földjéig”**. Meghárítani viszont nem fogunk. Egy történelmi mondásunk szerint: „Nem engedünk a **'48-ból**” – Az 1848-as magyar forradalomról van szó. – Ugyanígy: az **'56-ból** és a **'89-ből** sem engedhetünk!

Saját helyzetünkkel és az európai valósággal kapcsolatban nincsenek illúzióink. Jól tudjuk, hogy mire számíthatunk. De akármennyire is nehéz volna előrehaladásunk, hitünk-ből és eddigi eredményeinkből erőt merítve, valamint európai szövetségeseink szolidaritásában bízva haladunk tovább a megkezdett úton.

Tökés László

Húsz év után – konferencia Ljubljanában

A **Jože Pučnik Intézet** szervezésében 2009. november 26–27-én, **Ljubljanában** nemzetközi tudományos konferencia keretében emlékeztek meg a kelet-közép-európai változások 20. évfordulójáról.

A konferencia kiemelkedő vendége volt **Wilfried Martens**, az Európai Néppárt elnöke, akinek a mértékadó előadása nyomán, a rendezvény első napján az *Európa: Küzdöttem, Győztem* című könyvét is bemutatták. Szintén a kezdőnapon tartott előadást **Szent-Iványi István**, volt EP-képviselő.

A tanácskozás második napjának meghívott előadói voltak – többek között – **Tunne Kelam** és **Tőkés László** európai néppárti képviselők, akiket – a kollegialitás jegyében – **Milan Zver** szlovén europarlamenti képviselő ismertette.

A szlovén képviselő bevezető beszédében megemlékezett a húsz évvel ezelőtti szlovéniai változásokról, példás formában méltatva a néhai **Jože Pučnik** személyiségét, valamint a demokratikus ellenzék élén betöltött szerepét a kommunizmus-ellenes és függetlenségi küzdelmekben. „Ő a szlovén demokrácia atyja” – jelentette ki Milan Zver.

Tunne Kelam a személyes részvétel és átélés hitelességével számolt be az észtországi ellenállásról, az ország függetlenségének a kivívásáról és a szovjet kommunizmus igájának lerázásáról. Méltán hangsúlyozta ki annak fontosságát, hogy a – volt – Szovjetunió első szabad, demokratikus pártja az **Észt Nemzeti Függetlenségi Párt** volt, melynek megalapításában neki is meghatározó szerep jutott.

A konferencia szlovén előadói saját országuk egykori és jelenlegi helyzetét elemezték – a rendszerváltozás és az államalapítás összefüggésében. Többen is megállapították, hogy húsz év után nem annyira az elégedettség és a beteljesedés, hanem sokkal inkább a csalódottság és a kétség jellemzi az általános közhangulatot.

Drago Jančar író, a szlovén irodalom élő klasszikusa találóan mutatott rá, hogy a rendszerváltozáskor a demokráciával együtt érkezett országainkba – a kapitalizmus, a maga sötét árnyoldalaival. A posztkommunista

korszakot **Janusz-arcúnak** nevezte – a maga felemás, jobb- és baloldali arculatával és tekintetével. Márpedig tisztán kell látnunk, hogy demokrácia és diktatúra nem békíthető össze egymással – mondotta.

Tőkés László *Húsz év után* címen elmondott előadását Jože Pučnik emlékeztére ajánlotta. Beszédét mellékelve közöljük.

Ljubljana, 2009. november 27.

Húsz év után

Nemzetközi konferencia a kelet-közép-európai változások 20. évfordulóján

Ljubljana, 2009. november 26–27.

Sokan és okkal bírálják az **Európai Uniót**. Az önállóságukat, szuverenitásukat féltő tagországok, az identitásuk megőrzéséhez ragaszkodó nemzetek saját és sajátos érdekeiket védelmézik a globalizmusba átcsapó integrációtól. Senki nem kívánja – amerikai mintára – egy „Európai Egyesült Államok” létrejöttét. Egyes hátrányos helyzetbe került, volt kommunista országok lakosai úgy érzik, hogy a **Szovjet Birodalomból** az **Európai Unióba** való átkerülésükkel csak a „főhatalom” változott: „cseberből vederbe estek”, helyzetük éppen oly hátrányos, mint volt annakelőtte. Ennek tulajdonítható például Magyarországon a kádári „gulyáskommunizmus” vagy éppenséggel Romániában a sötét Ceaușescu-korszak iránti nosztalgia, a kelet-német „trabantos” világba visszavándorlókról nem is beszélve.

Húsz évvel a kommunista diktatúra bukása, illetve a kelet-közép-európai rendszerváltozás kezdete után felemás érzésekkel emlékezünk meg a **jules évfordulóról** – mint ahogyan az azóta eltelt időszak (1989–2009), valamint a mostanra kialakult helyzet is tele van kínzó ellentmondásokkal. Valahogy úgy vagyunk ezzel, mint **Izrael** egyiptomi fogságból szabaduló népe a **pusztai vándorlás** mostoha körülményeivel – sivár jelenével –, amikor is kivívott szabadságukból az egyiptomi „húsos fazakak” biztonságába kíváncsoznak

vissza, feledve az **„Ígéret földjében”** kiábrázolódó, remélt jobb jövőt. És az anyagi szükség hatására, a szabadulás útjáról letérve, máris képesek volnának a szolgaság reménytelen világába visszatérni – szabadító és kegyelmes Istenüket is élettelen és tehetetlen bálványokra cserélve fel...

Két héttel ezelőtt az **Európai Néppárt** berlini rendezvényén a „vasfüggöny” lebontásának évfordulóját ünnepeltük, és a húsz évvel ezelőtti diktatúra korszakát felidézve, a húsz év utáni helyzetet vettük számba és értékeltük. Az **Európai Parlamentben** egymást érik a konferenciák, kiállítások és megemlékezések, melyek a **Berlini Fal** leomlásától az Európa

Tőkés László a Jože Pučnik Intézet vendége

Élő emlékezet

újraegyesüléséig terjedő átalakulási folyamatot követik nyomon. Múlt héten mi is „**Temesvártól Brüsszelig**” elnevezéssel rendeztünk évfordulói emlékkonferenciát a Romániában bekövetkezett változásokról. Berlintől Varsóig, Budapesttől Bukarestig és Vilniusztól Prágáig – mindenütt együtt emlékezünk, és járjuk végig az **1989** óta megtett utat, hogy annak tanulságait levonva és annak folytatásaképpen a megkezdett úton, helyes irányban haladhassunk tovább. Másképpen hogyan is remélhetnénk magunknak egy jobb és szebb jövőt?

A **régmúltban** az egyes népek és országok csak magukra számíthatnak. Az erősebb elnyomta a gyengébbet, a nagyobb a kisebbet, vesztés küzdelmeikben és szabadságharcaikban az elnyomottak rendre magukra és alul maradtak. Az „aki bírja, marja” kegyetlen farkastörvénye érvényesült a világban – és még a XX. században is ennek következtében telepedtek reánk a totalitárius diktatúrák, és szakadtak népeinkre az egymást követő világháborúk.

Bármilyen rossz szóval is illetnénk manapság az Uniót vagy a „globalizmust” – az viszont ma már vitathatatlan, hogy a „**globális háború**” veszélyétől egyedül az **egyetemes együttműködés** mentheti meg az emberiséget. A szuperhatalmak, az egymással szembe szegülő két „világ” hidegháborúját és összeütközését megtestesítő Berlini Fal leomlásának, a kommunista parancsuralmi rendszer bukásának, valamint Európa újraegyesülésének az a jövőbe mutató **üzenete** és **tanulsága**, hogy az istentelen hatalmi érdek-

vényesítés és a „pogány” erőpolitika helyét a közös értékeken alapuló összefogásnak, valamint az egymásra utalt népek és országok kölcsönös szolidaritásának kell átvennie, hogy **Krisztus** tanításának ökümenikus értelmében „egységesegek lehessünk a sokféleségben”, és ez az **értékelvű integráció** egész Európa és a világ közös javát szolgálja.

Földünk és az emberiség globális veszélyeztetettségére a **globális összefogás** legyen a megfelelő válaszunk. Európa örökölt megosztottságának az **integráció** lehet az immár tapasztalatból is ismert leghatékonyabb ellenszere.

A legutóbbi balkáni háború egyik – kezdeti – helyszínén, illetve a tragikus megosztottságából kiutat kereső volt délszláv államszövetség egyik tagköztársaságában – **Szlovéniában** – járva az elmondottak érvényességét konkrét formában is alátámaszthatjuk.

Szlovénia legújabbkori történelme – a kívülről szemében –: valóságos **sikertörténet**. A kommunizmus bukása, a kelet-közép-európai változások a szlovének számára nemcsak új társadalmi rendszert hoztak, hanem független államuk kikiáltását is lehetővé tették. A **politikai** rendszerváltás **nemzeti** törekvéseik beteljesülésével egészült ki. A kommunista jugoszláv állam „fogságából” való szabadulásuk eseményei gyorsan követték egymást. És kevesebb, mint két évtizedes önálló államiségük ideje elég volt arra, hogy tavaly máris az Európai Unió **soros elnökségét** töltsék be a szabad és független nemzetek közösségében – az egyesült Európa

stratégiai „projektjének” sikerében osztozva.

Hinnünk kell benne, és tennünk kell érte, hogy Európa újraegyesülésének ez az eszmei, spirituális és egészen gyakorlati „békeprogramja”, együttműködési és biztonsági politikája töretlenül tovább haladjon a húsz évvel ezelőtt kivívott szabadság útján. Nem szabad engednünk, hogy a múlt visszahúzó öröksége, valamint a világra rátörő sokrétű válság visszavesse kontinensünket és országainkat.

Kilencven évvel ezelőtt – Szlovéniához hasonlóan – szülőhazám, **Erdély** és a temesi **Bánság** is a Habsburg-birodalomhoz tartozott. Az I. világháború nyomán, a párizsi békekötések folytán a széteső birodalomból minket is a létrejövő utódállamok egyikéhez – a királyi **Romániához** – csatoltak át. Erdély szinte fele részben kisebbségi polgárai, köztük a magyarok és a németek, az előző elnyomatságból szabadulva új elnyomó impérium fennhatósága alá kerültek.

Hetven évvel ezelőtt vette kezdetét az a korszak, amelyet eleve a **Molotov–Ribbentrop paktum** megkötése, Európa **Hitler** és **Sztálin** általi felosztása, majd pedig a ki-robbanó II. világháború történelmi katasztrófája pecsételt meg.

Több, mint hatvan éve annak, hogy Kelet- és Közép-Európa népei a **nácizmus**, „egyiptomi fogságából” egy újabb totalitárius világrendszer, a **kommunizmus**, „babiloni fogságába” kerültek. Kontinensünk nagyhatalmi újrafelosztásának vált sokkoló jelképévé a Berlini Fal.

Húsz évvel ezelőtt ez, az egész 20. századon átnyúló hatalmi megosztottság ért véget, a két uralkodó totalitárius rezsim bukása nyomán egy egészen **új korszakot** nyitva meg Európa történelmében.

Az 1956-os magyar forradalom, a Prágai Tavasz (1968) és a lengyel Szolidaritás (1980) által fémjelzett, küzdelmes úton jutottunk el végre **Európa tényleges felszabadulásáig**. Mindehhez döntő módon járult hozzá a létrejöttének 60. évfordulójához érkezett Európai Közösség, nem kevésbé pedig a Szovjet Birodalom megdöntésében oroszánrészt vállaló „szabad világ”: Amerika.

Tévednének azonban azok, akik azt hinnék, hogy Európa felszabadulása és újraegyesülése pusztán az ún. dominó-elv alapján végbemenő történelmi-politikai automatizmusnak, vagy éppenséggel csupán a nagyhatalmi politika globális összjátékának köszönhető. A húsz évvel ezelőtt bekövetkezett változások mögött ott állnak Európa szabadságra vágyó **népei** és azoknak a százazreknek és millióknak az **áldozata** – élete, küzdelme és halála –, akik soha nem tudtak beletörődni igazságtalan és embertelen sorsukba, akik mindennapi néma lázadásukkal vagy hősi ellenállással, rendkívüli erőfeszítéseikkel és szabadságharcikkal hozzájárultak a totalitárius elnyomó rendszerek bukásához, legutóbb pedig a Berlini Fallal együtt a félelem, a hazugság és a gyűlölet választófalait is ledöntötték.

Húsz évvel ezelőtt Kelet-Közép-Európa legbrutálisabb poszt-sztálini diktatúrájának, a Ceaușescu-házaspár rémuralmának a bukása a „**hallgatás falának**” a megbontásával vette kezdetét. A román „Kondukátor” ördögi falurombolási terve – mintegy 7000 településnek a föld színéről való eltörlése – csak az afganisztáni tálib rendszer kultúra- és civilizáció-ellenességéhez hasonlítható. Ez volt az a momentum, amely az utolsó lökést adta a **Ceaușescu-rezsim** elleni romániai felkeléshez, a hírhedt román titkosszolgálat, a **Szekuritáté** és a román nacional-kommunizmus elleni lázadáshoz.

Jellemző körülmény, hogy a bán-sági **Temesváron** a kisebbségi magyar református egyháztól indult el a spontán kommunizmus-ellenes felkelés, egy olyan sok nemzetiségű és sok vallású városból és vidékről, mely többszörösen is megszervezte a kisebbségellenes politikai, nacionalista és vallási elnyomást. Temesvári templomunkban hétről-hétre az Isten- és embertelen ateista diktatúra ellenében hangzott a szabadító Isten Igéje, – egyebek mellett – azt hirdető, hogy ha az emberek továbbra is némán eltűrik a sötétség és félelem hatalmát, akkor – Krisztus tanítása szerint – „**a kövek fognak megszólalni**”.

A „hallgatás falát” sikerült áttörnünk. Temesvár román többsége is közösséget vállalt az ellenállókkal, a város román, magyar, német, re-

formátus, katolikus, baptista és ortodox lakosai páratlan ökumenikus egységben fordultak szembe közös ellenségükkel: Ceaușescu kommunista diktatúrájával. Két évtizeddel ezelőtt „**Temesvár szelleme**” azt az **európai szellemiséget** előlegezte meg, amely az Unió jelenlegi politikájában az egységben megvalósuló sokféleségben, a közös értékek pluralizmusában, valamint a nemzetek közötti szolidaritásban és együttműködésben ölt testet.

Húsz év után azonban „**Ceaușescu szelleme**” is ott kísért a romániai társadalomban. A posztkommunista átmenet, valamint a válságokkal küszködő Európa iránti csalódottság miatt – amint már utaltam rá – sokan visszasírják az emlékeikben megszépülő múltat. A hatalmát átmentett politikai osztály – a volt kommunista nomenklatura –, valamint a bántatlanul hagyott volt Szekuritáté az elmúlt húsz esztendőben

saját érdekében minden lehető megtett a **rendszer változás lefékezésére** és **eltérítésére**. A társadalom demokratizálása csak külsőképpen ment végbe. A demokratikus intézményrendszer ugyan létrejött, sőt az Európai Unióba is felvették országunkat – múltjával azonban mindmáig

nem nézett szembe Románia. Az igazságtétel és a tulajdonviszonyok átalakulása csak torzult formában vagy részleges mértékben történt meg. A külső változásokkal nem járt együtt a mentális, erkölcsi megújulás. Az emberi, polgári és kisebbségi jogok terén is visszakísért a kommunista, államnacionalista múlt, a gazdasági és szociális átalakulások megkésett voltáról és torzulásairól nem is beszélve. Ezek a gondok és posztkommunista válságtünetek egyébként különböző módon, kisebb vagy nagyobb mértékben az egész volt szovjet tábor társadalmaira jellemzőek.

Az Európai Parlament idén áprilisban **fontos lépést** tett a rendszer-változás folytatásának támogatására, egyben pedig a volt kommunista

országok tényleges integrációja és felzárkóztatása érdekében: a totalitárius kommunista diktatúrának a nemzetiszocialista diktatúrához hasonló elítélésével. Szintén a kelet-közép-európai országok megújulását, a húsz évvel ezelőtt elkezdődött változások folytatását és az európai egység folyamatát segíti elő az 1989-es változások **20. évfordulójának** az uniós szinten való megünneplése.

Érintőlegesen szintén ide kapcsolódik a Temesvár vidékéről származó **Herta Müller** német íróőnék az irodalmi Nobel-díjjal való idei kitüntetése. A **Nobel-bizottság** – a szakmai elismerésen túlmenően – minden bizonnyal a kelet-közép-európai rendszerváltozás húszéves évfordulójára kívánta felhívni ezáltal a figyelmet, valamint arra, hogy a nemzetek és régiók Európájában minden etnikai közösségnek, illetve kisebbségnek tiszteletben kell tartani a jogait, tagjainak pedig az emberi méltóságát.

Az élete nagyobb részét Romániában leélt Herta Müllert a kommunista diktatúrával és a hírhedt román titkosszolgálattal szembeni **bátor kiállítás** jellemezte. Húsz évvel Ceaușescu bukása után, ugyanazzal a következetességgel

leplezi le a posztkommunista román rendszert – többek között a **Die Zeit** júliusi számában közölt cikkében, amelyben a tovább működő Szekuritátéről ír. „Az összes fontos helyen ugyanazok az emberek ülnek, ugyanazzal a mentalitással. Gyakorlatilag semmi sem változott” – állapítja meg egykori hazájáról.

A 20. évfordulóról való megemlékezéseknek és a mostani, ljubljanai konferenciának is mindenképpőlött az a szerepük és rendeltetésük, hogy elősegítsék a kommunizmus visszahúzó örökségével való végső leszámolást, valamint az 1989-ben elkezdődött rendszerváltozás kiteljesedését.

Ljubljana, 2009. november 26.

Tőkés László

„...Földünk és az emberiség globális veszélyeztettségére a globális összefogás legyen a megfelelő válaszuk. Európa örökölt megosztottságának az integráció lehet az immár tapasztalatból is ismert leghatékonyabb ellenszere.”

Szélesíteni az összefogást Erdélyben és a Kárpát-medencében Kolozsváron tartotta országos ülését az Erdélyi Magyar Nemzeti Tanács

Megújítást, szervezeti átalakítást tűzött ki célul a hat éve megalakult **Erdélyi Magyar Nemzeti Tanács** (EMNT). Mozgalmi hátteret szervezni a testület mögé, bevonni azokat az aktív polgárokat – pártállástól függetlenül – akiknek fontos az erdélyi magyarok ügye – nyitotta meg a tanács kolozsvári plenáris ülését a házigazda, **Gergely Balázs** Kolozs megyei EMNT-elnök. A testület döntött az EMNT jogi bejegyzéséről, az alapvetőcélokról, a szervezet felépítéséről. Ezt követően tisztújításra került sor, a testület egy ellenszavazat, egy tartózkodás és 149 igen szavazat mellett megválasztotta **Tőkés Lászlót** a nemzeti tanács elnöki tisztségébe. Ügyvezető elnök **Toró T. Tibor** lett. Régióelnökök: **Orbán Mihály** (Partium), Gergely Balázs (Belső Erdély), **László János** (Székelyföld). Az elnökség tagjai közé tartozik további öt alelnök és öt jegyző. Az EMNT alapvető célként a belső önrendelkezés elvén alapuló közösségi autonómia-program képviseletét határozta meg.

Orbán: Európában ne érvényesüljön kettős mérce

Orbán Viktor, a „kormányzásra készülő” Fidesz elnöke üdvözlő beszédének bejátszásával kezdődött az EMNT országos ülése.

Az erdélyi magyar politika zsákutcába került, megújításra szorul. Bár Budapest – az Antall József kormányása óta érvényben lévő szabály szerint – nem mondhatja meg,

hogy a határon túli magyar közösségek melyik ösvényt válasszák, a Fidesz reméli, hogy Erdélyben olyan feddhetetlen, megkérdőjelezhetetlen, széles támogatottságnak örvendő szerveződés, szerveződések jönnék létre, amelyek képesek lesznek becsülettel képviselni az Erdélyben élő magyar nemzeti közösség legfontosabb életigényeit, hangoztatta Orbán Viktor.

„Ígérem, a következő magyar kormány azért fog harcolni, hogy Európában ne érvényesülhessen a kettős mérce, vagyis váljék természetessé, hogy amit lehet a Spanyolországban élő katalánoknak, vagy a Finnországban élő svédeknek, vagy éppen a Belgiumban élő német közösségnek, az legyen természetes a Kárpát-medencében élő magyar nemzeti közösség számára is”, hangozott az üzenet.

A tanácskozáson személyesen is jelen volt **Németh Zsolt** fideszes képviselő, az Országgyűlés külügyi és határon túli magyarokkal foglalkozó bizottságának elnöke. Elmondta: ha a Fidesz kormányra kerül, az EMNT-re, és az általa kezdeményezett és megalakított Kárpát-Medencei Magyar Autonómia Tanácsra kiemelkedő szerep vár a határon túli magyar nemzetrészekkel való együttműködésben. Úgy vélekedett: jó esély kínálkozik arra is, hogy a küszöbön álló magyar kormányváltást követően teljesen új minőségű viszony alakuljon ki Magyarország és Románia között, ami az egymás jogos érdekei

iránti szolidaritáson alapulna. 2011 első felében Magyarország fogja betölteni az EU elnöki tisztséget, ez nagy esélyt jelent majd arra, hogy az autonómia ügyét európai szinten is megjelenítsék, fogalmazott Németh Zsolt.

Szilágyi Mátyás kolozsvári magyar főkonzul úgy értékelte: a 2009-es esztendő több szempontból is az útkeresés éve, a különböző külső és belső politikai, gazdasági hatások szorításában pedig különösen nagy szükség van a minőségi partnerségi összefogásra, felelős társadalmi politizálásra. Véleménye szerint az EMNT megértette a kor kihívását.

Az újjáalakuló ülésen jelen volt **Izsák Balázs**, a Székely Nemzeti Tanács elnöke is. Felszólalásában kifejtette: a viták ellenére az EMNT az egyik legfontosabb szövetségese az SZNT-nek, és a jövőben is partnerként tekintenek a nemzeti tanácsra, ennek székelyföldi szervezetére a közös ügy, az autonómia kivívása érdekében folytatott harcban.

Izsák Balázs a közelgő elnökválasztásokra utalva elmondta: nem ismétlődhet meg a 2004-es eset, amikor a második fordulóban a PSD akkori jelöltje, Adrian Năstase megkapta a székely választók többségének voksát. (Az RMDSZ ekkor Năstasét támogatta Bănescu ellenében – szerk. megj.). „Nem szabad többet olyan jelöltre szavazni, aki tagadja a kollektív jogokat, a tiltakozás egyetlen módja pedig a választásokon való tömeges részvétel, és a szavazólapok érvénytelenítése”, hangoztatta Izsák Balázs.

Az ülésen az RMDSZ is képviseltette magát **Kovács Péter** ügyvezető alelnök személyében, aki felszólalásában az összefogás, együttgondolkodás fontosságát, sikerességét hangsúlyozta. Elmondta: az értékek, célok közösek, nincs ellentét az EMNT és az RMDSZ között. Kelemen Hunor ügyvezető elnök, államfőjelölt programjában is tételesen szerepel a nyelvi jogok kérdése, ezen belül a magyar nyelv hivatalossá tétele regionális szinten; a kollektív jogok; a területi autonómia Románia történelmi régiói, ezen belül Székelyföld számára; a kulturális autonómia; a kolozsvári székhelyű önálló állami

Gergely Balázs, Toró T. Tibor, Tőkés László, Orbán Mihály és László János

► Bolyai egyetem visszaállítása; a Sapientia állami támogatása; Románia alkotmánya első cikkelyének megváltoztatása. Hangsúlyozta: tudatosítani kell, hogy egy magyar jelölt van, a román államelnök választás nem válhat magyar-magyar harc színterévé.

Értesüléseink szerint Szász Jenő, az MPP elnöke nem kapott meghívást, a polgári pártot alelnöke, **Farkas Csaba** képviselte. Beszédében úgy vélekedett: lehet még tíz-húsz évig a memorandumok útján való tiltakozást választani, Európától várni a megoldást, de a felvidéki példa bizonyítja, mennyire nem célravezető ez. Más utat kell választani, le kell ülni egymással őszintén beszélni, intézményes együttműködést létesíteni.

A Magyar Ifjúsági Tanács (MIT) nevében **Sándor Krisztina** elnök biztosította a szervezet támogatásáról az EMNT-t abban, hogy be tudja tölteni rendeltetését. „A kisebb-nagyobb erdélyi közéleti-politikai csoportosulások önmagukban mind erősek, helyesek és szépek, de elég sokukat próbára tesz az, ha közösen kell húzni a szekeret”, összegezte tömören az összképviselési testületként fellépni kívánó EMNT kudarcainak okát.

A meghívottak közt jelen volt **Solomon Adrian**, a Csángószövetség elnöke is, aki a moldvai magyar közösség nevében remél támogatást az EMNT-től. Támogatást abban, hogy a magyar nyelvet még ismerő csángók megbizonyosodjanak: magyarnak lenni nem jelent másodrangúságot.

Tökés: Politikai korrekcióra készítettük az RMDSZ-t

Tökés László, az EMNT elnöke helyzetértékelő beszédében elsősorban az újjáalakulás okairól beszélt. A helyzetet az SZNT lehetetlenítette el, amelyik tavasszal kivonta magát a testületből. „Ekkor tevődött fel a kérdés, hogyan tovább? Vagy hagyjuk széttölni a szervezetet, vagy pedig meg kell vizsgálnunk, hogyan lehet az együttműködést folytatni”, magyarázta Tökés László. A tanács az újjászervezéstől reméli a megoldást.

Az elnök szerint az EMNT integrációs politikájára, összefogásra, párbeszédre való felszólítására sokáig megvetés, gúnyolódás volt a válasz,

Az ülésvezető elnökség

mostanra azonban egyre többen belátják, hogy csak ebbe az irányba lehet előrelépni. „Arról kell tehát tárgyalni, hogyan szélesítsük ki az összefogást Erdélyben és a Kárpát-medencében, erre óriási az igény, ami kötelez bennünket”, fogalmazott Tökés.

Sikerként értékelte, hogy az EMNT-nek köszönhetően az autonómia ügye a „megtúrt” helyzetből általánosan elfogadottá vált, ez pozitívan hatott vissza az RMDSZ autonómiapolitikájára is, politikai pályájának korrekciójára készítette a szövetséget. „Ma már nem csak a kampányokban, hanem gyakorlati politikájában is fokozódó mértékben érvényesül az autonómia ügye. Az elmúlt években bebizonyosodott, nincs alternatívája a közösségi önrendelkezésnek”, vélekedett. Szintén siker, hogy létrejött – ha fogyatékosan is – az Erdélyi Magyar Egyeztető Fórum. Elkezdődött ugyanakkor az autonómia külpolitikai érdekképviselésének megszervezése, amely az EP-képviselősége révén intézményesült. Sikerült a Kárpát-Medencei Autonómia Tanácsot is létrehozni, amely a kárpát-medencei összmagyar autonómiamozgalom szakmai és egyeztető fóruma, magyarázta Tökés. Ugyancsak az eredmények közt könyvelte el azt is, hogy az RMDSZ lemondott a kizárólagosságról, belátta, hogy nem az egyedüli politikai szereplője az erdélyi magyar életnek.

Az RMDSZ-szel való viszonyról kapcsolatban elmondta, nem is olyan rég még megosztó erőnek tartotta a szövetség a mostani EMNT köré tömörülő erőket, most partneri kapcsolat alakult ki a két szervezet

között. Hangsúlyozta: mindeddig az RMDSZ korrektül betartotta a meg egyezés közösen megállapított szabályait.

Vértelen etnikai tisztogatás

Tökés László figyelmeztetett: Romániában nem szűnt meg a vértelen etnikai tisztogatás, demokratikus külszín alatt folytatódik a Trianon óta tartó homogenizáció, asszimiláció, Bukarest gyarmatosító politikája, a magyarság felőrlése, térszűrés, a diktatúra eszközei, módszerei tovább élnek. A kolozsvári főtér felavatásának esete tipikus példája a román térhódításnak, és ide illeszkedik a szintén kolozsvári Dsida-utca esete, vagy a marosvásárhelyi szoborügy, ahol az 1989-es események 20. évfordulóján a feltételezett háborús bűnös Gușă tábornoknak akarnak szobrot emelni.

„A Tismăneanu-jelentés az első, amelyik hivatalosan elismeri, hogy magyarellenes, kisebbségellenes politikát folytatott Románia, amely létünkben veszélyeztetett bennünket. Ennek a politikának a következménye: a magyarság lélekszámának drasztikus csökkenése.” A „fokozatos pusztulás” állapotára Tökés adatokkal is szolgált: ezelőtt 90 évvel Erdélyben a magyarok és más nemzetiségek aránya majdnem 45 százalék volt, most ez lecsökkent 25 százalék alá.

Tökés László azt javasolta, hogy a jövőre esedékes 90 éves évforduló alkalmával tűzzenek ki Trianon emlékévet. „Nem revíziót akarunk, nem panaszkodni akarunk, hanem gyógyulást, jóvátételt. Ez pedig csak önrendelkezéssel valósítható meg. Románia kérjen bocsánatot a ma-

Elnöki beszéd

gyarok ellen elkövetett bűnökért. Ehhez kérjük Băsescu elnök támogatását!” – hangoztatta az EMNT elnöke a román sajtó jelenlétében.

Legszívesebben hölgy államelnökjelöltet támogattak volna.

Az EMNT majdnem elégedett Kelemen Hunor elnökjelölt programjával, ezért nem fog ellenpropagandát folytatni ellene, de nem is kampányol az RMDSZ jelöltje mellett – hangoztatta az ülést követő sajtóértekezleten Tőkés László. Elmondta: az RMDSZ nem kérte ki véleményüket, amikor a jelölt személyéről döntött. Az EMNT nem egy pártpolitikust, hanem egy köztiszte-

letnek örvendő civilt javasolt volna erre a szerepre. Ami pedig a román jelöltekre illeti, egyiknek sem volt komoly ajánlata a magyarok irányába, ezért különösebben egyiket sem tartja méltónak az EMNT támogatásra. Ha lett volna ilyen, Tőkés László legszívesebben egy hölgy jelöltet támogatott volna.

Németh Zsolt: Nem külhoni állampolgárságban gondolkodunk

„Mi nem akarunk kétféle magyar állampolgárságot, nem támogatjuk a szocialisták külhoni állampolgárságra vonatkozó elképzelését, mi magyar állampolgárságot indítványoztunk a nem Magyarországon

élő magyaroknak”, nyilatkozta a Szabadságnak Németh Zsolt, aki egyike volt a magyar állampolgárság megadásának könnyítését célzó törvénymódosítás kezdeményezőinek. A módosításnak az volt a lényege, hogy ne legyen feltétel az állampolgárság megszerzéséhez magyarországi lakóhely.

„A szocialisták azonban azt mondták, ebben a formában nem tudják támogatni a kezdeményezést, mert különféle javaslataik lennének választójogi és szociális jogok területén. Úgy gondoltuk, nem lenne jó, hogy ha választások előtt a 2004. december 5-ét megelőző kampánynak tennék ki ezt a magyar ügyet. A magunk részéről a jövőben ezt az indítványt próbáljuk elfogadtatni, ehhez szükséges lesz a kétharmados parlamenti támogatottság”, nyilatkozta Németh Zsolt. Kérdésünkre a politikus kifejtette: „a legutóbbi felmérések szerint a magyar közvélemény 70 százaléka támogatja a határon túli magyarok magyar állampolgárságát, ezek az adatok egybeesnek az én tapasztalataimmal is. Igaz, hogy a népszavazás nem volt érvényes, de akkor is a véleménynyilvánítók többsége támogatta a javaslatot”, nyilatkozta.

Szabadság, 2009. november 9.

Határozat az EMNT fontosabb célkitűzéseiről és kiemelt programjairól

1. Az erdélyi magyar felsőoktatás ügye

Tekintettel arra, hogy kilencven évvel ezelőtt, 1919-ben szüntették meg a kolozsvári Ferenc József Tudományegyetemet, valamint ötven évvel ezelőtt erőszakkal egyesítették a Bolyai Tudományegyetemet a Babeş Egyetemmel, örömmel üdvözölhetjük, hogy a rendszerváltás 20. évfordulóján tízéves a Partiumi Keresztény Egyetem, amely fél évszázados tiltás után az első akkreditált magyar tannyelvű felsőoktatási intézmény Romániában; továbbá akkreditáció előtt áll a Sapientia-Erdélyi Magyar Tudományegyetem. Az EMNT Országos Gyűlése mindezekből kiindulva szükségesnek tartja egy egységes felsőoktatási stratégia megalkotását, szervezetszervezésben a romániai magyar közoktatás áldatlan állapotainak felszámolásával – a

román állam által (is) finanszírozott magyar autonóm intézményrendszer kiépítését tűzve ki célul.

2. Székely Memorandum

Az OGY hiányosságai ellenére értékeli a csíkszeredai Székely Önkormányzati Nagygyűlés által elfogadott Székely Memorandum fontosságát Székelyföld területi autonómiájának nemzetközi támogatása szempontjából, sürgeti annak aláírását minden székelyföldi önkormányzati tisztségviselő által, és megbízza az EMNT elnökét a Memorandum nemzetközi hasznosításával.

3. Igazság és jóvátétel

Az OGY, meghallgatva az EMNT elnökének elemzését az egységes és homogén nemzetállami koncepción alapuló román kisebbségpo-

litika közel kilenc évtizedes folytonosságáról és elismerve a romániai kommunizmus bűneit feltáró és hivatalosan elítélő Tismăneanu-jelentés történelmi jelentőségét, az alábbiak képviselőjére hatalmazza fel az Elnökséget:

- A Tismăneanu-jelentésben is megemlített magyar vonatkozások kiegészítésére kezdeményezze szakértői bizottság felállítását, amely módszeresen foglalkozik az erdélyi magyarságot a kommunizmus alatt ért atrocitások feltárásával és nyilvánosságra hozatalával, különös tekintettel az 1956-os magyar forradalom és szabadságharc ürügyén folytatott magyarellenes retorziókra, illetve a kolozsvári Bolyai Tudományegyetem erőszakos felszámolására.

- Kezdeményezőleg lépjen fel az 1956-os romániai áldozatok – politikai foglyok és kivégzettek,

▶ közöttük Szoboszlai Aladár, Sass Kálmán, Teodor Marginean és társai – rehabilitációja érdekében

- Indítványozza a Magyar Köztársaság elnökénél az 1956-os forradalom román áldozatainak és üldözöttjeinek kitüntetését

- Támogassa azon szervezetek és intézmények munkáját, amelyek a kommunizmus magyarellenes büntetetei – még életben lévő – elkövetőit azonosítják és elítélésüket kezdeményezik.

- Szorgalmazza a további erkölcsi és anyagi jóvátételt a kommunizmus üldözöttjei és áldozatai esetében

Mindezek mellett, az OGY hivatalos bocsánatkérésre szólítja fel Románia illetékes közjogi méltóságait az erdélyi magyarság ellen az elmúlt közel kilencven évben elkövetett törvénytelen séggek, egyéni és kollektív jogsérelmek, erőszakos asszimilációs törekvések és etnikai tisztogatási gyakorlat miatt.

4. Trianoni Emlékév

A Trianoni Békediktátum mindmáig maradandó nyomot hagyott az egész magyar nemzet, de különösen annak kisebbségi sorba taszított részeinek közösségi önazonosságában, ugyanakkor megterheli a magyarság és a Kárpát-medencében élő többi szomszédos nemzet viszonyát is. A Trianon-szindróma feldolgozása és meghaladása mind-egyik nem történt meg. A kilenc-

venedik évforduló jó alkalom lehet az áttörésre ebben a tekintetben. Ezért az OGY Trianoni Emlékév meghirdetését kezdeményezi „Trianon gyógyításának” szellemiségében, és megbízza az Elnökséget a konkrét tartalmi keretek kidolgozásával, továbbá a szervezésben partnerséget vállaló testületek megkeresésével.

5. A Csángóprogram folytatása

Az OGY kiemelt fontosságúnak tartja a moldvai csángó-magyar közösség identitásának védelmét és az ezt célzó programok folytatását, bővítését. Megbízza az Elnökséget, kössön erre vonatkozó stratégiai partnerséget a a Moldvai Csángó Magyarok Szövetségével.

6. Részvétel az Erdélyi Magyar Egyeztető Fórum (EMEF) munkájában

Tudatában annak, hogy a fontos stratégiai célok elérésében csak akkor lehetünk eredményesek, ha a különböző politikai és közéleti szereplők között megegyezés születik, az OGY elismeri az Erdélyi Magyar Egyeztető Fórum létrehozásának fontosságát, és felhatalmazza az Elnökséget a megkezdett munka folytatására, illetve megerősíti az elnököt azon törekvésében, hogy az EMEF munkájába – közvetlenül vagy közvetett módon – bevonja a Székely Nemzeti Tanács és a Magyar Polgári Párt képviselőit.

7. Részvétel a Kulturális Autonomia Tanács (KAT) megalakításában

Az OGY jóváhagyólag tudomásul veszi az EMEF keretében született, a Kulturális Autonomia Tanács létrehozására vonatkozó megállapodást, és felhatalmazza az Elnökséget a KAT 2010. januári megalakításához szükséges döntések meghozatalára, továbbá az EMNT által delegált és a KAT keretében szerepet vállaló küldöttek beszámoltatására, tevékenységük támogatására.

8. Részvétel a Kárpát-Medencei Magyar Autonomia Tanács (KMAT) munkájában

Az OGY értékeli az EMNT és annak elnöke Kárpát-Medencei Magyar Autonomia Tanács keretében betöltött eddigi kezdeményező szerepét és fontosnak tartja a további aktív részvételt a KMAT munkájában.

9. Stratégiai partnerség az Európai Szabad Szövetséggel (EFA)

Az OGY jóváhagyólag tudomásul veszi az EFA vezetőivel folytatott tárgyalásokra vonatkozó beszámoló, felhatalmazza az EMNT elnökét az Európai Szabad Szövetséggel való stratégiai partnerségi szándéknyilatkozat aláírására, továbbá ennek alapján megbízza az Elnökséget az együttműködés konkrét módozatainak kidolgozásával.

10. Autonomia-nagyköveti hálózat

A közösségi autonómiák ügyének hatékony külföldi képviselete érdekében az OGY megbízza az Elnökséget autonómia-nagyköveti hálózat kiépítésével, illetve a hálózat működési szabályainak kidolgozásával.

11. Kós Károly Autonomia-Díj alapítása

Az erdélyi közösségi autonómiák ügye érdekében eredményesen fellépő személyek és testületek teljesítményének elismerésére az OGY létrehozta a Kós Károly Autonomia-Díjat. Megbízza az Elnökséget a díj odaítélésére vonatkozó szabályzat kidolgozásával.

Kolozsvár, 2009. november 7.

Orbán Viktor videóüzenetben köszöntötte a résztvevőket

Határozat az EMNT szervezeti átalakításáról

Az Erdélyi Magyar Nemzeti Tanács Országos Gyűlése (OGy) a szervezeti megújítás és a belső önrendelkezés elvén alapuló közösségi autonómia-program hatékony képviselője érdekében a következő határozatokat hozta:

1. Területi szervezetelepítés

Az Országos Gyűlés

(a) Meghallgatva a régióelnökök és a megválasztott területi elnökök beszámolóját, jóváhagyólag tudomásul veszi a Partiumi Régióhoz tartozó Arad, Bihar, Máramaros, Szatmár, Szilágy és Temes megyei szervezetek, a Belső-Erdélyi Régióhoz tartozó Kolozs megyei szervezet, illetve a Székelyföldi Régióhoz tartozó Csíkszék, Udvarhelyszék, Háromszék és Marosszék területi szervezetek, továbbá ügyintézésben Székelyföldhöz tartozó Maros megyei sórvány és Brassó megyei szervezet megalakulását és vezetőségeik megválasztását.

(b) Megbízta a régióelnököket, hogy a teljes erdélyi képviselőbiztosítása érdekében saját területükön kezdeményezzék és felügyeljék további területi szervezetek létrehozását, az Ideiglenes Elnöki Kabinet által kidolgozott szempontok szerint, az alábbi területeken:

- Partium Régióban: Krassó-Szörény megyében
- Belső-Erdélyi Régióban: Beszterce, Fehér, Hunyad és Szeben megyékben
- Székelyföld Régióban: Gyergyószéken

A területi szervezetek tevékenységének összehangolása a régióelnökök és az ügyvezető elnök feladata.

2. Országos vezető testületek

Az Országos Gyűlés elhatározza az országos vezető testületek átalakítását – az elhangzott előterjesztésnek megfelelően.

3. Szakbizottságok

Az Országos Gyűlés

(a) Meghallgatva a megbízott bizottsági elnökök beszámolóját, jóváhagyva a szakbizottságok megalapítását, felhatalmazza a vezetőiket a munka folytatására, további bizottsági tagok bevonására és saját szakterületükön a bizottsági munka elkezdésére.

(b) Megbízta az Elnökséget – igény szerint – további szakbizottságok létrehozásával és felügyeletével.

(c) Megbízta az ügyvezető elnököt a bizottságok munkájának összehangolásával.

A szakbizottságok feladatai:

- Problématérkép összeállítása
- Stratégiaalkotás
- Cselekvési tervek kidolgozása

4. Autonómia-szakbizottság

Tekintettel arra, hogy a közösségi autonómia-formák népszerűsítése és annak a közösségi élet mindennapjaira gyakorolt jótékony hatásának bemutatása az EMNT

legfontosabb feladata, az OGY megbízta az Elnökséget az autonómia-szakbizottságot létrehozásával.

Az autonómia-szakbizottság feladata:

- Módszertan kidolgozása az autonómia népszerűsítésére
- Cselekvési terv kidolgozása ennek gyakorlatba ültetésére

Az autonómia-szakbizottság tevékenységének felügyelete és munkájának hasznosítása az ügyvezető elnök feladata.

5. Monitoring-tevékenység, Erdélyi Figyelőszolgálat

Tekintettel arra, hogy a társadalmi jelenségek figyelése, a pozitív és negatív fejlemények felmérése az EMNT tevékenységének egyik kiemelt területe, az OGY intézményesíti az Erdélyi Figyelőszolgálatot.

Az Erdélyi Figyelőszolgálat feladatai:

- a monitoring tárgyköri jegyzékének összeállítása
- a monitoring-tevékenység módszertanának kidolgozása
- a monitoring-tevékenység megszervezése és koordinálása
- az Erdélyi Figyelő rendszeres megjelentetése

Az OGY fontosnak tartja az Erdélyi Figyelő (Transylvanian Monitor) további megjelenését és tevékenységi körének bővítését.

6. Tájékoztatási Szolgálat

Az EMNT országos és területi testületei, tagjai közötti hatékony információáramlás, valamint a közvélemény hiteles tájékoztatása érdekében az OGY megbízta az Elnökséget a Tájékoztatási Szolgálat intézményesítésével.

A Tájékoztatási Szolgálat feladata:

- az EMNT egységes kommunikációjának kidolgozása
- az EMNT honlapjának megújítása és működtetése

7. Partnerszervezetek

Az OGY jóváhagyólag tudomásul veszi a jelenlévő szervezetek szándékát partneri viszony kialakítására és megbízta az elnökséget a konkrét megállapodások kidolgozására.

Megbízta továbbá az Elnökséget partneri kapcsolatok kialakítására az erdélyi magyar társadalom azon további szervezeteivel és testületeivel, amelyek az EMNT által képviselt értékrendet magukénak vallják és céljaival egyetértenek.

*Az Erdélyi Magyar Nemzeti Tanács
Országos Gyűlése*

Kolozsvár, 2009. november 7.

Az Európai Egyházak Konferenciájának küldöttgyűlése az EP-ben

Az Európai Egyházak Konferenciájának (Conference of European Churches – CEC) Egyház és Társadalom Bizottsága (Church and Society Commission – CSC) a belgiumi Mechelenben tartotta idei küldöttgyűlését, 2009. november 17–19-én. Az értekezleten az európai egyházak mintegy hatvan küldöttje vett részt, a Királyhágómelléki Református Egyházkerületet **Antal János** előadótanácsos képviselte.

Az értekezlet november 17-i, jubileumi nyitóülésében az Egyház és Társadalom Bizottság alapító tagjai tekintettek vissza az európai ökumenikus mozgalom ötven évvel ezelőtti kezdeteire, és az azóta elért eredményekre.

Az európai egyházaknak elemi érdekük, hogy meghatározó tényezőkként kapcsolódjanak be az európai döntéshozatal folyamatába – hangzott el a megbeszélésen. December 1-én lép életbe ugyanis az „európai alkotmányként” emlegetett **Lisszaboni Szerződés**. A szerződés 17. cikkelye előírja, hogy az Unió intézményei „nyílt, átlátható és rendszeres párbeszédet” tartsanak fenn az európai egyházakkal és egyházi szervezetekkel. A keretszerződés ezen kitétele új minőséget hoz az uniós-egyházi párbeszédbe, hiszen eddig kizárólag a világi vezetők nyitottságán és jóindulatán múlott a kapcsolattartás.

Az uniós intézmények és az európai egyházak közötti intézményes párbeszéd nyitányaként november 18-án **Schmitt Pál**, az Európai Parlament – egyházakkal folytatandó párbeszédért is felelős – alelnöke, valamint **Tóké László** európai parlamenti képviselő fogadták a konferencia résztvevőit az EP Antall József épületszárnyában.

Schmitt Pál EP-alelnök nagyszerű lehetőségként, ugyanakkor hatalmas kihívásként értékelte a kialakult helyzetet, hiszen struktúrát kell adni a párbeszédnek, elemi kérdések tisztázásával kell munkához látni, például, hogy kik folytassanak párbeszédet az egyházakkal az Európa Tanács, az Európai Bizottság és az Európai Parlament részéről, illetőleg milyen céllal. Bejelentette, hogy ez irányú munkájában Tóké László püspököt kérte fel tanácsadójának.

Tóké László bevezető beszédében méltatta a CEC megalakulása óta eltelt ötven esztendő eredményeit, hídépítő szerepét az egymástól elszakított nyugati és a keleti egyházak között. „Milyen nagyszerű, hogy az ökumenikus mozgalom meghihlette az egységesülő Európát, hiszen az *egység a sokféleségben* jelszó voltaképpen egyházi vétetésű” – fogalmazott. Örömeinek adott hangot, hogy a lengyel evangélikus **Jerzy Buzek** elnök és a magyar katolikus Schmitt Pál alelnökszemélyében két gyakorló keresztény vezetője van az Európai Parlamentnek. Elkötelezettségük révén meg erősíthetők Európa keresztény gyökerei, vallási értékeink ismét elfoglalhatják őket megillető helyüket a közéletben. Egyebek mellett vázolta *Keresztény Európát!* című egyéni programját, amely éppen az egyházak felelős közéleti szerepvállalását gátló nyugat-európai szekularizáció, másfelől pedig a kelet-európai kommunista ateizmus romboló hatásainak ellensúlyozására született. Tudatta, hogy a program szellemében folyamatosan felveti a legaktuálisabb egyházi-vallási ügyeket a parlamenti plénum, illetve az illetékes európai intézmények előtt. Legutóbb az indiai keresztényüldözések, és a muzulmán hitű ujjur vezetők kivégzése ellen, valamint a halálbüntetés eltörlése, és a katolikus csángó-magyar közösség anyanyelvű misézése érdekében lépett fel. Az emberi méltóság tiszteletének evangéliumi parancsa értelmében pedig szót emelt a szlovákiai magyar, a szerbiai román és a romániai magyar kisebbségek alapvető emberi és közösségi jogainak védelmében.

„...Milyen nagyszerű, hogy az ökumenikus mozgalom meghihlette az egységesülő Európát, hiszen az egység a sokféleségben jelszó voltaképpen egyházi vétetésű...”

Az európai népek tavalyi, adventi **nemzetközi Biblia-kiállítása** igazi áttörésnek számít az EP erőteljesen keresztényellenes légkörében – mondotta. Szólt továbbá a Keresztény Ökumenikus Frakcióközi Csoport (intergroup) megalakításának tervéről az Európai Parlamentben, és tudatta, hogy 29 képviselőtársa

már csatlakozott vonatkozó indítványához.

Európa egykori kettészakítottságára, a CEC hidegháború-korabeli megalakulásának 50., illetve a közép-kelet-európai rendszerváltások 20. évfordulójára emlékezve, európai képviselők kijelentette, hogy „a falak lerombolását folytatni kell” és a „hidegháborús aknákat” fel kell deríteni, és hatástalanítani kell. Ennek vonatkozásában külön kitért a spanyol **Juan Antonio Samaranch**, a Nemzetközi Olimpiai Bizottság korábbi elnöke és a cseh **Milan Opocensky**, a Református Világszövetség néhai főtájkára ügynökműltjára és romboló

tevékenységére. Az a kivételes körülmény, hogy mind Jerzy Buzek elnök, mind Schmitt Pál alelnök egy-egy volt kommunista ország képviselőjében töltenek be magas tisztséget az EP-ben – előnyös lehetőséget nyújt a visszahúzó kommunista múlttal való őszinte szembenézésre.

A tanácskozás november 19-i zárórészében az Egyház és Társadalom Bizottság elsőbbségi célkitűzéseinek meghatározása volt napirenden, a júliusban megtartott lyoni CEC Közgyűlés határozata értelmében. A rövid távú prioritások közül európai egyházaink küldöttei az emberi jogok maradéktalan gyakorlatba ültetését (1), az európai oktatásügyben való felekezeti együttműködést (2), a globalizáció negatív hatásainak enyhítését (3), *A Szegénység és a Társadalmi Kirekesztettség Legyőzésének 2010-es Európai Esztendejében* való aktív részvételt (4), az atomfegyverek leszereléséért való erőfeszítéseket (5), valamint a tudományokban és a technológiában alkalmazott etikai megfontolások érvényesítését (6) tartották a legfontosabbnak.

2009. november 20.

A Királyhágómelléki Református Egyházkerület Külső és Ökumenikus Osztálya

Keresztény Európai Napok

A Páneurópai Unió németországi szervezete évente kétszer rendez meg a **Keresztény Európai Napokat** a München közelében fekvő **Andechs** városka kolostorában. Az idén ősszel harminckettedik alkalommal sorra kerülő rendezvény, a vasfüggöny leomlásának 20. évfordulója jegyében Kelet és Nyugat viszonyát, az újraeledő nacionalizmusok kérdését tűzte napirendjére. A Páneurópai Unió tiszteletbeli elnöke **Habsburg Ottó**. A németországi szervezet vezetője **Bernd Posselt** európai parlamenti képviselő, a Németországba kiűzött szudétánémetek közösségének vezető egyénisége.

Az október 17–18-i Európai Napokra **Tőkés László** erdélyi EP-képviselőnk

is meghívást kapott. Az első napon jeles hazai és külföldi szakemberek és politikusok tartottak előadást – köztük a konferencia házigazdája, Berndt Posselt EP-képviselő.

A második nap programja ünnepi szentmisével kezdődött a Szent Hedvig nevére szentelt kolostori templomban, melyet **Mayer Mihály** pécsi püspök celebrált. Szentbeszédében megemlékezett a Pécsi Egyházmegye alapításának 1000. évfordulójáról. A pángermanizmussal és a pánszlávizmussal párhuzamot vonva a páneurópai mozgalom pozitív szerepét és jelentőségét emelte ki.

Istentiszteletet követően az ősi kolostor könyvtártermében tartottak **kerekasztal beszélgetést** „A mai Európában: ki fékezi meg a démonokat?” címszó alatt. A „démonok” az újra elharapozódó nacionalizmusok jelölésére szolgáltak. A párbeszéd moderátora **Dirk Hermann Voss**, a németországi Páneurópai Unió elnöke volt. Hat résztvevője – egy kivételével – a volt Osztrák-Magyar Monarchia utódállamaiból került ki.

Sadija Klepo bosznia-hercegovinai parlamenti képviselő a gyilkos balkáni háború összefüggésében

Európa felelősségének kérdést firtatta – a térség jövőjét illetően.

Juraj Alner, a Páneurópai Unió szlovákiai szervezetének főtákará, a Baszkföldi Egyetem vendégtanára defenzív felszólalásában egyetlen kérdésre: a szlovákiai államnyelvtörvény apológiájára szorítkozott. A szlovák nyelv „megtanulásának” kikényszerítését – egyebek mellett – azzal próbálta igazolni, hogy tűz esetén, magyar vidéken a szlovákok netalán nem értik meg, ha valaki „tüzet kiált”. Ugyanakkor készségesen elismerte, hogy a törvény viszonylatában előállt feszült helyzet kialakulásáért komoly felelősség terheli a nacionalistákkal, valamint a korrupcióval kompromittálódott szlovák kormányt.

Mayer Mihály megyéspüspök a magyar, német, szlovák, horvát, szlovén és cigány együttélés bonyolultságával és egyházi vonatkozásával foglalkozott felszólalásában.

Tőkés László európai képviselőnk mindenekelőtt beszédének fordítóját, az erdélyi szászok közül való **Herta** asszonyt köszöntötte, akinek jelenléte az erdélyi magyarok és németek – szászok és svábok – közös sorsára, kisebbségi elnyomatására utal vissza. Vele együtt „egy másik Herta”, a Nobel-díjjal idén kitüntetett **Herta Müller** érdemeit méltatta, aki a temesvári népfelkelés 20. évfordulóján akarva-akaratlanul ráirányította a figyelmet a soknemzetiségű és sok vallású **Erdélyre**. De a szülőföldjükről kisemmizett szudétánémetek és a balkáni háborút megszenvedett többi kisebbség és nemzetiség sorsára is felhívta a világ figyelmét.

Erdélyi képviselőnk **„Temesvár szellemét”** is felidézte: azt a nemzeti szolidaritást és vallási ökümenit, mely **1989** decemberében egymás mellé állította és a **Ceausescu-diktatúrával** szembeni összefogásra készítette a város mintegy tíz nemzetiségét és ugyanannyi felekezetét.

Krisztus Urunk ördögűzései tisz-

tán rávilágítanak arra, hogy különbséget kell tennünk – más identitású – testvéreink, valamint a „beljük költözött” gonosz között. A XX. század világháborúi, rémtettei és tömeggyilkosságai erre figyelmeztetnek bennünket – mondotta Tőkés László –, továbbá arra, hogy a párbeszéd és a megbékélés útján keressük a megoldást etnikumközi és kisebbségi-többségi ellentéteinkre.

Rudolf Kučera, a prágai Károly Egyetem professzora, a Páneurópai Unió csehországi szervezetének vezetője sajnálatát fejezte ki amiatt, hogy az Európai Unió – különösképpen pedig a nyugati fejlett országok – egyoldalú módon, szinte kizárólag a gazdasági kérdésekre figyelnek, miközben közös értékeink elsikkadnak. Az előadó ugyanakkor keményen bírálta **Václav Klaus** cseh államelnök Lisszaboni Szerződéssel kapcsolatos, destruktív magatartását.

Siegbert Alber luxemburgi professzor, európai szakértő a nacionalizmusnál is veszélyesebbnek ítélte az egyre erősödő globalizmust, mely a keleti tagállamok húsz évvel ezelőtt kivívott szuverenitását sérti. Sajnos egy kisebbséget akkor néznek jó szemmel, hogyha nem okoz különösebb problémát, ami egyáltalán nem kedvez a valós kisebbségi kérdések megoldásának – mondta az előadó.

A meghívott előadók beszédei után több kérdésben nyílt vita alakult ki.

Tőkés László Juraj Alner azon kijelentésével szállott vitába, mely szerint a „**Felvidék**” kifejezést nem szabad használni, mivel az „1918 óta nem létezik.” Mint ahogy **Elzász** vagy **Erdély** elnevezése sem a politikai helyzettől függ, a többi – magyar – földrajzi elnevezéseket sem szabad megtiltani. A „**Kárpát-medence**” megjelölés ellen sem lehet kifogása senkinek – mondotta erdélyi képviselőnk.

Záró szavaiban Temesvár egykori lelkipásztora a „keresztény Európa” szellemében **Pál** apostolt idézte: „Istennek kell inkább engedni, hogynem az embereknek” (Ap. Csel. 5,29).

München, 2009. október 18.

„...Sajnos egy kisebbséget akkor néznek jó szemmel, hogyha nem okoz különösebb problémát, ami egyáltalán nem kedvez a valós kisebbségi kérdések megoldásának...”

A vallási fanatizmus üldözöttjei és áldozatai védelmében

Tavaly novemberben egy meg-erőszakolt **dél-szómáliai** kislánynak az iszlám bíróság általi, könyörtelen megköveztetése, valamint az **iraki** keresztények kegyetlen üldözése készített megzúlásra Tőkés László európai parlamenti képviselőt.

A tegnap az indiai, bangladesi és afganisztáni vallásüldözések tették indokolttá újabb felszólalását az Európai Parlament plenumán.

A vallási türelmetlenségből fakadó erőszakos cselekmények mindenekelőtt az **iszlám** országokra és fanatikusokra jellemzőek. Az előbb említettek mellett ide sorolhatók még a **pakisztáni** és **törökországi** keresztényellenes megnyilvánulások. Indiában viszont a **hindu** szélsőségesek terrorja egyaránt sújtja a **keresztény** és az iszlám közösségeket. A vallási tolerancia jegyében tehát minden vallási kizárólagosságot vissza kell utasítanunk – bármely oldalról nyilvánulnának meg azok.

Különösképpen súlyos az **indiai helyzet**, ahol 2002 óta, sorozatosan és folyamatosan éri agresszió a kisebbségi vallási közösségeket. 2002-ben a hindu szélsőségesek támadásai a **Gujarat** állambeli mohamedánokat vették célba. 2008 augusztusában viszont az erőszak az **Orissza** államban élő keresztények ellen irányult. Hetven halálos áldozat és több száz sebesült jelezte kivételes súlyosságát. Azóta is mintegy 50.000 keresztény menekült kénytelen távol élni otthonától.

Bangladesben az iszlám ható-

ságok cinkos elnézése mellett, sőt – több esetben – a rendőrség aktív részvételével folyik a keresztények durva bántalmazása. A vallási kizárólagosság nem egyszer odáig fajult, hogy muszlim tüntetők nyilvánosan követelték „egy kereszténymentes társadalom” kialakítását.

Afganisztánban továbbra is a tálib-uralom gyilkos szelleme érvényesül, mely halálos ítélettel sújthatta a Krisztus hitére térőket. A háborús viszonyok között élő országban a katakombákban rejtőző őskeresztények sorsára emlékeztető „földalatti egyházakban” gyakorlják vallásukat hittestvéreink.

Az ateista kommunizmusból szabadult egyházak, illetve nemzetek képviselőiként, valamint a nyugati vallási pluralizmus haszonélvezőiként nem szabad megfedkezünk hitükért üldöztetést szenvedő Testvéreinkről – vallja Tőkés László, akinek felszólalását alább közöljük.

A napirend előtti – ún. egy perces – felszólalások rendjén erdélyi képviselőnk problémafelvetését szerencsésen egészítette ki **Mitro Repo** finn szociáldemokrata képviselő kiállása a törökországi keresztények védelmében.

Az előbbi témakörtől eltérően, említésre méltó még két szlovák képviselő botrányosan igaztalanak és provokatívnak tekinthető megnyilatkozása. **Vladimir Manka** posztkommunista képviselő (SMER) azt állította, hogy **Szlovákia** hónapok óta egy „brutális, diszkrimina-

tív magyar nacionalista kampány célpontja”. **Szergej Kozlík** liberális képviselő szerint pedig „a magyar képviselők provokálni akarják Szlovákiát”, és a „provokációk” sorába tartozik **Sólyom László** államfő augusztusi látogatása, melyet a szlovák hatóságok végül is meghiúsítottak. Mindkét szlovák képviselő személyre szóló támadást intézett **Orbán Viktor**, „a nemzet miniszterelnöke” ellen, és Magyarország újraegyesítésének szándékával vádolták meg az ún. „magyar nacionalistákat”.

Végezetre külön is üdvözölhetjük **Mészáros Alajos** felvidéki magyar képviselő első felszólalását, aki hosszas kényszerű távolléte nyomán érkezett meg és nyilatkozott meg az EP plenárisán. Bemutakozó beszédében máris a szeg fejére ütött, amikor is „**Vaclav Klaus** cseh államfőnek a Lisszaboni Szerződést akadályozó taktikáját” bírálta, a németeket és a magyarokat „kollektív bűnösséggel” megbélyegző **Benedekrézumok** (1945) apológiája kapcsán. (Felszólalását mellékeljük.)

Strasbourg, 2009. október 19.

Felszólalás

a vallási fanatizmus üldözöttjei és áldozatai védelmében

Múlt év novemberében a **vallási fanatizmus** áldozatainak és üldözöttjeinek védelmében szólaltam fel, ugyanezen a helyen. A **kisebbségi keresztények üldözése** ellen tiltakoztam, és az Európai Közösség azonnali fellépését kértem érdekében.

A legújabb – indiai, bangladesi, afganisztáni, pakisztáni és törökországi – keresztényellenes cselekmények hallatán, engedjék meg, hogy ezennel ismét szót emeljek a **vallási kizárólagosság** jegyében tovább folytatódó kegyetlenkedések ellen, melyek többnyire **muszlim** és **hindu** fanatikusok részéről érik hittestvéreinket. **Indiában** viszont – **Orissza** és **Gujarat** államokban – mind a keresztény, mind a muszlim hívők súlyos üldöztetést szenvednek.

Hazámban, a romániai **Erdélyországban** már az **1568**-as Tordai Országgyűlés – a világban elsőként

Keresztények háza előtt robbantottak

– **vallásszabadságot** hirdetett. A vallásszabadság egyszerre egyéni és közösségi **emberi szabadság-jog**, melyet az **Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata**, valamint az **Alapvető Jogok Európai Chártája** egyaránt biztosít.

„Irgalmasságot akarok és nem áldozatot” – mondja Jézus (Mt. 9, 13). Hitünk tanítása értelmében és az ökumenikus szolidaritás szellemében kérem a Parlamentet, személy szerint **Jerzy Buzek** elnök urat, valamint az **Emberi Jogi Bizottságot (DROI)**, hasonlóképpen az **Európai Bizottságot**, hogy a felsorolt országokban határozott módon lépjenek fel a vallási intolerancia áldozatait, az üldözöttek védelmében.

Strasbourg, 2009. október 19.

Tőkés László
EP-képviselő

Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Dicséretes, ha egy politikus minél több előnyt akar szerezni országá számára. Ezt tesszük mindannyian, választóink érdekeit tartva szemünk előtt. Az előnyszerzés azonban nem mehet mások rovására, és semmiképp sem lehet zsarolás eredménye.

Václav Klaus cseh államfőnek a Lisszaboni Szerződést akadályozó taktikája mindannyiunkat megdöbbenített. A reformerként indult politikus olyan követelésekkel állt elő, ami hozzá és országához egyaránt méltatlan.

Elfogadhatatlannak tartom a Lisszaboni Szerződés aláírását a beneši Dekrétumok sérthetlenségéhez kötni. Az 1945-ben született beneši Dekrétumok* az európai jogrend számára idegen **kollektív bűnösség** elvét alkalmazták és ennek értelmében ártatlan civil lakosok millióit fosztották meg állampolgárságuktól és telepítettek ki erőszakosan szülőföldjükről csupán azért, mert az anyanyelvük német vagy magyar volt.

Európai jogrendünk értelmében az emberi jogok, a személyes szabadság megsértését semmilyen formában nem támogathatjuk.

Václav Klaus pedig ezt követeli tőlünk.

Mészáros Alajos
EP-képviselő

■ Báró Jósika Miklósról emlékeztek Brüsszelben

Egykori brüsszeli lakóházában, mely jelenleg a **Ten-Noey** flamand kulturális központ székhelyéül szolgál, 2009. október 15-én megemlékezést tartottak báró **Jósika Miklós**, erdélyi regényírónk, az Abafi című neves történelmi regény szerzője, „a magyar Walter Scott” tiszteletére. Az eseménynek különleges színt kölcsönzött az a körülmény, hogy meghívottai voltak három hazai magyar tanintézet tanár- és diák-képviselői, melyek nagy történelmi regényírónk nevét viselik. A **tordai, etédi** és a magyarországi **Napkoron** működő Jósika Miklós-iskolák diákjai közös irodalmi műsorral adóztak az emigrációba kényszerült író és felesége, báró **Podmaniczky Júlia** emlékének. A helybeli magyar közösség képviselőjeként **Kun Miklós** professzor vállalta az alkalom megszervezését, aki egyébként egy három nyelvű – magyar, francia és flamand – Jósika-emlékkönyv, valamint egy, a belga–magyar kapcsolatok évszázados történetéről szóló, tekintélyes kiadvány szerzője.

Az ünnepséget a brüsszeli városrész helyi önkormányzatának képviselője nyitotta meg, aki meleg hangon szólt a hagyományos **flamand-magyar** kapcsolatokról, s ennek kapcsán a flamand ház volt építetjéről és lakójáról, Jósika Miklósról. Az ünnepelő közönséget és szülőházánk küldötteit **Hernyes Zoltán** belgiumi magyar nagykövet köszöntötte. **Sógor Csaba** EP-képviselő szintén rövid üdvözlőbeszédet mondott.

Körtvélyessiné Geréb Júlia a Jósika-ház történetére tekintett vissza, és beszámolt a bejáratánál található impozáns emléktábla tíz évvel ezelőtt történt felállításáról, amit annak idején a Kárpát–Alpok Alapítvány támogatásával valósítottak meg. Nyugat-Európában azóta is működik és ápolja erdélyi regényírónk emlékét a **Jósika Miklós Baráti Társaság**.

Tőkés László európai képviselőnk ünnepi beszédében előbb angolul és magyarul köszöntötte a megjelenteket, kiemelve a flamandok és az erdélyi magyarok történelmi párhuzamba állítható harcának rokonságát – a közösségi kisebbségi jogokért. Erdélyi magyarságunk, illetve Székelyföld azért az autonómiaért harcol, melyet a flamand

nemzeti közösség már példaértékű módon kivívott magának.

Előadásában erdélyi képviselőnk az **1848–49-es** és az **1956-os** magyar emigráció között vont párhuzamot, köszönettel méltatva azt, hogy a szabad világ országai – köztük **Belgium** – mindenkor testvéri módon befogadták a magyar szabadságharcosokat, a Habsburg-önkényuralom, majd pedig a kommunista diktatúra üldözöttjeit. Ez utóbbiak jelen lévő képviselőit külön is üdvözölte.

Most, az **1989-es** rendszerváltozás 20. évfordulóján viszont azt sem hagyhatjuk szó nélkül, hogy a fejlett Nyugat, a „szabad világ” nagy fokú érdektelenséget tanúsít a kommunizmus átkos örökségével küszködő kelet-közép-európai népek, nevezetesen egymástól elszakított, kisebbségi elnyomatást szenvedő magyar közösségeink sorsa iránt – mondta az előadó, majd arra a közös feladatunkra mutatott rá, hogy Európa kettéosztottságának a leküzdésével, illetve a határok által elválasztott magyarság egyesítésével fáradozzunk egy újkor, **szabad Európa egységén**.

Kolozsvárról „jövöt” Tőkés László annak az iskolának – a piarista gimnáziumnak, a jelenlegi **Báthori István Líceumnak** – a volt diákjaként szólt báró Jósika Miklós szabadságharcos és emigrációbeli tevékenységéről, melyben egykor maga az író is középiskolai tanulmányait folytatta. Ezzel együtt nemzeti sírkertünk, a **Házsongárdi temető** megmentésének ügyét is kiemelte, melyben jeles írónk és felesége hamvai nyugszanak.

Beszéde végén Jósika Miklós **hazaszeretetét** állította példaképpül az utókornak. Akkor, amikor külföldön is „a mindenütt szaglárokat és spicliket tartó bécsi kormány” járt az író nyomában, **Kossuth Lajos** kormányzóhoz intézett levelében, 1859-ben ő ezeket írta: „akik egyformán szeretik a hazát, legyen tágabb, legyen szűkebb a látókörük, a földolgan okvetlenül találkozniuk kell”. – Ez a **„földolog”**: az elkötelezett, cselekvő hazaszeretetből fakadó **összefogás**, mely ma is összekapcsolja az anyaországi, a határon túli és az idegenbe szakadt magyarokat, minden hazáját szerető embert és – európai – nemzetet.

Vita a szlovák nyelvtörvényről az EP-ben

A nemzetközi közvéleményben hosszú hónapok óta magas hullámokat vet a felvidéki nemzeti kisebbségeket megalázó a magyar nemzeti méltóságot sértő és a szlovák-magyar kapcsolatokat megmérgező szlovákiai **államnyelvtörvény**. Jelek szerint azonban a szlovák fél a kemény bírálatok és a jogos tiltakozások ellenére sem jutott jobb belátásra, amivel azt kockáztatja, hogy önmagát szigeteli ki a civilizált európai államok sorából.

Északi szomszédunk elvakult és lankadatlan magyarellenességének újabb kirívó példája a kisebbik kormánytag – a Szlovák Nemzeti Párt – „hazafias nevelésre” irányuló azon **törvényjavaslata**, mely – egyebek mellett – Szlovákia iránti kötelező „hűségesküt” írta elő az ország valamennyi polgára, köztük is az identitásukban megalázott magyarok számára.

Komoly eredménynek számít, hogy hosszas, kulisszák mögötti kötérlhúzás nyomán, az **Európai Parlament** végül is napirendjére tűzte a kérdést. Igaz, hogy az erőteljes szlovák, illetve közegellenállás hatására a parlamenti vita tárgyat általános és „szelídített” formában fogalmazták meg – „Viták az emberi jogok, a demokrácia és a jogállamiság megsértését érintő ügyekről” címen – ez viszont mit sem von le az elért eredmény értékéből, amit a demokratikus erők és az európai magyar érdekképviselet saját sikereként könyvelhet el.

A keddi, éjfélbe nyúló közzétét **Leonard Orban** többnyelvűségi

biztos nyitotta meg, és a tanulságok levonásával ő is rekesztette be.

Az EP-frakciók részéről – természetesen – számos **szlovák** és **magyar** képviselő szólalt fel – köztük is Jaroslav Paska (SZNP), Sergej Kozlik (Néppárt – HZDS –, Meciar pártja), Boris Zala (SMER) és Anna Zaborska (KDH), illetve Bauer Edit (MKP), Gál Kinga (Fidesz), Bokros Lajos (MDF) és Tabajdi Csaba (MSZP). A többi felszólaló közül megemlíthjük még Hannes Swoboda ausztriai, Carl Haglund finnországi svéd, Tatjana Zdanoka lettországi orosz, Valdemar Tomasevski lengyelországi litván, Bilbao Barandica és Ramon Tremosa i Balcells spanyolországi baszk és katalán, Metin Kazak bulgáriai török és Kay Swinburne walesi képviselőket.

A szlovák felszólalókat a „legjobb védekezés a támadás” alapállása jellemezte. Mondanivalójuk kimerült az alaptalan öndicséretben és az elvakult magyarellenés vádaskodásban. Egyedüli kivétel **Anna Zaborska** kereszténydemokrata képviselőasszony volt, aki a kisebbségi nyelvek és kultúrák oldalán szállt síkra.

Öröm volt tapasztalni az EU-országokban szétszórta élő **nemzeti kisebbségek EP-képviselőinek** ez alkalommal megnyilatkozó szolidaritását, ami biztató jele a jövőbeli európai kisebbségi összefogásnak.

A további felszólalások rendjén **Kósa Ádám** néppárti képviselő a nyelvi fogyatékosok és a felvidéki magyarok között vont párhuzamot, megdöbbenését fejezve ki amiatt, hogy Szlovákiában az utóbbiaknak annyi jogot sem biztosítanak, mint

amennyi – szociális alapon – a jelbeszéd használóinak kijár.

Michael Gahler német néppárti képviselő – egyebek mellett – arra mutatott rá, hogy Robert Fico és társai a „magyarvesztéllyel” való riogatóssal akarnak szavazatokat gyűjteni maguknak.

Sógor Csaba erdélyi képviselő „nyelvi genocídiumnak” nevezte, ami Szlovákiában és több más EU-országban – köztük Romániában is – zajlik.

Surján László néppárti képviselő – feleletképpen a szlovákok vádaskodásaira – szellemes módon tisztázta: „Magyarország nem irtotta ki kisebbségeit – köztük a szlovákokat –, hanem azokat elcsatolták tőle” (ti. Trianonban).

Kétszeri megszólalásában Leonard Orban európai biztos – egyebek mellett – az **Alapjogi Charta** 22. cikkelyére hivatkozott, mely „a kulturális és nyelvi sokféleséget” európai alapértéknek tartja. Az emberi jogok tiszteletben tartásának szerves részét képezi a kisebbségi és regionális nyelveken beszélők védelme – mondotta. A leköszönő román biztos hangzatos és tetszetős általánosságokon túlmenően elítélte azokat, akik – a világ számos országában – különféle politikai érdekeknek rendelik alá a kisebbségi nyelveket. Orban sajnálatos módon annak a megtévesztő propagandának is hangot adott, hogy **Fico** és **Bajnai** miniszterelnökök „párbeszéde” megnyithatja a kétoldalú békés rendezés útját, aminek lényege – úgy mond – a szlovák nyelvtörvény végrehajtásának a diszkriminációmentessé tétele.

A félrevezető propagandával szemben viszont egyértelmű, hogy: nem a törvény „végrehajtása”, hanem maga a diszkriminatív jogszabály a bajok legfőbb okozója. Továbbá az is világos, hogy ez a törvény sem csupán „magyar ügy”, se nem csupán bilaterális szlovák-magyar kérdés, hanem: **európai és egyetemes emberi jogi és kisebbségi probléma**. Biztonságpolitikai kérdés is egyben, mely szélsőséges nemzeti indulatok és irányzatok kiprovokálására alkalmas – mely iránt az **Európai Közösség** nem maradhat közömbös. Hogyha azonban ezt tenné, ugyan-

Kósa Ádám EP-képviselő

Gál Kinga EP-képviselő Böjte Csaba atyával és Hans-Gert Pötering egykori EP-elnökkel

▶ azt a hibát követné el, mint hajdan a **Népszövetség**, mely tehetetlenül asszisztált a hitleri Németország végzetes felemelkedéséhez.

Mellékelve közzétesszük Tőkés László erdélyi EP-képviselő hozzászólását, valamint az általa bemutatott szlovákiai térképet, továbbá a magyar néppárti képviselők felszólalásainak szövegeit.

Strasbourg, 2009. november 25.

Tőkés László felszólalása

„Békesség Istentől!” „Pace Vouă!” „Pokoj Boha s Vami!” „Peace to You from God!” – A soknyelvű Európában magyarul, románul, szlovákul és angolul kívántam békességet. Ezt megtehetem az Európai Parlamentben – viszont az államnyelvtörvény sérelme nélkül kockázatos volna megtennem a szlovák törvényhozásban. Az Unió egyik tagországában pénzbüntetéssel lehet sújtani a „hivatalos nyelvtől” eltérő, más nyelvek, köztük Európa egyik hivatalos nyelvének, a magyarnak a használatát. Ez világraszóló botrány és szégyen!

Nézzék Szlovákia térképét! Schengennek köszönhetően a Szlovákiát Magyarországtól elválasztó határt – a vasfüggönyhöz hasonlóan – lebontották. A posztkommunista-soviniszta szlovák kormány azonban most újabb falakat emel az emberek közé: nyelvi korlátokat.

Köszönjük Jerzy Buzek elnöknek, hogy a megoldás érdekében a helyszínen – Szlovákiában – járt követésében. Az Európai Parlament ebben a közérdekű ügyben ne helyezked-

jen a „be nem avatkozás” ignoráns és „kényelmes” álláspontjára, hanem szerezzen érvényt saját előírásainak és követelményeinek, melyeket az emberi és kisebbségi, valamint a nyelvi jogok terén támaszt.

Bauer Edit felszólalása

Elnök Úr,

az európai népek nyelvei, kultúrája összességében alkotják Európa kulturális örökségét, tekintet nélkül arra, nemzeti kisebbségek, vagy a többségnyelvről legyen szó. Ugyanakkor a nyelvhasználat az alapjogok szerves részét képezik, erről szól az Alapjogok Kartájának 22. cikkelye. Nem véletlen, hogy a nemzeti közösségek rendkívül érzékenyek minden jogsértésre ezen a téren. Én annak a több mint félmillió kisebbségnek a nevében emelek szót a szlovákiai nyelvtörvény szeptember 1.-én életbe lépett módosítása ellen, melynek jogait a törvény egyes cikkelyei sértik és korlátozzák. Néhány példa:

- a törvény 8.cikk 4.bekezdése előírja, hogy az orvos a beteggel azokon a helyeken, ahol a kisebbség aránya nem éri el a 20%-ot, államnyelven kommunikál, ahogy a szociális munkás is a klienssel, mint ahogy a tűzoltó, a mentős is szolgálatban, tehát tűzoltáskor, mentés közben szlovákul kell, hogy a károsulttal, ill. a beteggel beszéljen /6.cikk, 1.bek/

- a hirdetések szövegét /8.cikk, 6.bek/ először államnyelven kell megjeleníteni, nagyobb vagy legalább akkora betűkkel, mint a másnyelvi szöveget. Ez nyilvánvalóan azt az üzenetet hordozza, hogy az első

nyelv fontosabb, a másik alárendelt és másodrendű.

- a törvény 9. cikkelye olyan bírságokkal sújtja a nyelvhasználat ellen vétő jogi személyeket, de a kisvállalkozókat is, melyek aránytalanok, és egyáltalán, miért büntetendő az, aki saját anyanyelvén beszél?

Egy ilyen törvényt nyilvánvalóan jól végrehajtani nem lehet.

Elnök Úr, a szlovák törvényhozás ahelyett, hogy a belső jogrendbe emelte volna azokat a kötelezettségeket, melyeket az ET Regionális vagy Kisebbségi Nyelvek Kartájának ratifikációjával magára vállalt, egy olyan nyelvtörvényt hagyott jóvá, mely ezzel szöges ellentétben van. Nem is a kétnyelvűsége törekszik, hisz a kisebbségi nyelv ismeretét még a közszolgáltatásban dolgozók esetében sem nem feltételezi, sem nem ösztönzi.

Elnök úr, ha az európai intézmények az ilyen törekvéseket, melyről tudjuk, hogy nem egyediek, szó nélkül hagyná, utat nyitna az előretörő nacionalizmusoknak, melyek nemcsak az európai értékeket, de magát a közös Európa eszméjét is veszélybe sodorják.

Elnök Úr, örülök, hogy az EP napi-rendjére tűzte ezt a vitát, és nagyra becsülöm a Parlament elnökének, Jerzy Buzeknek világos állásfoglalását, hogy a törvényt meg kell változtatni. Ugyancsak nagyra becsülöm a Bizottság egyértelmű véleményét, miszerint a kisebbségi jogokat védeni, nem korlátozni kell.

Gál Kinga felszólalása

Tisztelt Elnök Úr, Biztos Úr!

Sikerként könyvelem el, hogy Bauer Edit kollégámmal együtt kezdeményezett vitában az Európai Parlament végre foglalkozik a nemzeti és nyelvi kisebbségek nyelvhasználatának kérdésével, így a diszkriminatív szlovákiai nyelvtörvénnyel. Örvendek a Bizottság egyértelmű állásfoglalásának a kisebbségek nyelvi jogait illetően, s külön fontosnak tartjuk Buzek elnök úr pozsonyi látogatását és egyértelmű nyilatkozatait.

Hiszen mi, akik emberi jogokkal foglalkozunk itt évek óta, felháborítónak tartjuk, hogy a Lisszaboni Szerződés hajnalán valaki saját szülőföldjén, saját kisebbségi anyanyelven nem élheti meg, nem élheti ki a demokrácia által biztosított jogokat, ▶

▶ sőt alapvető emberi jogainak használatakor még büntethetővé is válik a törvény szerint. Az azt sugallja, hogy a kisebbség másodrendű állampolgár saját hazájában.

Az Uniónak igenis fel kell lépnie, és meg kell szólalnia a szlovák és minden ilyen törvény ügyében, amely veszélyezteti a kisebbségi nyelvhasználatot és akadályozza a kisebbség identitásának megőrzését, hiszen az ellentmond mind a létező nemzetközi dokumentumoknak, mind az Unió – Lisszaboni Szerződésében és az Alapjogi Chartában megerősített – alapelveinek.

Szeretném emlékeztetni a tisztelt képviselőtársaimat, hogy 1995-ben Szlovákiát már komoly nemzetközi bírálatok érték a nyelvtörvény első elfogadása idején. Ennek következtében, éppen az uniós(!) csatlakozás megkezdésének feltételeként kellett Szlovákiának – többek között – a büntetésekre vonatkozó paragrafusokat törölnie a jogszabályból! Tíz évvel ezelőtt az Unió tehát ellenezte azt, amit ellen ma már nehezen szólal meg.

Kósa Ádám felszólalása

Szeretném felhívni a figyelmüket, hogy az Európai Unió elindított egy folyamatot – helyes irányba –, amely egy olyan kisebbségről beszél, amelynek alapja a siket embeerek anyanyelve, a jelnyelv. Az Európai Unió 10 tagállamában elismerték a jelnyelvet, köztük utoljára éppen a saját országomban, Magyarországon. Ez a törvény azt mondja, hogy nemcsak az anyanyelv a jelnyelv, hanem a mi kulturális kisebbségi jogainkat is védik ezzel, és szeretném felhívni a figyelmet, hogy Szlovákia ebben a kérdésben egyébként elől van, mert már 1995-ben elismerték a szlovák jelnyelv használatát. Ugyanakkor a magyar emberek... Kötelességem felhívni a figyelmet, hogy az Európai Unióban nem lehet kettős mércét alkalmazni. Ha egy szlovák siket használhatja a jelnyelvet, akkor egy magyar anyanyelvű szlovák állampolgár hadd használja a saját anyanyelvét!

Surján László felszólalása

Rá szeretnék mutatni arra, hogy a szlovák nyelvtörvény alapján kialakult konfliktus, nem állítható be sem

két állam konfliktusának, sem két nép konfliktusának. Egy konkrét törvénnyel, a szlovák nyelv védelméről szóló törvénnyel vannak problémák.

Örömmel csatlakoznék Swoboda úrnak ahhoz a fölvetéséhez, hogy békés, nyugodt, kiütkereső legyen ez a vita. Csak ne mondta volna azt, hogy nem sért ez a törvény alapjogokat. Akkor, amikor egy szlovák városban egy édesanyára, aki a 4 éves gyermekét a kezében tartja a kórházban, rászólnak, hogy ne magyarul csitítsa a gyermeket, aki fél az orvosi beavatkozástól, ne mondjuk azt, hogy ez nem sérti a jogokat. [Zaj a szocialista frakcióban] Még azt se mondjuk, hogy ez nincs benne a törvényben! Épp az a probléma, hogy a törvénynek kisugárzása van. A törvény egyébként korlátozza a kórházakban is a magyar nyelv használatát, ha a kisebbség részaránya nem éri el a húsz százalékot. Tehát azt gondolom, hogy itt nagyon súlyos problémák vannak. Beérett az a vetés, amit egy szélsőséges pártnak a kormányba emelése hozott magával.

A magyarok egyébként nem kiirtották a kisebbségeiket, ahogy azt az imént egyik képviselőtársam állította, hanem elcsatolták azokat tőlük. [Taps a néppártból, felhördülés a baloldaltól.]

Sógor Csaba felszólalása

Francesco Capotorti: „Amikor az ENSZ-ben annak az Egyezménynek az előkészítésén dolgoztak, amely később a népirtás büntetének megelőzése és megbüntetése tárgyában kelt nemzetközi egyezmény néven vált ismertté, a nyelvi és kulturális genocídiumot mint súlyos, emberiség elleni bűncselekményt együtt tárgyalták a fizikai népirtással.”

Az ENSZ 1948-as egyezményének meghatározása (3. cikkely, 1. pont, a nyelvi genocídium – „annak a megtiltása, hogy a csoport a mindennapi érintkezésben vagy az iskolákban nyelvét használhassa, vagy hogy a könyvnyomtatás, illetve a kiadványterjesztés a csoport nyelvén történjék.”

Szlovákiában ma nyelvi népirtás folyik, de ugyanez a helyzet más Európai Unió (EU) országokban is. Szlovákia mögött ott sorakozik Románia, Görögország és Franciaország is.

Tiltakozó Nyilatkozat

2009. október közepén Romániába látogatott **Ivan Gašparovič** szlovák államelnök. Körútja során találkozott **Traian Băsescu** román államfővel, akivel a nemzeti kisebbségek kérdéséről is részletekbe menően tárgyaltak. A szlovák elnök – hírügynökségek tudósításai szerint – rámutatott: a romániai szlovák kisebbség vezetői megerősítették, hogy az elmúlt öt évben a Románia és Szlovákia által nekik nyújtott támogatás jelentősen megnőtt, a kisebbségi közösség helyzete pedig javult. Örvendek, hogy Románia elfogadja a szlovák kisebbséget, és megfelelő támogatást nyújt neki – mondta Gašparovič, aki szerint a romániai szlovákok hűséges állampolgárai Romániának.

A romániai szlovákok később Solyomkőváron anyanyelvükön, szlovákul köszöntötték anyaországuk legnagyobb közjogi méltóságát, aki – szintén – szlovákul köszönte meg a fogadást. A román hivatalosságok „fegyelmezetten” hallgatták végig az iskolaigazgatónő szlovák nyelvű, „hosszú, hangsúlyából ítélve érzelmdús beszédét” (Bihari Napló). Sem diplomáciai bonyodalomról, sem „szlovák veszélyről” nem hallottunk mindezek után – és ez így természetes. Azt viszont egyáltalán nem tartjuk sem természetesnek, sem pedig demokratikus jogállamhoz méltónak, hogy a román hatóságok megakadályozták, hogy az **Erdélyi Magyar Ifjak** (EMI) Bihar megyei szervezetének tagjai Nagyszalontán tüntessenek Ivan Gašparovič szlovák államelnök látogatásakor. A fiatalok akkor szerettek volna transzparensikkel megjelenni, amikor az államfő a hajdúváros tiszteletbeli szlovák konzulátusán tette tiszteletét. Az EMI-sek spontán akciójukkal a **szlovák államnyelvtörvény** ellen akartak tiltakozni.

Köztudott, hogy a szlovák nyelvtörvény a Szlovákiában élő nemzeti kisebbségek jogait korlátozza, sőt, a még mindig lebegtetett, magas összegű bírságok révén, az államnacionalizmus eszközeként, a megfélemlítés erejével is hat. A törvény ellen 2009. augusztus 30-án egyként emelték fel szavukat a kárpát-medencei magyar egyházak vezetői Szegeden, a Pünkösdváros Európa ▶

▶ elnevezésű ökumenikus nagytalálkozón. 2009. szeptember 1-jén, Dunaszerdahelyen a felvidéki Magyar Koalíció Pártjának szervezésében szintén össznemzeti tiltakozásra került sor, ugyanaznap pedig Budapesten, illetve Brüsszelben is tiltakoztak nemzettársaink.

Egész Európában élhetünk a szabad véleménynyilvánítás jogával – kivéve Romániát. Felháborító, hogy mondvascinált okokra való hivatkozással – „fiatalok okozta közúti baleszt” ürügyén – civil ruhás rendőrök órákon át román állampolgárokat tartanak fogva és zaklatnak, épp a szlovák államfő látogatásának idején, és teljesen véletlenül éppen a kilenc EMI-s fiatallal történik meg ez.

Ráadásul a román rendőrség még hazudásaiban is következetlen, hiszen aznap este **Alina Dinu**, a Bihar Megyei Rendőrség szóvivője egyik román napilapnak a következőket nyilatkozta: *„A szalontai rendőrök fokozott készültségben meg akarták előzni a társadalomellenes tevékenységeket, de ez semmilyen összefüggésben nem állt a szlovák elnök látogatásával. Az akció során több gyanús személyt rutinellenőrzésre bevitték az örsre, és valóban, kilenc idegen fiatal, akikről nem tudni, milyen céllal érkeztek, és nagyon rosszul beszéltek románul, bevitték, azonosították, utána pedig szabadon bocsátották őket.”*

A 21. századi egyesült Európában nincs helye a román Szekuritáté módszereire emlékeztető hasonló jogkorlátozási gyakorlatnak – amiképpen a szlovák államnyelvtörvénynek sem. Mindkettőre egyetlen válaszunk a határozott tiltakozás lehet.

Nagyvárad, 2009. október 30.

Tőkés László
EP-képviselő

Tőkés László EP-képviselő

A temerini magyar fiatalok kiszabadításáért

A **szerbiai magyarverések** széles körű visszhangot váltottak ki világszerte – olyannyira, hogy 2005 januárjában még az Európai Parlament is tényfeltáró bizottságot küldött ki Délvidékre, a jelenség kivizsgálására.

Ezzel szemben a **Temerini Magyar Fiúk** ügye sajnálatos módon háttérbe szorult, mivel ez esetben látszólag egy szerb férfi volt a történet szenvedő alanya.

Való igaz, hogy az öt éve raboskodó temerini fiúk **Zorán Petrovicsot** súlyosan bántalmazták. Ettől kezdve azonban a drámai esemény szenvedő alanyaivá egyértelműen ezek a magyar fiatalok léptek elő, akik a többségi nacionalizmus könyörtelen logikája szerint olyanképpen váltak a szerb hatóságok áldozataivá, miképpen **Malina Hedvig** a szlovák vagy **Cseresnyés Pál** a román hatalom megtorlásának.

A temerini ifjak és Cseresnyés Pál meghurcoltatása és elítéltetése között kísérteties a hasonlóság. Temerini és marosvásárhelyi magyarjainknak Zorán Petrovics szerb és **Mihăilă Cofariu** román nacionalista agresszorok megvezetése miatt kellett/kell bűnhődniük – azért, mert felültek a **többségi provokációnak**. A példát statuáló magyarelles hatalom mindkét esetben súlyos börtönbüntetést rótt ki a – valójában – áldozatnak számító elkövetőkre.

Egy, a szerb drogkereskedő által kiprovokált kocsmai verekedés következtében öt temerini magyar fiatalembert mindösszesen **61** esztendei börtönbüntetéssel sújtot-

tak, a következők szerint: **Máriás István** – 15 év, **Illés Zsolt** – 13 év, **Szakáll István** – 11 év, **Uracs József** – 11 év és **Horváth Árpád** – 10 esztendő. Elítéltetésükben szorosan közrejátszottak az akkor éppen folyamatban lévő szerbiai választások, a **Szerb Radikális Párt** ugyanis „nemzeti kártya” gyanánt játszotta ki a „vandál” magyarok esetét.

Az „emberölési kísérlet” miatt alaptalanul, illetve az elkövetett erőszakos cselekmény – testi sértés – miatt aránytalanul súlyos büntetéssel megnyomorított Temerini Magyar Fiúk védelmében és kiszabadításuk érdekében való közös fellépés **emberbaráti** és **nemzet-társi kötelességünk**. **M. Szabó Imre** televíziós riporter, az Október 23. Bizottság kurátora ennek megfelelően készítette el és mutatta be az Európai Parlamentben is „A Temerini fiúk – Hatvanegy év jogerősen” című dokumentumfilmjét. Európai képviselőnk, **Tőkés László** pedig – az Európai Parlament plenáris ülésén – szintén ebben a szellemenben kelt a magyar voltuk miatt szenvedő rabok védelmére.

Az EP tegnapi ülésén – többek között – **Bauer Edith** és **Sógor Csaba** képviselők is a magyarelles szlovák államnyelvtörvény ellen emelték fel a szavukat. **Schöpf- lin György** professzor egyenesen „Abszurdisztánként” aposztrofálta Szlovákiát. A szlovák felszólalók viszont már-már alpári módon támadták a magyar képviselőket.

Tőkés László egymondatos republikájában rámutatott, hogy a szlovák **Monika Benova** képviselőnő valótlanságokat állított elfogult felszólalásában.

Mindezekkel, illetve a közösségi magyar érdekvédelem szellemével éles ellentétben állott ki **Tabajdi Csaba** EP-képviselő, a Magyarországi Szocialista Delegáció vezetőjének a felszólalása, melyben a szerb törvényhozás kisebbségvédelmi jogalkotását magasztalta, és **Szerbia** európai csatlakozását propagálta.

Mellékeljük Tőkés László beszédét.

Brüsszel, 2009. október 8.

Felszólalás

a Temerini Magyar Fiúk ügyében

Immár öt esztendeje raboskodik öt magyar fiatal **Szerbiában**, a délvidéki **Temerinben** történt korcsmai verekezés következtében. Fejenként **10-től 15** évig terjedő büntetéssel sújtották őket, minekutána nyilvánvaló provokáció hatására súlyosan bántalmaztak egy szerb drogkereskedőt.

Összesen 61 évre ítélték őket – nacionalista választási propaganda céljaira használva esetüket. Ilyen súlyos büntetéseket a balkáni háborúban elkövetett háborús vagy népellenes bűnökért sem rítta ki senkire. Legfőbb „bűnük” az volt, hogy: **magyarok**.

Ugyanebben az időszakban mintegy 300 magyart vertek meg Szerbiában – jogkövetkezmény nélkül. Az arány: 300 az 1-hez.

2005 januárjában az Európai Parlament tényfeltáró bizottságot küldött ki Szerbiába. A brutális **magyarverések** kivizsgálásáról szóló Jelentés megvitatása az Emberi Jogi Bizottságban azóta is várat magára.

Kérem a Parlamentet, személy szerint **Jerzy Buzek** elnök urat, szabadítsák ki a börtönből a temerini magyar fiúkat. Rettenetes hosszúságú büntetésük végrehajtása életüket tenné tönkre.

Az EU Szerbia csatlakozásának előfeltételeként szabja meg a diszkrimináció-mentes igazságszolgáltatás érvényesítését – a megfélemlítő hatású, célzatos ítéletek helyett pedig a valódi vétkesek, a szerb háborús bűnösök kézrekerítését.

Brüsszel, 2009. október 7.

Tőkés László
EP-képviselő

Többsnyelvűség az EU-ban és Moldova

Az Európai Parlament 2009. október 6-i, brüsszeli munkanapján Tőkés László erdélyi képviselőnk – egyebek mellett – a Művelődési és Oktatási Bizottság (CULT) délelőtti ülésén vett részt, melynek rendes tagja, délután pedig az Európai Unió – Moldova Parlamenti Együttműködési Bizottság munkájába kapcsolódott bele.

1. A **CULT**-bizottság ülésén, annak meghívottjaként **Leonard Orban** többsnyelvűségért felelős európai biztos számolt be eddigi munkájáról (2007–2009) és annak eredményeiről. Általánosságokban mozgó beszámolójában – többek között – az Unió kulturális értékeiről, valamint a soknyelvűség erkölcsi, politikai és gyakorlati hasznáról beszélt, külön is kihangsúlyozva, hogy a kulturális és nyelvi sokféleség hatásos ellenszere az intoleranciának. Az ún. **barcelonai irányelvet** (2002) is idézte, mely az EU polgárai számára távlati célként irányozza elő saját anyanyelvük és két másik nyelv használatát. Külpolitikai vonatkozásban arról is beszámolt, hogy a multilingualizmus tárgyában tavaly **Kínával** és **Indiával** is sikerült egy együttműködéses megegyezést kötniük. Előterjesztését a **bevándorlók** nyelvi-társadalmi integrációjának a „provokáló” kihívásaival, illetve a biztos hivatalt jövőbeli terveinek ismertetésével zárta.

A hozzászólások rendjén **Fisas Aixela** – spanyolországi – katalán képviselő a kis és a regionális nyelvek érvényesülése mellett foglalt állást, és ennek szellemében a szlo-

Leonard Orban többsnyelvűségért felelős biztos

vákiai magyarok anyanyelvhasználatának a korlátozását is bírálta.

Milan Zver szlovéniai EP-képviselő a szomszédos népek nyelvének kölcsönös megtanulását ítélte fontosnak.

Hannu Takkula finn képviselő a bizalomépítés és az együttműködés nyelvi, kulturális vonatkozásait emelte ki, egyben az Európában őshonos kisebbségi közösségek nyelvének az elhanyagolását kifogásolva. Kontinensünkön „civilizációs mérce” az egyes nyelvek szabad használata – mondotta.

Tőkés László EP-képviselőnk az ún. harmadik országok (pl. India, Kína), a csatlakozás előtti országok (Szerbia, Ukrajna stb.) és a tagországok (Szlovákia, Románia stb.) hármasszférijében szolt hozzá a nyelvi jogok kérdéséhez. Ennek megfelelően eszmei és po-

litikai általánosságok helyett több **gyakorlati ságot** igényelt Leonard Orban nyelvi biztosától és hivatalától: példának okáért a kárpátaljai és a délvidéki magyar és román nyelv, valamint oktatás védelmében; a moldvai csángómagyarokat sújtó nyelvi tilalom feloldása érdekében; vagy éppen az önálló erdélyi magyar nyelvű egyetemi oktatás engedélyezése ügyében. Botrányosnak nevezte, hogy a szlovákiai nacionalista-posztkommunista kormányzat egy olyan **fasisztoid államnyelvtörvényt** vezetett be, amely a '30-as évek Romániájának és a Franco-diktatúra Spanyolországának a nyelvi tilalmait idézi. Európai képviselőnk ugyanakkor elismeréssel szolt az **ír** (gael) és a **skót** félhivatalos nyelvként való elismertetéséről az EU-ban (2008), valamint az Unió kiállításáról a harmadik országokbeli emberi és

► kisebbségi jogok (pl. tibetiek, ujugorok) védelmében.

Sean Kelly képviselőasszony az ír nyelv hivatalos rangra emelésének a kedvező kihatásairól számolt be – hazájában.

Katarina Nevedalova szlovák képviselő viszont a szlovákiai nyelvtörvényt próbálta menteni, azt tanácsolva Tőkés Lászlónak, hogy „olvassa el a törvényt, és ne a magyar radikálisok véleményét hangoztassa”. Válaszában Leonard Orban EU-biztos az esetek többségében egyetértését fejezte ki a hozzászólók felvetéseivel. Az elhangzott kritikák vonatkozásában az EU lehetőségeinek a korlátaira mutatott rá. A nyelvi ügyek, a szubszidiaritás elvének megfelelően, az egyes tagországok kompetenciájába tartoznak – mondotta például a szlovákiai kisebbségi nyelvi diszkriminációval kapcsolatosan. Ugyanakkor tudatta, hogy a 43/2000. számú diszkrimináció-ellenes irányelvnek és más európai szabályozásoknak megfelelően, folyamatos vizsgálatnak vetik alá a nyelvtörvényt, hogy kialakíthassák mértékadó álláspontjukat. Biztatónak nevezte **José Manuel Barroso** újráválasztott elnök azon bejelentését, hogy az Európai Bizottságban új alapjogi biztosi tisztség létrehozását tervezik. Hasonlóképpen, a **Lisszaboni Szerződés** várható általános elfogadása is kedvező kihatással lesz.

2. Az EU – Moldova parlamentközi bizottság ülésén a Moldovai Köztársaság küldöttségét **Monica Macovei** elnök asszony üdvözölte. Fontos körülménynek számít, hogy az idején viharos belpolitikai küzdelmek, illetve a moldovai választások óta a két parlamenti képviselőt első ízben találkoztak.

Bevezetésképpen **Mihai Ghimpu** parlamenti elnök, Moldova ideiglenes államelnöke tartott beszámolót a moldovai helyzetről. A hozzászóló – többnyire romániai – képviselők egyöntetű elismeréssel szóltak a rendszerváltozással felérő idején politikai változásokról. Ebben az értelemben fejezte ki jókívánságait **Theodor Stolojan** román néppárti delegáció-vezető.

Tőkés László **Vlad Filat** miniszterelnök legutóbbi európai parlamenti látogatására visszautalva gratulált a kormányfő azon bejelentéséhez, hogy – az eddigi kettősséget meg-

szüntető – Moldovában is az **egységes román nyelvet** készülnék a hivatalos államnyelv rangjára emelni. Romániai magyarként ugyanakkor a **gagauz autonómiáról** és **Transznisztriáról**, valamint a moldovai **orosz kisebbség** helyzetéről kért tájékoztatást.

Válaszában Mihai Ghimpu a **Vladimir Voronin**-féle posztkommunista megosztó politika számlájára írta mind a belpolitikai, mind a Romániával kapcsolatos feszültségeket és ellentéteket. A parlamenti elnök egy olyan Moldova mellett tett hitet, melyben mind a többség, mind a kisebbségek jól élnek és jól érzik magukat, és melyben tiszteletben tartják az emberi és kisebbségi jogokat.

Daniela Cujbă, a Moldovai Köztársaság EU-nagykövete kiegészítő hozzászólásában elmondta, hogy Moldova lakosságának 5,8%-a orosz, 11%-a ukrán, és 4%-a gagauz. Nagyra értékelt a gagauzok számára biztosított **területi autonómiát**, de azt sem hallgatta el, hogy a – külső – orosz befolyás miatt ez az autonóm jogállás is csorbát szenved. Sok esetben – például – maguk a gagauzok nem élnek nyelvi jogaikkal, saját anyanyelvükkel szemben az orosz részesítve előnyben.

Monica Macovei bizottsági elnök az áprilisi választásokat kísérő erőszakos hatósági fellépés következetes kivizsgálását szorgalmazta – ami az európai, demokratikus jogállamiság alapvető követelménye.

Nagy valószínűséggel remélhető, hogy az idén beindult demokratikus változások új fejezetet nyitnak Moldova történetében, és fejlődését végérvényesen európai pályára állítják.

Brüsszel, 2009. október 6.

Szabizottsági munka

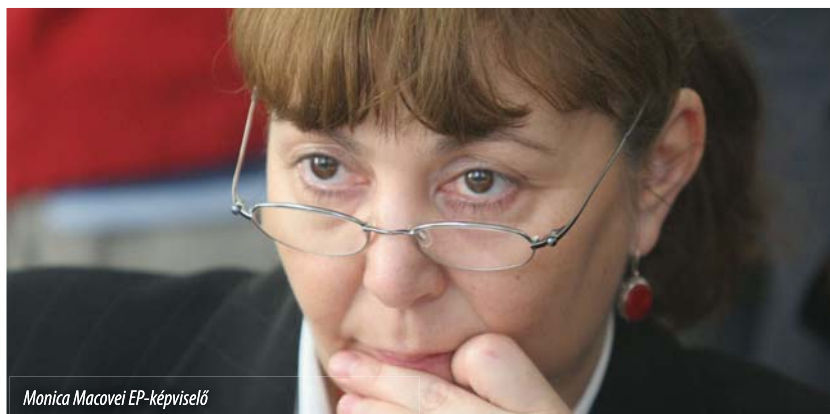
Ezen a héten (november 9–12.), **Brüsszelben** a szabizottságok tartották üléseiket az Európai Parlamentben. A Kulturális és Oktatási Bizottság (CULT) tagjaként, **Tőkés László** EP-képviselő ennek ülésein vett részt.

November 10-én délelőtt a CULT-bizottság **Maros Sefcovic** biztosjelöltet látta vendégül, aki a nemrég leköszönt **Ian Figel**, kultúráért és oktatásért felelős szlovák uniós biztosnak lép a helyére.

Délután a Bizottság szervezésében az önkéntességről (am. volunteering) szóló közmeghallgatásra került sor, annak kapcsán, hogy az Európai Bizottság **2011-et Az Önkéntesség Európai Esztendejévé** nyilvánította.

Sefcovic uniós biztosjelölt az EB kulturális téren elért eddigi eredményeiről, valamint jövőbeli terveiről és prioritásairól tartott beszámolót. Rámutatott, hogy a jelenlegi gazdasági válság kihívásaival szembenézve, az EB további kezdeményezéseket tesz – egyebek mellett – a **fiatalok** oktatása és mozgósítása, valamint a **felnothtképzés**, illetve az élethosszig tartó tanulás kiterjesztése érdekében. Különösképpen fontosnak ítélte a **sport** terén való előrelépést, amit az Unió stratégiai fontosságú kérdésnek tekint.

A hozzászólások rendjén a képviselők elismeréssel szóltak a jelölt elképzeléseiről, másfelől kiegészítették azokat. **Helga Trüpel** képviselőasszony (EFA/Zöldek) a szerzői jogok európai szabályozása kérdésében szólalt fel. **Maria Badia i Cutchet** szocialista és **Hannu Takkula** liberális képviselők azt hangsúlyozták, hogy az Uniónak, illetve

Monica Macovei EP-képviselő

▶ tagállamainak az ifúság nevelésére az eddiginél nagyobb gondot kell fordítaniuk.

Tökés László néppárti képviselő afelől kérdezte Maros Sefcovic biztosjelöltet, hogy milyen elképzelései vannak A Kultúrák Közötti Párbeszéd Európai Esztendejének (2008) a folytatását illetően. A különböző kultúrák és nyelvek sokfélesége olyan közös kincsünk, melyek együtt alkotják **európai identitásunkat**.

Tegnap volt a **Berlini Fal** lebontásának 20. évfordulója – emlékeztetett rá európai képviselőnk –, a népek, nemzetek és kultúrák közötti választófalak azonban azóta sem tűntek el, hanem az egykori megosztottság, illetve a kommunizmus tartós örökségeként továbbra is feszültségek és ellentétek jellemzik – példának okáért – Németország nyugati és keleti részének, az egykori vasfüggöny két oldalán élő népeknek, valamint a volt szovjet tábor tagországainak vagy a volt Jugoszlávia nemzeti közösségeinek viszonyát.

Ebben a vonatkozásban erdélyi képviselőnk külön is rákérdezett a **szlovákiai államnyelvtörvényre**, mely ellentétes az európai soknyelvűség, valamint a sokat emlegetett

multikulturalitás elvével. **Leonard Orban** román uniós biztos esetében „kecskére bízták a káposztát”, állapította meg Tökés László, hiszen a soknyelvűségért felelős politikus a nyelvhasználat korlátozásának konkrét eseteire nézve minden esetben kitérő választ adott, és azokat rendre az egyes tagországok illetékességi körébe utalta. Párhuzamba állítva a két esetet, mi a véleménye a szlovák biztosjelöltnek hazája diszkriminatív nyelvtörvényéről, valamint a szlovákiai katolikus egyház magyarellenes gyakorlatáról – tette fel a kérdést képviselőnk, pozitív példaként említve **Finnországot**, ahol mind a finn, mind a svéd hivatalosan elismert nyelvek. A szlovák szocialisták és a szélsőséges nemzeti párt kormányja tilalmas nyelvtörvényével nem szolgálja az európai egységet és megbékélést, és gátolja az európai integráció kiteljesedését – mondotta.

Maros Sefcovic válasza nagy mértékben emlékeztetett Leonard Orban általánosságokban mozgó, hamisan „eurokonform” frazeológiájára. A politikus „büszkeséggel” emlegette az eddig elért eredményeket, a totalitárius diktatúrából a demokratikus rendszerbe való átmenetet. A nyelvtörvény ügyében

a magyar és a szlovák fél közötti „pozitív párbeszéd” sikere iránti bizakodását fejezte ki, és az **EBESZ** közvetítő szerepét méltatta.

A délutáni meghallgatáson Tökés László az ateista kommunizmus összefüggésében értékelte nagyra Az Önkéntesség 2011-i Európai Esztendejének a meghirdetését, mely A Kultúrák Közötti Párbeszéd Évéhez hasonlóan segítheti elő Európa egységesülését és a megbékélést. Hozzászólásában nosztalgiával idézte fel az **egyházi szervezetek** – a nőszövetség, az ifjúsági mozgalom, az egyházi egyesületek – 1989 utáni újjászerveződését, a diktatúra által szétrombolt **civil társadalom** újralakulását. Az Önkéntesség Európai Éve jelentős mértékben hozzájárulhat a posztkommunista polgári társadalmak megerősödéséhez és Európához való tényleges felzárkózásához, és ebben fontos szerepet vállalhatnak közösség-szervező **egyházaink** – mondotta Tökés László.

Az előkészítő munkálatok, a kérdés vitája és a bizottsági meghallgatások nyomán az Európai Parlament hivatott végleges formában elfogadni az önkéntesség esztendejéről szóló **Jelentést**.

Brüsszel, 2009. november 10.

Tökés László válasza Tabajdi Csabának

Tökés László európai képviselő az Európai Parlament 2009. október 7-i, brüsszeli plenáris ülésén a brutális módon megalázott és kegyetlenül hosszú börtönbüntetésre ítélt **Temerini Magyar Fiúk** védelmében és kiszabadítása érdekében szólalt fel. Ezzel egy időben több magyar EP-képviselő – köztük **Bauer Edith** és **Schöpflin György** – a szélsőséges szlovákiai államnyelvtörvény ellen emelték fel a szavukat.

Aznapi tájékoztatásunkban – egyebek mellett – arra is rámutattunk, hogy: „Mindezekkel, illetve a közösségi magyar érdekvédelem szellemével éles ellentétben állott, és disszonáns érzéseket váltott ki **Tabajdi Csaba** EP-képviselő, a Magyarországi Szocialista Delegáció vezetőjének felszólalása, melyben a szerb törvényhozás kisebbségvédelmi jogalkotását magasztalta, és **Szerbia** európai csatlakozását propagálta”.

Válaszképpen erre az egymondatos bíráló megjegyzésre, **Tabajdi Csaba** szocialista képviselő önálló közleményben intézett támadást erdélyi magyar képviselőnk ellen. A posztkommunista oldal patológus **Orbán-ellenessége** jegyében – egyébként teljesen indokolatlanul – „a nemzet miniszterelnökét” is belekeverte az ügybe, majd a kommunista típusú politikai diskurzus megosztó módszerét alkalmazva, a

Vajdasági Magyarok Szövetségével és Gál Kingával, „a Fidesz meghatározó kisebbségpolitikusával” kísérte meg szembeállítani Tökés Lászlót. A **vaskos csúztatás** klasszikus eszközhöz folyamodva „tévesnek és károsnak” minősítette erdélyi képviselőnk „viselkedését”, véleményét pedig „abszurdnak” amiatt, hogy bírálni bátorzkodott a kisebbségi Nemzeti Tanácsokról szóló szerbiai törvényt magasztaló felszólalását.

Tabajdi Csaba kisebbségvédelmi szorgalmát és szakmai tudását elismerve, elvtelen támadása tárgyában a következőket tartjuk szükségesnek **tisztázni**:

- Európai képviselőnk egyetlen bíráló szóval sem illette a Nemzeti Tanácsokról szóló szerbiai törvényt, érdemben egyáltalán nem is foglalkozott azzal.

Amit viszont ténylegesen bírált, az a szerbiai törvény enyhén szólva túlzó méltatása. **Tabajdi képviselő** úr szerint ugyanis eme törvény „**mintaértékű egész Európában**”.

Az óvatos bizakodásra okot adó törvényalkotást a szocialista kisebbségpolitikus szintén túlértékeli akkor, amikor kijelenti, hogy: „Míg korábban Szerbia neve az etnikai konfliktusokhoz kötődött, e törvénnyel az ország nagyot lépett előre az európai integráció terén”.

- Az előbbiekkel szemben Tökés László nem tartja elfogadhatónak, hogy egy „kirkatpolitikainak” is számítható törvény

okán, egyik napról a másikra eltekintsünk a százával történt és mindmáig tisztázatlan **magyarverések** mellett, vagy a börtönben senyvedő **Temerini Magyar Ifjak** sorsáról megfeledkezve, egyoldalú elfogultsággal Szerbia integrációja érdekében propagandázzunk.

- **Tabajdi Csaba „a vég nélküli panaszpolitizálás”** ártalmairól szólva, régi-internacionalista – időkire emlékeztető „jó-hiszeműséggel” posztulálja, hogy: „a nemzetiségi kérdés kezelésének egyetlen eszköze a többségi társadalom és a kisebbség között folytatott **párbeszéd**”. Ezenközben viszont nem akarja tudomásul venni, hogy börtönből nem lehet párbeszédet folytatni a – többségi – hatalommal, mint ahogy a **Mária Valéria-híd** közepe sem a legjobb tárgyalási „pozíció” a határon túra szakadt népet védelmébe vevő, Szlovákiából kiutasított magyar államfőnek...

Apropó párbeszéd. Tökés László romániai magyar európai képviselő sok sikert kíván **Tabajdi Csaba** anyaországi szocialista képviselőnek, a Magyar Szocialista Párt meghatározó kisebbségpolitikusának az elvbarátaival és pártbéli társaival – **Mircea Geoană** román szociáldemokrata pártelnökkel és a szlovák **Robert Fico** Smer-elnökkel – folytatandó párbeszédhez.

Brüsszel, 2009. október. 14.

Az ujugurok és tibetiek védelmében – határozat az EP-ben

Kilenc, Hszincsiang-Ujgur-tománybeli **ujgur** lakos 2009. novemberében történt kivégzése széles körű visszhangot váltott ki világszerte. A nemzetközi közösség jelentős szereplői – többek között az Egyesült Nemzetek Szövetsége, az Európa Tanács és az Európai Unió Tanácsa – különböző határozatok és nyilatkozatok formájában, több ízben is elítélték a kínai kommunista rezsim azon erőszakos szándékait és módszereit, melyeknek kitűzött célja a mintegy 10–15 milliós lélekszámú ujugur nemzeti közösség megfélemlítése és beolvasztása.

Előzményként fontos megemlítenünk, hogy a **Képviselő Nélküli Népek és Nemzetek Egyesületének** közbenjárásával 2009. szeptember 1-én a DROI bizottság **Rebiya Kadeer** asszonyt, az **Ujugurok Világkongresszusának** elnökét látta vendégül, aki köszönetet mondott az **Európai Parlamentnek** azért, hogy nyomást gyakorol a kínai hatóságokra, hiszen a turkesztáni ujugurok immár hatvan esztendeje kínai elnyomás alatt élnek, megfosztva emberi, nyelvi és vallási jogaiktól. Ezt követően **Tőkés László** EP-képviselő is fogadta brüsszeli irodájában Kadeer asszonyt, aki a képviselő segítségét kérte elnyomott népe védelmében.

Ennek nyomán és az emberi és kisebbségi jogok védelmének szellemében, a novemberi plenáris ülés keretében az Európai Parlament is napirendre tűzte az ujugur kivégzések ügyét. Ily módon november 26-án, csütörtökön sürgősségi eljárásban került sor az emberi jogok megsértése, a demokrácia és a jogállamiság tárgyában rendezett, **Kína – kisebbségi jogok és halálbüntetés** címet viselő közvitára.

A vitát az Erdélyi Magyar Képviselő Csoportja kezdeményezte. **Tőkés László, Winkler Gyula** és **Sógor Csaba** képviselők megegyeztek abban, hogy együttesen lépnek fel az ujugurok védelmében.

A Képviselő Nélküli Népek és Nemzetek Egyesületének (Unrepresented Nations and People Organization/UNPO) munkatársaival együttesen kidolgozott néppárti **határozat javaslatát** november 13-án a küldöttség hivatalos úton

Rebiya Kadeer, az Ujugurok Világkongresszusának elnöke

terjesztette az Európai Parlament **emberjogi bizottságának (DROI)** titkársága elé. Ezt követően, a Szocialista, a Liberális, az Egységes Európai Baloldal és a Zöldek/EFA önálló javaslataival kiegészülve született meg a végleges határozati javaslat.

A szocialisták utóbb – egy nappal a közvita megtartása előtt – váratlanul visszaléptek a közös határozattervezettől, mert amint a vita kezdetekor **Véronique De Keyser** belga szocialista képviselőnő meglehetősen vehemenciával „indokolta”: véleményük szerint ez a „zagyvaság” azokat a tibetieket és ujugurokat veszélyezteti, akiket meg szeretnének menteni. November 30-án kerül sor az EU-Kína csúcstalálkozóra, akkor a párbeszéd során fel lehet vetni majd ezeket a kérdéseket is. **Joe Higgins** ír képviselő, az Egységes Európai Baloldal részéről rámutatott, hogy ugyan Kínával a kereskedelem terén rendeznek problémát a szőnyeg alá söpörnek. A munkásokat gyakorlatilag kizsákmányolják Kínában – az EU és az USA a szuperprofit érdekében asszisztál is ehhez. **Laima Liucija Andrikenė** litván néppárti képviselő kijelentette: Kína az emberi jogok tekintetében hátul kullog, a békés tüntetéseket is foszlatják, sőt, mondhatni, brutálisan szétverik. Az ujugurok kérdését érintve, a képviselő felhívta a figyelmet arra, hogy napirenden vannak a kivégzések; véleménye szerint mindenféleképpen moratóriumot kellene elrendelni, az „Egy Kína”-politikát is felül

kellene bírálni. **Barbara Lochbihler** német képviselőnő a Zöldek/EFA frakciócsoporthoz tagjaként elismerte, hogy Kína sokat változott az utóbbi években, de az emberi jogok terén nem mutat fejlődést. A kínai hatóságok etnikai, vallási hovatartozástól függetlenül üldözik az ellenzék, ráadásul a tibetieket és az ujugurokat ennél is inkább elnyomják. A képviselőnő megállapította: „Kína világ bajnok a kivégzésekben” – sokkal több bűntényt büntet halállal. Ezért szükségesnek tartaná, hogy Kína csatlakozzon a moratóriumhoz.

Ana Gomes portugál képviselő, a Szocialisták és Demokraták Progresszív Szövetség tagja megemlítette, hogy tavaly, 2008-ban az EP Szaharó-díját Hu Csia bebörtönzött kínai ellenzéki aktivista kapta. Ennek kapcsán megerősítette: Kínában üldözik az ellenzék, mindennapos gyakorlat a politikai elnyomás, megfélemlítés, kivégzés, pedig Kína az ENSZ-nek is tagja. **Johannes Cornelis van Baalen** liberális holland képviselő közölte, elvi alapon ellenzik a halálbüntetést, amelyet Kína többek közt arra is felhasznál, hogy elnyomja a kisebbségeket. **Charles Tannock** brit képviselő szerint a konzervatív frakció a halálbüntetést lelkiismereti kérdésnek tartja. **Filip Kaczmarek** lengyel néppárti képviselő viszont figyelmeztette a november végi csúcstalálkozó miatt aggodó kollégákat arra, hogy nem lehet kettős mércét alkalmazni: az EP attól függetlenül védi a kisebbségek jogait, hogy kis vagy nagy ország sérti meg

▶ azokat. A Berlini Fal lebontásának húszéves évfordulójához kapcsolódva kijelentette: ha Berlinben nem lettünk volna bátrak, akkor most nem lenne mit ünnepelnünk. **Bernd Posselt** német néppárti képviselő ezt kiegészítendő kijelentette: nem zárja ki a jó kapcsolatot Kínával, viszont ennek egyik előfeltétele, hogy tiszteletben tartsák az emberi jogokat. **Reinhard Bütikofer**, a Zöldek/az Európai Szabad Szövetség Képviselőcsoportja német tagja amellett, hogy a halálbüntetés eltörlése mellett állt ki, megjegyezte, nem szabad Kínát kioktatni, vagy megkérdőjelezni a hozzáállását, netán karikatúrát csinálni a kérdésből. Például a határozattervezetben követelt tényleges autonómia kérdése most nem aktuális, inkább egy jövőbeli tényleges párbeszéd tárgya kellene, hogy legyen.

Tőkés László EP-képviselő felhívásában megköszönte az ujjurokkal kapcsolatos határozati javaslatot támogató frakciók kiegészítéseit, valamint azt, hogy az erdélyi magyar képviselők kezdeményezése napirendre került, ugyanakkor értetlenségét fejezte ki a szocialisták visszalépését illetően. A püspök sajnálatát fejezte ki, hogy a tegnapi egyeztetésen a szövegtervezetből egészében véve kigyomlázták a kommunista rezsimék bírálatait, valamint a kisebbségi közösségek védelmére vonatkozó részeket. „Az EU-nak végre őszintén és nyíltan szembe kellene néznie a kommunizmus visszahúzó örökségével és a napjainkban is tovább élő kommunizmussal – Kínában is.” – mondotta európai képviselőnk.

Miroslaw Piotrowski lengyel képviselő arra emlékeztetett: amikor Lengyelországban végre megtarthatták az első „kommunistamentes” választásokat, azzal egyidőben láthatták a tankokat Tienanmen téren. Nyugat-Európa akkor megtalálta a receptet Európa-szerte, hogyan lehet fellépni a kommunizmussal szemben, ezzel ellentétben Kínával szemben ez nem sikerült – lásd az olimpia körüli határozatlanságokat, huzavonát.

Karel De Gucht, az Európai Bizottság fejlesztésért és humanitárius segítségnyújtásért felelős biztosa zárszavában rámutatott: Kína az EU fontos stratégiai partnere, vele együtt lehet és kell fellépni a glo-

bális kihívásokkal szemben. Ezzel együtt az emberi jogok kérdése is fontos, őszintén kell beszélni róla. Ők minden fórumon, a legmagasabb szinten is szóba hozzák ezt, Pekingben például novemberben már felvetették a halálbüntetések megszüntetését, a kisebbségi jogok tiszteletben tartását.

A vita végeztével a néppárti, a liberális és a Zöldek/EFA képviselőcsoportok tagjai annak rendje és módja szerint megszavazták a záróhatározatot (lásd mellékelve). A menet közben félreállított szocialista képviselő viszont nem vettek részt a szavazáson.

A kezdeményezéssel kapcsolatban **Winkler Gyula** európai parlamenti képviselő elmondta: romániai magyarként természetesnek tartja, hogy felemelje szavát egy másik nemzeti kisebbség védelmében, egy olyan esetben, amikor az emberi jogok és tágabb értelemben a közösségi jogok súlyosan sérülnek. Winkler úgy nyilatkozott: európai parlamenti képviselőként gyakran szembesülök azzal, hogy az Európai Unió érzékeny a más régiókban, akár más kontinenseken előforduló jogtiprások iránt, ugyanakkor viszont az Unión belüli jogsérelmekkel nem hajlandó foglalkozni, és felelősségteljesen tárgyalni a kisebbségi kérdésről.

A javaslat benyújtásának indítékával kapcsolatban **Sógor Csaba** kifejtette, hogy a kisebbségi képviselők kötelessége minden békés lehetőséget megragadni a nemzeti kisebbségek helyzetének javítására. „Kína módszerei napjainkban elfogadhatatlannak minősülnek. Példát kell mutatnunk, demokratikus módszerekkel kell fellépni a globális kihívásokkal szemben és széleskörű erőfeszítéseket kell tennünk az egyetemes emberi jogok, valamint a közösségi kisebbségi jogok általános érvényesítése érdekében. Nekünk, erdélyi magyaroknak arra kell törekednünk, hogy a hozzánk hasonló, kisebbségi helyzetben levők problémáinak felmutatása által saját ügyeinket is megismertessük az európai döntéshozókkal” – nyilatkozta a képviselő.

Strasbourg, 2009. november 26.

Erdélyi Magyar Képviselők Csoportja

KÖZÖS ÁLLÁSFOGLALÁSRA IRÁNYULÓ INDÍTVÁNY

az eljárási szabályzat 122. cikkének (5) bekezdése alapján a következő képviselőcsoportok állásfoglalási indítványai helyébe lép:
S&D (B7 0180/2009)
ALDE (B7 0181/2009)
PPE (B7 0183/2009)
Verts/ALE (B7 0184/2009)

Kínáról, a kisebbségek jogai és a halálbüntetés alkalmazása tekintetében

László Tőkés, Laima Liucija Andrikenė, Csaba Sógor, Cristian Dan Preda, Filip Kaczmarek, Eija-Riitta Korhola, Bernd Posselt, Lena Kolarska-Bobińska, Thomas Mann, Mario Mauro, Tunne Kelam, Monica Luisa Macovei, Tadeusz Zwiefka

a PPE képviselőcsoport nevében **Véronique De Keyser**

a S&D képviselőcsoport nevében **Jelko Kacin, Marielle De Sarnez, Marietje Schaake, Frédérique Ries**

az ALDE képviselőcsoport nevében

Heidi Hautala, Barbara Lochbihler, Eva Lichtenberger, Helga Trüpel, Daniel Cohn-Bendit

a Verts/ALE képviselőcsoport nevében

Az Európai Parlament állásfoglalása Kínáról, a kisebbségek jogai és a halálbüntetés alkalmazása tekintetében

Az Európai Parlament,
– tekintettel a halálbüntetésre vonatkozó egyetemes moratóriumról szóló 2007. február 1-jei és 2007. szeptember 27-i állásfoglalásaira,

– tekintettel a halálbüntetés alkalmazására vonatkozó moratóriumról szóló, az ENSZ Közgyűlése által 2007. december 18-án elfogadott 62/149. számú, illetve 2008. december 18-án elfogadott 63/168. számú határozatra;

– tekintettel az EU-elnökség által tett, a két tibeti, Lobsang Gyaltzen és Loyak kivégzéséről szóló, 2009. október 29-i, és a kilenc ujjur etnikumú személynek a 2009. július 5–7-i, urumcsi (Hszincsiang–Ujjur Autonóm Terület) zavargásokat követő kivégzéséről szóló, 2009. no-

▶ vember 12-i nyilatkozatokra,

- tekintettel a Kínai Népköztársaság alkotmányának 35., 36. és 37. cikkére, amelyek minden állampolgár számára biztosítják a szólásszabadsághoz és a vallásszabadsághoz való jogot, valamint minden személy szabadságát „sérthetetlenek” mondják ki;
- tekintettel Kínáról elfogadott korábbi állásfoglalásaira, különösen az EU–Kína csúcstalálkozóról és az EU és Kína között folyó emberi jogi párbeszédéről szóló 2007. december 13-i állásfoglalására;
- tekintettel a 2009. november 18–19-i EU–Kína szemináriumra és az EU–Kína emberi jogi párbeszéd 2009. november 20-i fordulójára,
- tekintettel az EU–Kína emberi jogi párbeszéd Prágában megrendezett, 2009. május 14-i fordulójára,
- tekintettel a 2009. november 30-án, Nanjingban rendezendő EU–Kína csúcstalálkozóra,
- tekintettel eljárási szabályzata 122. cikkének (5) bekezdésére,

A. mivel az EU a szabadság, a demokrácia, az emberi jogok tiszteletben tartása és a jogállamiság elveinek elfogadásán alapul, és a békés társadalmi együttélés elengedhetetlen előfeltételének tekinti ezen elidegeníthetetlen jogok tiszteletben tartását,

B. mivel a jelenleg tárgyalás alatt álló, új EU–Kína stratégiai partnerség igen fontos az EU és a Kína közötti jövőbeli kapcsolatok tekintetében, és egy tényleges partnerségnek közös értékeken kell nyugodnia,

C. mivel a 2008. márciusi tibeti zavargásokat követően, 2009. május 8-án az EU a lhászai népbíróság által hozott valamennyi halálos ítélet megváltoztatására szólított fel,

D. mivel júliusban az elmúlt évtizedek eddigi legsúlyosabb etnikai zavargásai törtek ki Hszincsiang–Ujgur Autonóm Területen, azt követően, hogy a még 2009 júniusában, egy dél-kínai gyárban az ujgur munkásokat ért támadások elleni tiltakozásképpen ujgur tüntetők vonultak az utcákra Urumcsiban, és támadásaik során számos han kínai életét vesztette; mivel a hivatalos adatok szerint a halálos áldozatok száma 197, a sebesülteké pedig több mint 1600 volt,

E. mivel annak biztosítása érdekében, hogy a tibetiek és az ujugrok, Kína két fő etnikai kisebbsége béké-

sen együtt tudjon élni a han népcsoportba tartozó kínai népesség többségével, elengedhetetlen az őszinte, folyamatos és a kölcsönös tiszteleten alapuló párbeszéd,

F. mivel a nagyrészt muzulmán, a nyelvileg és kulturálisan Közép-Ázsiához kötődő és Hszincsiang 20 milliós lakosságának felét kitevő ujgur népesség körében egyre nagyobb az elégedetlenség és a neheztelés a főként han kínai hatóságok irányában, akiket azzal vádolnak, hogy szigorúan felügyelik és elfojtják a vallási tevékenységeket, valamint megkülönböztetést alkalmaznak a foglalkoztatás terén és marginalizálják az ujgur népcsoportot a régióban; mivel az emberi jogokkal foglalkozó nem kormányzati szervezetek részéről a nemzetközi közösséghez intézett azon felszólítás, hogy küldjön független oknyomozó csoportot a zavargások helyszínére, válasz nélkül maradt,

G. mivel a Kínai Népköztársaság kifejezésre juttatta azon óháját, hogy harmonikus etnikai kapcsolatok uralkodjanak Hszincsiang–Ujgur Autonóm Területen,

H. mivel a 2008. márciusi zavargások során elkövetett bűncselekményekért elítélt tibetiek elleni ítéletek legitimitását egyik jelentésében megkérdőjelezte a Human Rights Watch szervezet, amelyben kijelentette, hogy egyes tárgyalásokat titokban, előre nem bejelentett időpontokban tartottak, és hogy a tibetieknek nem volt hozzáférésük általuk választott, érdemi védelemhez,

I. mivel a vallásgyakorlatot Kínában korlátozza és szigorúan felügyeli az állam,

J. mivel Kínában 68 bűncselekmény esetén szabható ki halálbüntetés, köztük olyan nem erőszakos cselekmények esetén, mint az adócsalás és a kábítószerrel kapcsolatos bűncselekmények;

1. megismétli régóta fenntartott álláspontját, miszerint minden esetben és minden körülmények között ellenzi a halálbüntetést; emlékeztet az EU azon elkötelezettségére, miszerint el kívánja érni, hogy a halálbüntetést mindenhol eltöröljék, és ismét hangsúlyozza, hogy a halálbüntetés eltörlése hozzájárul az emberi méltóság megerősítéséhez és az emberi jogok progresszív fejlődéséhez;

2. elismeri a legfelsőbb népbíróság 2007. januári, kedvező irányba mutató határozatát a halálbüntetések felülvizsgálatáról, ám elítéli, hogy ez nem vezetett a kivégzések számának jelentős csökkenéséhez Kínában; továbbra is aggódik amiatt, hogy még mindig Kína hajtja végre a legtöbb kivégzést a világon;

3. ezért sürgeti a kínai kormányt, hogy azonnal és feltétel nélkül fogadjon el a halálbüntetésre vonatkozó moratóriumot, mivel ez döntő lépés a halálbüntetés eltörlése irányában; mélyen elítéli a két tibeti, Lobsang Gyaltsen és Loyak 2008. márciusi lhászai eseményeket követő, valamint a 9 ujgur etnikumú személy 2009. június 5–7. közötti, urumcsi eseményeket követő kivégzését; felszólítja a kínai hatóságokat, hogy függesszék fel a lhászai és az urumcsi népbíróságok által hozott további halálbüntetéseket, és ezen ítéleteket – az erőszakos bűncselekményekben megalapozottan bűnösnek talált személyek esetében – változtassák börtönbüntetésre; szintén elítéli a márciusi tiltakozásokat követően Tenzin Phuntsokra és Kangtsukra kiszabott, két évre felfüggesztett halálbüntetést, valamint Dawa Sangpo életfogytiglani börtönbüntetésre ítéletét, továbbá hangsúlyozza azzal kapcsolatos aggályait, hogy tisztességes tárgyalást biztosítottak-e számukra;

4. ismét felszólítja Kínát, hogy ratifikálja a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmányát; elítéli a Kínában az etnikai és vallási kisebbségekkel szemben tanúsított, gyakran megkülönböztető bánásmódot;

5. hangsúlyozza, hogy a kínai kormány 2009 áprilisában kiadta első, a 2009–2010-es időszakra vonatkozó, nemzeti emberi jogi cselekvési tervét, melynek célja kimondottan az állampolgárok jogai védelmének javítása a bűnüldözési és bírósági eljárások során, az önkényes fogva tartás felszámolása, a kínzás útján szerzett vallomások megtiltása és a tisztességes és nyilvános tárgyalások biztosítása; felszólítja a kínai hatóságokat, hogy hozzájáruljanak a nyilvánosságra a kivégzések számát;

6. felszólítja a kínai hatóságokat, hogy tegyenek meg mindent az őszinte han–ujgur párbeszéd kialakítása érdekében, fogadjanak

▶ el a helyi tulajdonlást erősítő, befogadóbb és átfogóbb gazdaságpolitikákat Hszincsiangban, valamint védelmezzék az ujjur népesség kulturális identitását;

7. hangsúlyozza, hogy Kína emberi jogi tevékenysége továbbra is aggályokra ad okot; tudomásul veszi az EU–Kína emberi jogi párbeszéd korábbi fordulóit és 2009. november 20-i fordulóját; ragaszkodik ahhoz, hogy a párbeszéd minden fordulóját követően szükség van a precíz nyomon követésre a korábbi párbeszéd során a két fél által kölcsönösen elfogadott ajánlások alkalmazásának biztosítása érdekében, illetve szükség van az olyan, emberi jogokról szóló EU–Kína jogi szemináriumokra, mint amilyenek megelőzték a párbeszéd egyes fordulóit, és amelyekben a tudományos és a civil társadalom képviselői is részt vettek; felszólítja a Bizottságot és a Tanácsot, hogy a halálbüntetés felszámolását és az etnikai kisebbségek jogainak és a vallási jogoknak a tiszteletben tartását tűzzék

a küszöbön álló, 2009. november 30-i EU–Kína csúcstalálkozó napirendjére, és továbbra is tegyenek erőfeszítéseket annak érdekében, hogy a jelenleg tárgyalások alatt álló partnerségi és együttműködési megállapodásba kerüljön záradék az emberi jogok tiszteletben tartásáról Kínában;

8. felszólítja a kínai hatóságokat, hogy azonnal vessenek véget a „kemény kéz” politikájának, amely a zavargások okait figyelmen kívül hagyva, mindenkinek a jogait elnyomja Hszincsiang–Ujjur Autonóm Területen;

9. a „Tényleges autonómiát a tibeti népnek memorandum” alapján felszólítja a kínai kormányt és a dalai láma képviselői közötti őszinte és eredményekre törekvő párbeszéd újraindítására, amely pozitív, jelentős és érdemi változásokhoz vezet és összhangban áll az alkotmányban és a Kínai Népköztársaság törvényeiben foglalt elvekkel;

10. ismét hangsúlyozza szolidaritását az Urumcsiban (Hszincsi-

ang–Ujjur Autonóm Terület), 2009. júliusában történt események áldozataival; bár elismeri, hogy az állami intézmények feladata a közrend fenntartása, aggodalommal tekint az azt állító jelentésekre, hogy aránytalanul nagy erőket vetettek be az ujjur etnikumúak ellen és sokukat őrizetbe vették;

11. felszólítja a kínai hatóságokat annak biztosítására, hogy a fenti eseményekkel kapcsolatban őrizetben tartottak – a nemzetközi jognak megfelelően – fogva tartásuk során humánus bánásmódban, majd tisztességes tárgyalásban részesüljenek, beleértve az általuk választott ügyvédhez való jogot, ártatlanságuk véelmét, valamint a bűnösnek találtakra való arányos büntetés kiszabását;

12. utasítja elnökét, hogy továbbítsa ezt az állásfoglalást a Bizottságnak, a Tanácsnak, a tagállamoknak, az Európa Tanácsnak, az ENSZ Emberi Jogi Tanácsának és a Kínai Népköztársaság kormányának.

Az EU két új arca: Van Rompuy elnök és Ashton külügyi főképviselő

„Az EU most nagyobb figyelmet fordíthat a polgárainkat foglalkoztató legfontosabb kérdésekre” – mondta **Jerzy Buzek** az Európai Parlament elnöke miután 2009. november 19-én Brüsszelben **Herman Van Rompuy** belga miniszterelnököt neveztek ki az Európai Tanács állandó elnökévé, illetve **Catherine Ashton** jelenlegi uniós biztost pedig külügyi főképviselővé. A december 1-jén hatályba lépő lisszaboni szerződés értelmében ez utóbbi lesz az Európai Bizottság alelnöke is.

„Az új elnöknek irányt kell mutatnia az Európai Tanácsnak és a foly-

tonosságot kell biztosítania. (...) Arra szólítottam fel az európai kormányokat, hogy inkább egy koordinátort, mintsem egy elnököt nevezzenek ki; úgy hiszem, Rompuy úr be fogja tölteni e szerepet” – mondta Jerzy Buzek. Mint ismert, a keresztény-demokrata Herman Van Rompuy eddig Belgium miniszterelnöke volt.

Az eddig uniós kereskedelmi biztostként tevékenykedő brit Catherine Ashton Javier Solanát váltja az Európai Unió kül- és biztonságpolitikájáért felelős főképviselői poszton. A december 1-jén hatályba lépő lisszaboni szerződés szerint ő

lesz továbbá az Európai Bizottság alelnöke – Barroso csapatának második legfontosabb embere. E minőségében tevékenységén az Európai Parlament is rajta tartja majd a szemét. „Az Európai Parlament a közeljövőben meghallgatást tart Ashton bárónővel, hogy megvizsgálja a posztra való alkalmasságát” – közölte Jerzy Buzek.

A munkáspárti Catherine Ashton a brit Lordok Házának korábbi elnöke. Van Rompuy és Ashton kinevezésével az EU állam- és kormányfői arra törekedtek, hogy az EU élén is megvalósuljon a politikai, földrajzi és a nemek közötti egyensúly.

Következő lépések

Miután José Manuel Barroso a nyilvánosságra hozza az uniós biztosi jelöltek listáját, az EP nyilvános meghallgatásokat szervez majd, hogy értékelje a jelöltek általános képességeit, európai elkötelezettségét, valamint függetlenségüket és a betöltendő tarcájukkal kapcsolatos szakmai felkészültségüket. A meghallgatásokat követően az EP szavazást tart az Európai Bizottság egészének kinevezéséről.

Herman Van Rompuy

„Ne engedjünk '48-ból, de '56-ból és '89-ből sem”

A Sapientia-EMTE ülésstermében

„Ne engedjünk '48-ból, de '56-ból és '89-ből sem” – ekképpen summázta **Tőkés László** EP-képviselő 2009. október 22-én, Kolozsváron a **Sapientia-Erdélyi Magyar Tudományegyetem Európai Tanulmányok Kara** és a **Jakabffy Elemér Alapítvány** által szervezett pódiumbeszélgetésen elhangzottakat. A moderátorok – **Bakk Miklós** politológus és **Gazda Árpád** újságíró – a húszéves temesvári népfelkelésből forradalomból kiindulva kérdezték a volt temesvári ellenállót, későbbi püspököt és jelenlegi európai parlamenti képviselőt közéleti és politikai pályafutásáról, az erdélyi magyarság önálló külpolitikájának lehetőségeiről.

A bő egyórás találkozón Tőkés László a résztvevő diákság kedvéért felelevenítette a román kommunista diktatúra embertelen elnyomásának eszközkészletének azon elemeit, amelyek példának okáért a kihallgatásokat kísérték, a „csengőfrásztól” kezdve egészen a Szilágy megyei Menyőben töltött (1989. december 15-e utáni) napok alatt átélt vattatásokig. A '89 után megalakult Nemzeti Megmentési Frontra vonatkozó kérdés kapcsán Tőkés megjegyezte: az ún. rendszerváltás utáni napokban még ő is naivan viszonyult a felálló új hatalomhoz, hiszen mindannyian őszintén hittek abban, hogy Romániában valós változások álltak be, de nagyon hamar rá kellett döbenniük – és emiatt hagyták ott nagyon rövid idő elteltével az NMF-et **Doina Corneáék**kal egyetemben –, hogy gyakorlatilag ugyanazok

második vonala kaparintotta meg a hatalmat, vagyis joggal használhatjuk az azóta eltelt húsz évre a poszt-kommunista minősítést.

Tőkés kiemelte: a Szekuritáté róla készített dossziéinak az áttanulmányozása és az egyházi átvilágítás folyamatában jött rá, hogy a kommunista tábor sokkal rothadtabb volt, mint amilyennek gondolta, és mind a mai napig sokkal inkább jelen van társadalmunk életében, mint ahogyan azt '89-ben bárki elképzelte volna. Ez világította meg számára, hogy püspöki mandátuma idején is miért ütközött minduntalan akadályokba. Többek között a múlttal való nyílt szembenézés elmaradásának tulajdonította, hogy a mai erdélyi magyar társadalom is „olyan, mint a balkáni háborúk idején elaknásított terület”.

Európai parlamenti tevékenysége, illetve az adódó lehetőségek kapcsán illusztrációként említette: az Európai Parlamentben a magyar képviselők közepes méretű erőt képviselnek, és az erdélyi magyarok sem számítanak a legkisebbeknek. Az Unió 11 tagországának van kevesebb vagy ugyanannyi képviselője, mint az erdélyi magyaroknak, tehát nem esélytelen a küzdelmünk, csak épp élni kell azzal a lehetőséggel is, hogy a magyar ügyet egységes egészként jelenítsük meg az Unióban.

Este Tőkés László a kolozsvári '56-os megemlékezés-sorozat nyitányaként beharangozott koncerten vett részt, amelyet a **Kolozsvári Magyar Operában** tartottak, és amelynek

díszvendégei Tőkés László és **Markó Béla**, az RMDSZ elnöke voltak.

Markó Béla, az RMDSZ szövetségi elnöke beszédében először az 1956-os magyarországi forradalomhoz kapcsolódó saját, gyerekkori emlékeit elevenítette fel, majd a diktatúra által több évtizedig elfojtott igazságról értekezett.

„Ma, október 22-én Kolozsváron ki kell mondanunk: nem csak az igazság tör át a határon, hanem a forradalom és a szabadságharc is. Nem csak Magyarország forradalmára gondolunk nagy tisztelettel, hanem a saját forradalmunkra is. Hiszen 1956-ban Erdély és Románia magyarsága megpróbálta megvívni a maga szabadságharcát bizván abban, hogy egy nemzet vagyunk. A megtorlás szörnyű volt. Az egész magyar közösség szenvedésével járt, egyetemünket is elvesztettük. Volt, amit azóta vissza tudtunk szerezni, de volt, amit nem. Ma, amikor emlékezünk, tisztelettel adózunk holtaknak és élőknek, akik megszenvedtek a szabadságért és az igazság napfényre kerüléséért”, összegzett Markó.

Tőkés László beszédében (amelyet alább teljes terjedelmében közlünk) hangsúlyozta: 1989-ben „azt hittük, hogy ami '56-ban megroppant, a kommunizmus, az '89-ben végképp összeomlik. Minden jel szerint nem így történt: '89-ben nem '56 folytatódott, hanem az '56-ot követő időszak folytonossága állapítható meg. Ezt nevezhetnénk posztkommunizmusnak.” A püspök kitért arra, hogy Romániában is nagy hullámokat vetett a magyarországi forradalom és szabadságharc, „de lehet-e ünnepelni, elmondhatjuk-e, hogy beérett '56 termése, ha Teodor Mărgineanu felkelésre való szervezkedéséről még nem is tudunk jóformán; és arról sem, hogy Kolozsvár és Temesvár lelkesedő egyetemista ifjúságát letörték; hogy 14 ezer évnyi börtönbüntetést osztottak ki az ötvenes évek végén az itthoni szervezkedőknek vagy elítélteknek; hogy huszonnégy magyar és román testvérünket végezték ki. Lehet-e ünnepelni '56-ot a teljesség igényével és érzésével akkor, amikor még mindig temetetlen halottaink nyugosznak ismeretlen helyen?” –

tette fel a kérdést. Emlékeztetett: „Szoboszlai Aladár perújrafelvétele húsz év után alig zökken előre, Sass Kálmán mártírúma is az égre kiált. Íme, a hazugság tartósult állapota. Miért befejezetlen az '56-os forradalom? Mert hazugság van mindenütt, és addig nem is fejeződhet be '56 és nem hozhatja meg természetét, ameddig ez a hazugság dívik. A hallgatás fala helyén a hazugság falába ütközünk, márpedig hazugságra nem lehet jövőt építeni.” – jelentette ki európai képviselőnk.

Október 23-án Tőkés László Nagyváradon, a Királyhágómelléki Református Egyházkerület Székházának udvarán koszorúzta meg az '56-osok emléktábláját. A bensőséges ünnepségen, amelyet a KRE mellett a Partiumi Keresztény Egyetem, a Partiumi Magyar Művelődési Céh, valamint a nagyváradi Közpon-ti EP-Iroda szervezett, **Hermánn M. János** előadótanácsos köszöntötte az egybegyűlteket, majd **Meleg Vilmos** versajándéka után a PKE elnöki tisztségét is betöltő Tőkés idézte **Babits Mihály** *Petőfi koszorú* című verséből: „Avagy virág vagy te hazám ifúsága” Az ötven év utáni első akkreditált romániai magyar (magán)egyetemnek is helyet adó székház udvarán Tőkés László a temesvári és kolozsvári '56-os diákság gyűléseiről és szerveződéseiről vázolt egy kisebb történelmi tablót az akkori események dicstelen befejezésével egyetemben.

A Bolyai Egyetem beolvasztásának ötvenedik évfordulója különös aktualitást ad a megemlékezésnek, mondta Tőkés László, „hiszen az 56-os megmozdulásokat ürügyként használták fel a két egyetem összeolvasztásakor. Méltó, hogy PKE-en erről megemlékezzünk, hogy példát vegyünk a hajdani egyetemistáktól, és méltóképpen megemlékezzünk a magyar egyetem-ügy vértanúiról.” Előrebocsátotta: a KRE tizenöt éve november első vasárnapján valamely ügy áldozataira emlékezik, idén az egyetem-ügy vértanúinak szentelik november 8-át.

Csúry István megbízott püspök beszédében kifejtette: hite szerint '56 üzenetének lényege, hogy meg kell erősödni önbecsülésünkben, fejet kell hajtunk, de ugyanakkor előre is kell tekintenünk. A Zsoltárok Könyvének 12,6. sorait idézte: „Most már fölkelek – mondja az Úr

– a nyomorultak elnyomása, a szegények sóhajtása miatt, és szabadságot adok az arra vágyódnak.” Csúry István nyomatékosította: a magyar nemzetnek fel kell fedeznie azt '56-ban, illetve az előtte és utána történetekben, hogy „az Úristen karnyújtásnyira van, és felkel a magyar emberek miatt.” Az ünnepi beszédek követően Meleg Vilmos színművész szavalta el **Illyés Gyula** *Egy mondat a zarnokságról* című versét, majd az ünneplők megkoszorúzták az emléktáblát.

Kolozsvár–Nagyvárad, 2009. október 23.

Tőkés László beszéde a Kolozsvári Magyar Operában

Hölgyeim és Uraim!
Kedves Testvéreim!

2006-ban, az '56-os forradalom félévészázados évfordulója alkalmával karhatalmi terror fojtotta vérbé Budapesten a megemlékezést: kardlapoztak, szemeket lőttek ki – a hatalom pedig elvonult díszvendégeivel, és szinte karanténba zárkozva ünnepelt magának és önmagáért. 1989 után, amikor kiderült, hogy nem ellenforradalom, hanem forradalom volt '56-ban, azt hittük és sokan azt hitték, hogy 1956 betetőzését jelenti '89, hogy a történelmi folytonosság helyreáll, és '89 '56 örökségét viszi tovább. Akkor azt hittük, hogy ami '56-ban megröppant – a kommunizmus –, az '89-ben végképp összeomlik.

Minden jel szerint nem így történt: '89-ben nem '56 folytatódott, hanem az '56-ot követő időszak

folytonossága állapítható meg. Ezt nevezhetnénk posztkommunizmusnak. A kommunizmus és nem a forradalom folytonosságának az esete forog fenn, részben vagy egészében. Hörccsik Richárd magyarországi képviselő a napokban A Magyar Nemzetben megjelent írásában úgy véli: 1956 forradalma befejezetlen. Göncz Árpádot is idézi, a következők szerint: mintha az '56-os forradalom félbemaradt volna, és mi arra várnánk, hogy valamikor közös akarrattal befejezzük. Igen, mert annak idején ugyan ledöntötték a hazugság és a zarnokság bálványát, Sztálin szobrát, de a helyén maradt a talapzaton a két csizmája, és ahogy pestiesen mondani szokás, ez a két csizma taposta el november 4-én az '56-os forradalmat.

Milyen furcsa, és így valóban bajosan lehet ünnepelni, hogy miközben régen a 301-es parcellához csak néhány bátor ember vagy gyászoló asszony mert kimenni, most mindenki útja oda vezet; most nem lovasrendőrök járőröznek, hanem fekete limuzinok suhannak a 301-es parcella irányába, és netalán azok szorongatják a legnagyobb koszorúkat, akik annak idején a lovasrendőröket odavezényelték, hogy az özvegyek virágait és a sírokat széttapossák. Bajosan lehet így ünnepelni. Azok hazudnak tovább, akik '56 előtt reggel, délben és este hazudtak. Rákosi kifinomult folytatója a Kádár János-korszak a hazugságban, de nem kellett sokáig várni '89 után, az őszi di hazugságbeszédben legfeljebb a sorrend változott: hazudtunk reggel, éjjel és este. Ugyanez folytatódik: akik a válságot okozták, azok kezelik a válságot, és

Tőkés László és Gazda Árpád

▶ tovább tart a hazugság korszakának szelídített időszak.

Azzal kezdtem, hogy '56-nak az ötvenedik évfordulóját idéztem. Hadd térjek rá 1989-nek a huszadik évfordulójára. Hasonló érzések töltöttek el, ha arra gondolunk, hogy '89 áldozatainak igazságtétele továbbra is késlekedik, hogy egy-egy per, mint Chițac-Stănculescu-pár pere tragikomédiába torkollik, hogy Gușă tábornoknak, aki a tömegbe lövettet, szobrot akarnak állítani Marosvásárhelyen; hogy Marosvásárhely fekete márciusának igazságát legfeljebb csak mi mondhatjuk magunknak, de várat magára a múltunkkal való szembenézés – és hol van még a rehabilitáció, amiért Marius Opreák küzdenek vagy amelyet megkíván a Tismăneanu-jelentés logikája is, hol késlekedik az igazság és a jóvátétel? De elég, hogyha magyarságunk, nemzeti közösségünk és egyházaink felemás helyzetére gondolunk, és ugyanez az érzés fog el bennünket.

Apropó: ünneplés '56 és '89 párhuzamában. Romániában is nagy hullámokat vetett a magyarországi forradalom és szabadságharc, de lehet-e ünnepelni, elmondhatjuk, hogy beérett '56 termése hogy beérett '56 termése, ha Teodor Mărgineanu felkelésre való szervezkedéséről még nem is tudunk jóformán; és arról sem, hogy Kolozsvár és Temesvár lelkesedő egyetemista ifjúságát letörték; hogy 14 ezer évnyi börtönbüntetést osztottak ki az ötvenes évek végén az itthoni szervezkedőknek vagy elítélteknek; hogy huszonnégy magyar és román testvérünket végezték ki. Lehet-e ünnepelni '56-ot a teljesség igényével és

A KRE Székházának udvarán

ézésével akkor, amikor még mindig temetetlen halottaink nyugosznak ismeretlen helyen? Szoboszlai Aladár perújrafelvétele húsz év után alig zökken előre, Sass Kálmán mártírja is az égre kiált. Íme, a hazugság tartósult állapota. Miért befejezetlen az '56-os forradalom? Mert hazugság van mindenütt, és addig nem is fejeződhet be '56 és nem hozhatja meg termését, ameddig ez a hazugság dívik. A hallgatás fala helyén a hazugság falába ütközünk, márpedig hazugságra nem lehet jövőt építeni. Amint Jeremiás próféta mondja: „Hazugsággal gyógyítgadják az én népem leányának romlását, mondván: békesség, békesség, és nincsen békesség” – legfeljebb a hazugságon alapuló hamis békesség. Nincs olyan vastag bőrt igénylő hazugság, amit egy kommunista szemrebbenés nélkül ki ne mondana, ha azt a mozgalom érdeke, vagy az elvtársak személyes boldogulása úgy kívánja – ismerjük ezt a Szolzse-

nyicin-idézetet. Elfelejtettük volna ezt? Ennél a rendszernél csupán a nacionálkommunizmus még sötétebb és még hazugabb, melynek mi is szenvedő alanyai voltunk.

Hölgyeim és Uraim!

Ezért sürgetem erről a helyről is a rendszerváltozás folytatódását, '56 betetőzését, az '56-os folyamat, '89 után is megbicsaklott folyamatának a helyreállítását, kiegyenesítését, folytatását – hogy ne legyünk továbbra is a „hőkölő harcok népe” és mostani lapulásunk ne valljon reánk, amikor erőt mutattak és erőt láttunk, amikor vertnek születünk, nem verőnek – idéztem szabadon Ady Endrét. Ne engedjünk a '48-ból, de hasonlóképpen az '56-ból és a '89-ből se. Van egy közmondás, hogy amit főztél, egyed meg. Azt mondja Hóseás próféta: „eszitek a hazugság gyümölcsét”. Igen, az kerül az asztalunkra, az jut nekünk és utódainknak, amit nekünk is kifőztek és amit mi is főztünk. Még véletlenül sem szabad cinkossá lenünk a hazugság világrendszerében – a hazugság gyümölcse helyett inkább az életnek kenyerét kell fogyasztanunk. Ady Endre 1908-ban a hazugok országaként aposztrofálta prózájában Magyarországot, az akkori pártviszonyokat. Ó, ha látta volna, hogy még csak ezután következik a java, mondom keserű iróniával. Kívánom, hogy a hazugok országából egy virágzó Magyarország legyen, és nemzetünk – határon innen és túl – felemelkedjen. Isten hallgassa meg ezt a kívánságunkat, és folytassuk azt, ami bő fél évszázaddal ezelőtt elkezdődött.

Kolozsvár, 2009. október 22.

Tőkés László és Szilágyi Zsolt koszorúznak

„Megtettem mindent, amit megtehettem..”

Dsida-est Temesváron

Dsida Jenő *Sírfeliratával* kezdődött a temesvári belvárosi templomban a reformáció emléknapján, 2009. október 31-én a Dsida-est. **Fazakas Sándor** esperes jelenlegi házigazdaként külön köszöntötte a régi temesvári Tháliásokat, akik nem csak azért gyűltek össze, hogy együtt lehessenek, hanem hogy „együtt tehessenek valamit”, idézte a lelkipásztor. **Hajdú József** római katolikus plébános, aki bő két évtizeddel ezelőtt is eleget tett az akkori temesvári lelkipásztor, Tőkés László felkérésének, és az igazi ökümenia szellemében akkor is, most is vállalta a szolgálatot, hangsúlyozta: a reformáció emlékünnepén külön öröm itt lenni. Ezelőtt húsz évvel nemcsak testileg, lelkileg is börtönben voltunk – mutatott rá igemagyarázatában Hajdú. És ott is maradunk, hacsak nem sikerül számot vetnünk mindazzal, amit az eltelt húsz évben tettünk azért, hogy kiszabaduljunk. A zsarnokság megszűnt, és ez innen, ebből a gyülekezeti teremből indult el – és ezért hálásak akarunk lenni. Mert a történet megisméltődhet, hívta fel a figyelmet az atya; bár utódai vagyunk a szenteknek, egyházi embereknek – de számot kell vetnünk azzal, hogy utódai vagyunk-e hőseinknek. Ez a kis egyházközség megmutatta: Jézus az úr. Ezelőtt huszonegy évvel Sámson példázatról beszélt – a levágott haj visszánő, Sámson visszanyeri erejét: tehát soha nem lehet és nem kell feladni.

A rövid igei szolgálat után került sor a „dsidások” előadására. **Bereczki Zsolt, Bujdosó Andrea, Császár Sándor, Császárné Bogács Nóra, Gazda Árpád, Godráné Márton Hajnal, Pázmán Attila, Pázmánné Császár Enikő, Szilágyi Zsolt, Sata Árpádné Horváth Enikő, Telegdy Álmos** és **Veress Kupán Enikő** szerte a világból összegyűltek, hogy rövid összpróba után gyertyafény mellett elevenítsék meg „a hallgatás falának ledöntésének” kezdeti lépéseit. Amint arra később **Tőkés László** püspök, EP-képviselő rámutatott: félrevezető az a megfogalmazás, hogy „a negyedik Dsida-estre” került volna sor. Hiszen nem egy színházi előadásról, nem egy performanszról van szó – felemelő érzés volt megta-

pasztalni, hogy „az ifjak” szolgálatot vállaltak, és szolgálatként élük meg ma is az egyik legnagyobb katolikus magyar költőnk verseinek tolmácsolását. Tőkés László a hiteles emlékezés kedvéért felelevenítette: az eredeti elképzelésük az volt, hogy a reformáció ünnepén más-más felekezetet hívnak meg, mivel ma már nem feleselnek egymásnak diplomáink harangjai, a múltat békévé oldja az emlékezés – így került sor elsőként a római katolikus testvéregyházra 1988-ban. Szinte természetesen választották ki Dsida Jenőt – a vallani és vállalni jegyében –, hiszen versei igazi vallomástételt jelentettek abban az időben. Profétikus volt a műsor, mintegy megelőlegezte az egy évvel később történeteket, elég csak az előadás zárószóira gondolnunk: „Krisztusnak és Pilátusnak, / farizeusoknak és vámosoknak, / zsidóknak és rómaiaknak / egyformán szolgálni / nem lehet.” Ezek a sorok azóta is vezérgondolatként élnek a nemrégiben leköszönt református püspökben.

Európai képviselőnk kegyelettel adózott **Illyés Kinga** művésznő emlékének is, aki a húsz évvel ezelőtti reformáció ünnepén lépett fel **Péterffy Lajos** színművésszel közösen. Akkor volt az a híres áramszünet, emlékezett az egykori temesvári ellenálló, és idézte az 1989-es eseménynapját: „Október 31.: Reformáció emléknapja. Templomépü-

letünk szoros gyűrűben, fokozott megfigyelés alatt. Hatósági emberek és kétes alakok csellengnek körülötünk. Templomi emlékünnepély – mely egyébként Papp püspök általános tilalma alá esik. Hogy ne tegyem ki őket újabb zaklatásoknak, nem a gyülekezet ifjúságát szerepeltetem. Vendéglőadók vállalják az ünnepi műsor bemutatását: Illyés Kinga marosvásárhelyi és Péterffy Lajos kolozsvári színészek. – Áramszünet zavarja meg az ünnepélyt. Tartunk tőle, de végül is provokáció és rendezavarás nélkül oszlik szét a sötétben az ünnepi sokaság.” A hirtelen jött „áramszünet” alatt nem a sötétséget szidták, elevenítette fel Tőkés László, hanem gyertyák fényénél hallgatták tovább a verseket.

Az egykori temesvári lelkipásztor megemlékezett **Hans Mokka** temesvári költőről is, aki az első előadást még a belvárosi templom karzatáról hallgatta, és akinek az *In memoriam Dsida Jenő* című verse az est szerves részét képezi; valamint fejet hajtott **Cseresnyés Gyula** rendező emléke előtt, aki a legelső est kezdetekor segítette az ifjakat.

Az est méltó zárásaként Tőkés László felolvasta az 1989-ben, a reformáció nagyhetében született „Vár és börtön” címet viselő feljegyzését, amelynek üzenete a mai, megváltozott körülmények között is aktuális.

Temesvár, 2009. október 31.

A „dsidások”

Színdarab a rendszerváltásról

A rendszerváltás 20. évfordulójára szervezett eseménysorozat keretében mutatták be 2009. november 28-án Debrecenben, november 29-én Nagyváradon **Székelyhídi Ágoston Végítélet** című színművét.

„Minden évfordulót az minősít, hogy milyen értéket képvisel” – fejtette ki az író-történész szerző, aki szerint az 1989-es temesvári eseménysorozat az értékmentés forradalma volt. A szombati ősbemutató kapcsán Székelyhídi Ágoston felidézte azt az összefogást, amely **Tőkés László** akkori temesvári lelkész vezetésével bontakozott ki a Ceaușescu román kommunista pártfőtitkár vezetete falurombolás ellen. A falurombolás gondolata köré épült darab nem történelmi, hanem lelkiismereti dráma – vallja Székelyhídi Ágoston, aki azt is fellevenítette, hogy 1989-ben maga is szervezője volt a falurombolás ellen Budapesten tartott tüntetésnek, és már akkor felfigyelt Tőkés Lászlóra. „A leglényegesebb pontot találta meg a falurombolás ellen, mert ő az értékrombolásról, következképpen az értékvédelemről beszélt.” – jelentette ki az író.

A színmű magyarországi ősbemutatóját Tőkés László európai parlamenti képviselő jelenlétében szombat este tartották a debreceni Déry Múzeum dísztermében, ahol **Szólláth Tibor**, a Hajdú-Bihar Megyei Közgyűlés alelnöke köszöntötte a Királyhágómelléki Református Egyházkerület volt püspökét. „Húsz évre tekintünk most vissza. Akkor, 1989 őszén és télén Kelet-Európában az emberi és a nemzeti szabadság híveinek elszánt, de igazában eszökötlen küzdelme zajlott a kommunista birodalom pártállamai ellen. Ez a küzdelem aztán december 16-án jutott tevőleges és nyilvános fordulatig – a világot azon a napon járta be a hír, hogy Tőkés László temesvári magyar református lelkész »át-törte a hallgatás falát« – emelte ki Szólláth, és hozzátette: „Kétségtelen tehát, hogy a temesvári felkelésnek megnyitott út, majd a temesvári felkelés kommunizmusellenes és birodalomellenes ereje a demokratikus Európa újraegyesüléséhez vezetett. Ebben a folyamatban Tőkés László

A MÉLIUSZ JUHÁSZ PÉTER MŰVELŐDÉSI KÖZPONT és A PRO UNIVERSITATE PARTIUM ALAPÍTVÁNY bemutatja

Székelyhídi Ágoston: **VÉGÍTÉLET** színmű egy felvonásban

Szereplők:

Kocsmáros	Dánielfy Zsolt (Debrecen)
Ujságíró	Sziki Károly (Eger)
Százados	Horányi László (Esztergom)
Apá	Varga Vilmos (Nagyvárad)
Feleség	Kiss Teréz Ilkka (Nagyvárad)
Orvos	Miske László (Debrecen)
Billárdozó	Meleg Vilmos (Nagyvárad)
Vendég	Csutak Miklós (Nagyvárad)

Színpadra alkalmazta:
Meleg Vilmos
Dánielfy Zsolt

Díszlet, jelmez, rendezés: Meleg Vilmos
Zenei összeállítás: Bősze László
Helyszín: Debrecen – Déry Múzeum díszterme, 2009. november 28., 20 óra
Nagyvárad – Királyhágómelléki Református Egyházkerület Székháza, 2009. november 29., 19 óra

egyéni és közös értékek széles körének feltámasztását, tudatosítását, érvényesítését vállalta.”

A temesvári forradalom 20. évfordulóján Nagyváradon ünnepi gála keretében a püspöki palota dísztermében rendezték a dráma ősbemutatóját. **Németh Zsolt**, a Magyar Országgyűlés Külügyi és Határon Túli Magyarok Bizottságának fideszes elnöke a nagyváradai megemlékezésen azt mondta: Temesvár öröksége még nem teljesedett ki. „Mert igazi képviselők akkor lehet a többségben élő románoknak, ha a kisebbségben élő magyaroknak is van, egyébként színjátékot látunk” – összegezte az elmúlt húsz év ta-

pasztalatait a képviselő.

Tőkés László szerint a megemlékezés és a színdarab igazi üzenete az, hogy nem csak harcolni, hanem építeni is tudni kell. „Ha megmondjuk, hogy Klebersberg Kuno egy egész iskolarendszert épített fel Magyarországon, és nekünk mit sikerült megvalósítanunk, akkor nagyon elégedetlenek kell, hogy legyünk” – mondotta európai képviselőnk.

A drámát a nagyváradai **Meleg Vilmos** rendezte, a szerepeket helybéli és magyarországi színészek neves művészei alakítják, cselekménye 1989 decemberében játszódik, s egy kocsmáros, besúgó és kettős ügynök története körül forog.

Németh Zsolt ünnepi beszéde

Színjátékot láttunk? Ezt kérdezték sokan, először talán akkor, amikor komolyabb bírósági tárgyalás nélkül a titkokat sírba vitették elfogóik a Ceausescu-házaspárral.

Színjátékot láttunk? Ezt kérdezték még többen, amikor a Ceausescu-rendszer bukása után félreállították annak igazi megbuktatóját, aki fegyvertelen Dávidként szállt szembe a Securitate páncéljába bújt Góliáttal, és a forradalom gyümölcsseit learatva ismét a posztkommunista nomenklátúra vette át a hatalmat Romániában.

És különösen ezt kérdeztük márciusban, a derült égből villámcsapásként érkező marosvásárhelyi eseményekkel. Hogy lehetséges, hogy a temesvári lelkészlak körül közös élőláncot alkotó két nemzet fiai közül az egyiket teherautókon a másik által akkor még épphogy többségben lakott városba hozzák, baltákkal és botokkal felfegyverkezve, „rendet csinálni”?

Lehetséges, kérdeztük, hogy ezt az – úgymond győztes – temesvári forradalom után még mindig a posztkommunista nomenklátúra vezényelte végig?

Egyáltalán melyik volt az igaz, és melyik volt az „igazi színjáték”? Temesvár, vagy Marosvásárhely?

Vagy úgy is kérdezhetnénk – s valójában minden színház ezt a kérdést teszi fel – hol volt (és hol van) a színpad és a valóság határa?

Ezt a kérdést különösen a kilencvenes évek eleje tette indokolttá, de aztán legalább ennyire a dráma egyik későbbi színe is, amelyik azt hozta, hogy – magyar szempontból – megtörtént a csoda. Legalábbis azt hittük. Kormányra kerültek a miénk. Szinte fából vaskarikának tűnt: a kisebbség részesévé vált a hatalomnak.

De ma azt kérdezzük: csoda volt? Sikerült csodává tenni? Merthogy máig él a kérdés – amelyet én nem diplomatikusságból nem válaszolok meg, hanem azért, mert nem biztos, hogy egyáltalán választ lehet rá adni – színjáték volt?

Vagy tegyük fel másik irányból a kérdést: Temesvár örökségének a vállalása volt?

Egyáltalán: szükségszerűen Te-

mesvár örökségének a kiteljesedése, ha kormányon vagyunk?

De ez a kérdés újabb kérdést szül. Azt, hogy szükségszerűen a kormányzati szerepvállalás megkérdőjelezése-e, ha ilyen kérdéseket teszünk fel?

Mert vannak, akik önmagában véve hibának tartják, ha a magyar kisebbség részévé válik a – minek is?, a román hatalomnak?, a romániai hatalomnak? (Ez sem mindegy!)

Viszont, akik ezt tartják, azok vajon felteszik-e a kérdést, hogy ha eleve kizárjuk a hatalomból való részesedés lehetőségét, akkor minek kisebbségi politizálást folytatni? Akkor hogyan lehet a magyarság érdekeit érvényesíteni?

Ugyanakkor azt a kérdést is fel kell tenni, hogy csak a kormányzásban való jelenlét teremt-e részesedést egy kisebbségnek a hatalomból? Nem ugyanannyira – vagy még inkább – egy igazán kiterjedt, igazán működő és igazán biztos lábakon álló autonómia is?

Vajon tényleg erre törekedett-e a kisebbség képviselője a hatalomban, amikor részese volt annak? Úgy is mondhatnánk: igazi képviselőtünk volt-e a nagy, bukaresti színpadon?

Egy valamire azért mindenképpen emlékezzünk vissza. Arra, hogy *formálisan* a magyarok (vagy ahogy az akkor már negyven éve használt szlogen mondta: az „együtt élő magyar nemzetiségű dolgozók”) abból a hatalomból is részesedtek, amelyiket a temesvári forradalom megdöntött. Végig voltak ugyanis benne díszpintyeink, ha egyre alacsonyabb tisztiségekben is. Végig volt egy legitimációs fűgefalevél, igaz, hogy egyre zsugorodott, annyira, hogy a végén már lóherének is kicsi volt, nemhogy fűgefalevélnek. De mindig saját maga legitímálta saját maga – és főként az általa képviselt társadalom – zsugorítását.

Tőkés László ez ellen is fellázadt, amikor kimondta, hogy meztelen a

király, nemcsak a félkegyelmű, vén házaspár ellen.

De csak valami és valakik ellen? Képes valaki csak valami ellen kockáztatni a saját életét? Nos, ha nem valami ellen, akkor mi volt az, aminek az érdekében? Mi volt az a cél, ami forradalomná tette a temesvári eseményeket?

Röviden talán így hangzik: igazi képviselőt! Kinek? A magyaroknak? Igen, de nemcsak nekik. A népnek. Románia népének, amelynek a magyar nemzet itt élő része is a részese. Merthogy igazi képviselője csak akkor lehet a többségben élő románoknak, ha a kisebbségben élő magyaroknak is az van. Egyébként színjátékot látunk, és abból is ócskát.

Helyet a népnek a hatalomban. Helyet a magyaroknak a romániai államiságban. Helyet Romániának Nyugaton. Abban a közösségben, amely egybe kell, hogy kösse a Fekete-tengeri kikötővárosokat az Atlanti-óceánra néző szabadságszoborral.

Ezek közül a dolgok közül egyik sincs meg a másik nélkül. Pontosabban: önmagában mindegyik színjáték.

„...Demokrácia, képviselő, Nyugathoz tartozás – ezek és csak ezek, de ezek is csak együtt. Ez 1848, 1956 és 1989 öröksége. Ez Temesvár öröksége...”

A demokrácia formalitás, ha valamelyik közösséget kizárják a hatalomból. A kisebbségi képviselőt színjáték, ha nem a többséggel közös demokratikus értékekre és nyugati – ahogy mond-

ják: transzatlanti – orientációra és a kommunista örökséggel való teljes szakításra épül. De a nyugati szövetségi rendszerhez tartozás sem más, mint a hiszékeny nyugat becsapása, ha nem jár vele az igazi, a kisebbségi képviseltet is megteremtő, stabil demokrácia.

Demokrácia, képviselő, Nyugathoz tartozás – ezek és csak ezek, de ezek is csak együtt. Ez 1848, 1956 és 1989 öröksége. Ez Temesvár öröksége. Találkozásunk arról szól, hogy ezen az úton akarunk járni. Hajrá, Temesvár, hajrá Nagyvárad, hajrá magyarok!

Egy vers születése

Memento 1989

Identitásának toprongyai cafatokban lógtak le róla, pőrén hagyva napfényt soha nem látott, betegesen sápadt testrészeit. Paraszti őseje a nyers anyag mutaványának látszatává silányodott. Lehetett volna „népért síró, bús bocskoros nemes”. Maradhatott volna „sárarany”. Lehetett volna az, aki volt. De nem tudott azzá válni, aki lehetett volna, ha nem vált volna azzá, aminek nem volt való. Papnak ment. Parasztságából, majd önmagából is végképp kivetkőzött.

Tanárai – egy-kettő kivételével – szekusbesúgók lettek. Összeütköztek saját lelkiismeretükkel, melynek megnyugtató végett mindent megtettek érte. Időről-időre még besúgó-jelentéseket is írtak róla. Ő sem volt rest, és jószolgálatokat hasonlókkal viszonzta. Földhözragadt őstehetsége meghozta gyümölcsét. Minekutána kellőképpen kikupálódott, és – diplomával a zsebében – kirepült az Intézetből, a papi szolgálat mezejére lépett, ahol is pályája korán ívelni kezdett.

De még mielőtt ívelni kezdett volna, s még mielőtt a papi élet pázmájába belevágott volna – egy alkonyatba hajló délutánon, teológiai tengeri betegségben szenvedő évfolyamtársa és ama másik, szintén paraszti sorból felkapaszkodott, önmagát kereső kollégája társaságában, ott látjuk őt szalonnázni az intézeti bentlakás hajókabin alakzatú diákszobájában.

Ott ült, és szalonnázott. Szűkszavú volt, mint akinek nincsen mondanivalója, mindazonáltal annak a látszatát kívánja kelteni, hogy hallgatni bölcs dolog. De talán azért is mérte kurtán a szót, mert tudatában volt annak, hogy „az egyház veteményeskertjében” még a falnak is füle van. Jól tudta azt is, amit ama másik is okkal feltételezhetett róla, hogy akivel egy tányérból szalonnázunk, meglehet, hogy Júdás kenyerével dob vissza. Esteledvén, a bentlakás sokat látott falai közt ekképpen üldögéltek ők hárman, a vaságyak övezte szobában, ahová csak hálni jár a lélek...

Joeban az idő teltével fel-felpisláskolt a borral leöntött, ősi értelem. Magánhasználatra szánt elemóziáját takarékos gonddal pakolta vissza oda, ahonnan fogyasztás előtt kivette: teológiai tanulmányainak kármentőjébe, a százados papnevelde elavult íróasztalának gyomrába, ahol egyébként számos szalonnatábla feküdt sorsára várva. A megtartó faluból származó kamrai tartalékalap akárha gazdája

megállapodott tudatalattijának mélyrétegeiben lett volna elraktározva. Kár volt Joeért, kár a szalonnáért és kár az evangéliumért, melyben írva vagyon, hogy az embernek Fia „nagy étű és részeseges ember, a vámszedők és bűnösök barátja”.

Joe földije és szobatársa, ama másik, nem evett. Spirituális fölénytel tekintett azokra, akik csak kenyéren élnek, kegyes megvetéssel hasának élő kollégájára. Alapállásából és egész magatartásából jól látható módon kitűnt, hogy ő – „az élet kenyerét” választva – lélekben szalonnázik. És szegény Joeért imádkozik.

Ott, a szobában, az Intézet Bocskaitéri konviktusában, a szalonnaevésen kívül maradvá, jelenlévő harmadikként – egyebek mellett – arra gondoltam, hogy az alkalom inspirálta kavargó gondolatok eme zagyvasága maga az identitászavar. Nem tudtam eldönteni, hogy netalán én magam hasonultam volna meg paraszti felmenőim egészséges parasztságával, vagy pedig paraszti származású cimboráim elidegenült parasztsága fordult szembe jobb sorsra érdemes önmagával.

Úgy állt az idő és a helyzet, hogy illetően békésen kérődöző hármásban még a közelgő bentlakási villanyoltásig terjedően, nyugton ellehettünk volna – azonban váratlanul, egyik pillanatról a másikra, ez a méla állapot fenekestől felfordult és saját ellentétébe csapott át. Szó szót hozott, valami hétköznapi balgaság lehetett a tárgyuk, és hirtelen, előzmény nélkül a veszekedéssé fajuló, konok vitában, se szó, se beszéd, Joe dühödten reám támadt, és elképzelni is nehéz vehemenciával ütlelni kezdett.

Ami ezután következett, az leírhatatlan. Békésnek tűnő szobatársam váratlan reakciója és agresszivitása láttán szóhoz sem tudtam jutni – és utóbb már nem is akartam. Ott voltunk együtt, hárman, egy senki-szigeteként elszigetelt sívár szobában, és záporoztak az ütések, a „nesze neked”, „adok én neked” lefojtott ösztönök mélyéből kitörő kaini indulat sorozata.

Praktikus és eszmei megfontolásból, eleitől fogva nem ütöttem vissza. Azt hittem, ha nem ütök, hamar abahagyja. No meg a passzív ellenállás igazságátudatával és a nemesen szenvedő Krisztus önmegtagadását követve véltém meghátrálásra készíteni a gonoszt.

Segítségre senkitől sem számíthattam. Sándort nem zökkentette ki

sodrából a váratlan fordulat. Lehet, hogy az ítéletes erőszak iránti utálatában éppen értem imádkozott. Joe volt a cselekvő, jómagam a szenvedő, ő pedig – harmadikként – a semleges alanya ennek a felejtethetlen szobai borzadálynak.

Fél óra is eltelhetett az egyoldalú ütlegetés néma elszenvetésében. Dulakodni nem akartam, kitérni próbáltam az öklelő fenevad elől. Az ágyamra kerültem. Az Ötödik pecsét jutott eszembe. Joe felém térdelt, rázott, ütött és vágott. Belekapaszkodtam a bentlakási ágy vasvázába. Hagytam magam – hátha észhez tér, és látva, hogy nem tanúsítok semmi ellenállást, megszegyenülten abahagyja. Ő azonban nem hatódott meg. Irracionális brutalitással már a fejemet verdeste az ágy vasához. Amiképpen Sándor, ő sem zavartatta magát. És addig ütött és vert, amíg csak tudott – és ameddig én engedtem –, addig, ameddig belefáradt.

Ott, akkor, este, abban a sötét erdélyi szobában egy életre szóló katarzison mentem át. Túrtem, hallgattam, szenvedtem – de már semmi sem fájt. Ismerkedtem a kegyetlen valósággal. Szubjektív rálátásom nyílt a világháborúk és diktatúrák, a lágerek és gulágok uralta XX. századra. És akkor, ott és úgy, csúnyán megveretve, tollat ragadtam.

Joe azonban – mint ragadozó a prédáját – továbbra is hatalmában tartott. Nem engedte, hogy mozduljak, hogy az íróasztalhoz üljek. Helyemre parancsolt. „Ideje lenyugodni...” Én meg akaratlanul sem akartam hergelni, no meg tartva a retorzióktól – némán engedelmeskedtem.

És akkor, ott, lesújtó kiszolgáltatottságomban és tehetetlenségemben, lopva és észrevétlenül, az ágyam hosszában húzódó, durva papondeklifalvédőre – az Intézet belső udvarából beszűrődő homályos fényben – elkezdtem írni. Azt, ami eszembe jutott. Műgond nélkül, a maga nyersségében summáztam a történeteket. Ami ritkán történik meg velem – írtam egy verset. Íme a megszenvedett, szűk szavú zsenégem, melyet Joenak köszönhetek:

„Megrepednek a bőr cserepei.
Otthon maradnak a csigák,
aluszhatnak otthon az erszényesek.
Itt olvastott zsír,
csont-szappan olvad:
mosnak a krematóriumban.”
(1975)

Tőkés László